

צורי מעם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתַרְגֵּם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְּנַקֵּד

עַל חֲמֻשָּׁה חֲמֻשֵׁי תּוֹרָה

מִהַתְנַא הָאֱלֹקִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א

פְּרָשֵׁת וַיִּשְׁלַח

תְּרַגּוּם קַל וְנִחְמָד לְמַעַן יִרְוֶיךָ חֵלּוּמֵךְ בּוֹ

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"

בעיה"ק בית שמש תובב"א

אלול תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,

לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,

לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת

מרת הינדע לאה, מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:

אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו

ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8

Ramat Beth Shemesh 99093, Israel

Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

פְּרָשֶׁת וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים וְגו'. רַבֵּי יְהוּדָה פָּתַח,
(תהלים נא) כִּי מַלְאָכָיו יִצְוֶה לְךָ לְשִׁמְרֶךָ
בְּכָל דְּרָכֶיךָ. פָּסוּק זֶה פְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים, שְׁתֵּרֵי
בְּשָׁעָה שָׁאָדָם בָּא לְעוֹלָם, מִיַּד מוֹדֵמֵן עִמּוֹ יִצָּר
הָרַע שֶׁהוּא מְקַטְרֵג לְאָדָם תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(בראשית ד) לִפְתַּח חַטָּאת רַבִּין. מִי זֶה חַטָּאת רַבִּין?
זֶה יִצָּר הָרַע.

וְכֵן גַּם דָּוִד קָרָא לוֹ חַטָּאת, (תהלים נא) וְחַטָּאתִי
נִגְדֵי תָּמִיד, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל יוֹם
לְאָדָם לְחַטָּא לְפָנָי רַבּוֹנוֹ, וַיִּצָּר הָרַע הַזֶּה לֹא זָו
מִבֵּן הָאָדָם מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד הָאָדָם לְעוֹלָמִים, וַיִּצָּר
הַטּוֹב בָּא לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁבָּא לְחַטָּה.

וּמַתִּי בָּא אָדָם לְחַטָּה? כִּשְׁהוּא בֵּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
שָׁנִים, אִזּוּ מוֹדֵיג הָאָדָם בְּשִׁנְיָהֶם, אַחַד
מִיָּמִין וְאַחַד מִשְּׂמָאל. יִצָּר טוֹב לְיָמִין, וַיִּצָּר הָרַע
לְשְׂמָאל. וְאֵלֶּה הֵם שְׁנֵי מַלְאָכִים מִמַּשׁ מְמַנִּים,
וְהֵם נִמְצְאִים תָּמִיד עִם הָאָדָם.

בַּא בֶּן אָדָם לְהַטְהֵר - אוֹתוֹ יִצַּר הָרַע נִכְפָּה
 לְפָנָיו, וְשׁוֹלֵט הַיְמִין עַל הַשָּׁמַאֵל. וְשִׁנְיָהֶם
 מִזְדוֹנָיִם לְשֹׁמֵר אֶת הָאָדָם בְּכָל דְּרָכָיו אֲשֶׁר
 עוֹשֶׂה. וְהוּא שְׂפָתוֹב בִּי מִלְּאֲכָיו יִצְוֶה לָךְ לְשֹׁמְרֶךָ
 בְּכָל דְּרָכֶיךָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר מְבַאֵר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּיַעֲקֹב,
 אֲשֶׁר הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַזְּמִין עִמּוֹ מִלְּאֲכָיִם
 מִחַנּוֹת מְמַנִּים, מִשּׁוֹם שְׁחָרִי הוּא בַּא שְׁלָם
 בְּשִׁבְטִים עֲלִיּוֹנָיִם כֻּלָּם שְׁלָמִים כָּרְאוּי, כְּמוֹ
 אֲשֶׁר יֹאמַר וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מִלְּאֲכָיִם
 אֱלֹהִים, וַנִּתְּבַאֵר. וְכֵאֵן, בִּיּוֹן שֶׁנִּצְוֶה מִלְּבֶן וַחֲרִי
 נִפְרָד מִמֶּנּוּ, אִזּוֹ הַזְדוֹנָה עִמּוֹ שְׂכִינָה, וְכֵאֵן
 מִחַנּוֹת קְדוּשִׁים לְחַקִּיף אוֹתוֹ, וְאִזּוֹ (דף קסו ע"א) וַיֹּאמֶר
 יַעֲקֹב בַּא אֲשֶׁר רָאָם וְגו', וּמֵאוֹתָם מִלְּאֲכָיִם שְׁלַח
 לַעֲשׂוֹ, וְהוּא שְׂפָתוֹב וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְּאֲכָיִם.
 מִלְּאֲכָיִם מִמֶּשׁ הָיוּ וְדָאִי.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וַאֲמַר, כְּתוּב (תהלים לד) חֲנָה
 מִלְּאֲךָ ה' סְבִיב לִירְאָיו וַיִּתְלַצֶּם. חֲרִי

פְּרִשׁוּתָּהּ. אֲבָל בְּמָקוֹם אֶחָד כְּתוּב כִּי מִלְּאֲכָיו
 יִצְנֶה לָּךְ, מִלְּאֲכָיו רַבִּים, וְכֹאן אֶחָד, שְׂכַתוֹב
 חֲנֵה מִלְּאֲךָ ה' סָבִיב לִירְאָיו וַיִּחְלָצֵם. אֲלֵא כִּי
 מִלְּאֲכָיו יִצְנֶה לָּךְ - אֵלּוּ שְׂאָר מִלְּאֲכָיִם. מִלְּאֲךָ
 ה' סָבִיב - זֹו שְׂכִינָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ג) וַיֵּרָא
 מִלְּאֲךָ ה' אֵלָיו בְּלִבַּת אִשׁ מִתּוֹךְ הַסִּינָה. וְלִכֵּן
 חֲנֵה מִלְּאֲךָ ה' סָבִיב לִירְאָיו, לְהַקִּיפוֹ בְּכָל
 הַצְּדָדִים בְּדִי לְהַצִּיל אוֹתוֹ, וּכְשֶׁהֲשִׁינָה שׁוֹרָה
 בְּתוֹךְ הָאָדָם, בְּמָה מַחֲנוֹת קְדוֹשִׁים בְּלָם
 מוֹדְמָנִים לְשָׁם.

בֵּא רֵאָה, בְּשִׁדְדוֹד הַמְּלָךְ נִצֵּל מֵאֲכִישׁ מְלָךְ נֵת,
 אִז אָמַר אֶת זֶה, מִשׁוֹם שְׂהֲשִׁינָה הַקִּיפָה
 אוֹתוֹ וְנִצֵּל מֵהֶם מֵאֲכִישׁ וּמַעֲמוֹ, כָּל אוֹתָם
 שְׂהֲתִקִּיפוֹ [שְׂהֲקִיפוֹ] אוֹתוֹ. מַה כְּתוּב? (שמואל-א כא)
 וַיִּתְּהִל לֵל בְּיָדָם, לָמָּה וַיִּתְּהִלֵּל? הִיָּה צָרִיךְ לְכַתֵּב
 וַיִּשְׁתַּנֵּעַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) כִּי הִבֵּאתֶם אֶת זֶה
 לְהִשְׁתַּנֵּעַ עָלַי.

אֵלֶּא חֲזַר עַל אוֹתוֹ דְּבַר שְׁאֲמַר דְּזוּר בְּתַחֲלָה,
 שְׂפָתוֹב (תהלים עג) כִּי קִנְיֵאתִי בַּהוֹלְלִים וְגו' .
 אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: חֲטִיף עֲדִין אַתָּה
 עֲרִיף אֶת זֶה. כִּינּוֹן שְׂנֵכְנֵם לְבֵית אָכִישׁ וְהַחֲזִיקוּ
 בוֹ, מַה כְּתוּב? וַיִּתְהַלֵּל בְּיָדָם, כְּאוֹתָם הוֹלְלִים
 שְׂקִנְיָא בְּהֵם בְּתַחֲלָה. וְאִזּוּ בָּאָה שְׂכִינָה וְשָׂרְתָה
 סְבִיב דְּזוּר.

וְאִם תֵּאמַר שֶׁהַשְּׂכִינָה לֹא שׁוֹרָה כִּי אִם
 בְּנִחְלָתָה, שֶׁהִיא הָאֶרֶץ הַקְדוּשָׁה - וְדַאי
 לֹא שׁוֹרָה בְּעֵבוֹר [שְׂיִנְקִים] לִינְק מִמֶּנָּה, אֲכַל שׁוֹרָה
 כִּדְרֵי לְחִינּוֹ. וְכֵאֵן כְּשֶׁבֵּא יַעֲקֹב מִבֵּית לָבָן, כָּל
 הַמַּחֲנֹת הַקְדוּשִׁים הִקִּיפוּ אוֹתוֹ, וְלֹא נִשְׁאַר
 לְבַדּוֹ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, אִם כֹּךָ [ס"א שְׂכָל הַמַּחֲנֹת הַקְדוּשִׁים כְּאִזּוֹ
 יחד עמו וְהַשְּׂכִינָה עִמּוֹ], לָמָּה כְּתוּב וַיִּזְתַּר יַעֲקֹב
 לְבַדּוֹ וְגו' ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִשּׁוּם שֶׁהַכְּנִים
 עֲצָמוּ לְסַכְּנָה וְהָיָה רוּאָה אוֹתָהּ סַכְּנָה בְּעֵינָיו,
 הֵם פָּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ, וְאִזּוּ אָמַר, קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים

ומכל האמת, אלו הם המתנות הקדושים
שנפדרו ממנו.

רבי יצחק אומר, כרי להשאירו עם אותו ממנה
של עשו שהיה בא ברשות עליונה, ואלה
הלכו לומר שירה, שהגיע זמנם לשבח את
הקדוש ברוך הוא באותה שעה, ואחר כך חזרו.
והו שכתוב קמנתי מכל החסדים ומכל האמת
אשר עשית את עבדך וגו', ועתה הייתי לשני
מחנות. מחנה שכינה, וכל ביתו. [ס"א ממנה אחד הנה,
שכתוב מחנה אלהים זה]. לשני מחנות - שהיה שלם מכל
הצדדים משני חלקים, לבן ואדם.

רבי אלעזר אומר, הרי נתבאר אותו לילה
שלטון של צד של עשו היה באותה שעה,
שהרי כתוב (בראשית א) יהי מארת חסר, ומשום כך
ויותר יעקב לבדו, שנשאר יעקב, שהוא שמש
לבדו, שהתכסתה הלכנה מן השמש. ואף על גב
ששמירת [ועם כל זה השמירה של] הקדוש ברוך הוא לא

זוֹה מִמֶּנּוּ מְבַל וְכַל, וְעַל זֶה לֹא יִכַּל לוֹ, שְׁכַתוֹב
וַיֵּרָא כִּי לֹא יִכַּל לוֹ.

הַסֵּתֵבֶל יְמִינָה וְרָאָה אֶת אַבְרָהָם, הַסֵּתֵבֶל
שְׂמֵאלָהּ וְרָאָה אֶת יִצְחָק, הַסֵּתֵבֶל
בְּגוֹף וְרָאָה שְׁנֵבֶלֶל מֵצַד זֶה וְנִבְלֶל מֵצַד זֶה, וְאִז
וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ, בְּעֵמוּד אֶחָד הַסְּמוּךְ לְגוֹף, שֶׁהוּא
מַחוּץ לְגוֹף.

וְלִכֵּן חָנָה מִלְּאֶךָ ה' סָבִיב לִירְאֵיו וַיַּחֲלִצֵם, הַקִּיפּוֹ
בְּכָל צַדֵּיּוֹ כִּדִּי לְהַצִּילוֹ. וּבְשִׁשְׁרֵתָה שְׂכִינָה
בְּתוֹכוֹ [ס"א אֶלְיוֹ], בְּמָה תִּילוֹת וּמַחֲנוֹת כָּאוֹ עֲמֹה,
וּמֵאוֹתָם מִלְּאֲכִים שָׁלַח לְעֵשׂוֹ.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְּאֲכִים. אָמַר רַבִּי אַבְא, וְכִי מַה
הוּא הַתְּעוּרָר אֶל עֵשׂוֹ? וְטוֹב הִיָּה לוֹ
לְשִׁתְּק מִמֶּנּוּ. אֶלְא, אָמַר יַעֲקֹב, יוֹדַע אֲנִי שֶׁעֵשׂוֹ
חוֹשֵׁשׁ לְכָבוֹד אַבְא וְלְעוֹלָם לֹא תִרְגִּיז אוֹתוֹ, וְתִרְיָנִי
יודַע, שֶׁהוֹאִיל וְאַבְא קָיָם, אֵינִי שׁוֹחֵד מִמֶּנּוּ, אֲבָל
עָבָשׁוּ שְׂאֵבֵא קָיָם, אֲנִי רוֹצֵה לְהַתְּפִים עִמוֹ. מִיָּד
- וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְּאֲכִים לְפָנָיו.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְאָכִים, רַבֵּי שְׁמֵעוֹן פָּתַח וְאָמַר,
(משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֶבֶד לוֹ מִמַּתְכַּבֵּד
וְחֶסֶד לָחֵם. פְּסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל יֵצֵר (דף קסו ע"ב) הָרַע,
מִשּׁוּם שֶׁהוּא תָמִיד מְקַטְרֵג לְבְנֵי אָדָם, וַיֵּצֵר הָרַע
מֵרִים לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּנִאָנוּת, וְהוֹלֵךְ אַחֲרָיו,
מִסְלֵל בְּשַׁעְרוֹ וּבְרֵאשׁוֹ, עַד שֶׁמִּתְנַאֵה עֲלָיו וּמוֹשֵׁךְ
אוֹתוֹ לַגִּיהֶנֶם.

אַבְל טוֹב נִקְלָה - אוֹתוֹ שְׁלֵא הוֹלֵךְ אַחֵר יֵצֵר הָרַע
וְלֹא מִתְנַאֵה כָּלֵל וּמְנַמֵּךְ רוּחוֹ וְלְבוֹ וּרְצוֹנוֹ
אֶל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִזּוֹ אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע מִתְהַפֵּךְ
לוֹ לְעֶבֶד, שְׁלֵא יְכוּל לְשַׁלֵּט עָלָיו, וְאוֹתוֹ אִישׁ
שׁוֹלֵט עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ד) וְאַתָּה תִּמְשָׁל
בּוֹ.

מִמַּתְכַּבֵּד - כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, שֶׁהוּא מְכַבֵּד עַצְמוֹ,
מִסְלֵל בְּשַׁעְרוֹ, מִתְנַאֵה בְרוּחוֹ, וְהוּא
חֶסֶד לָחֵם - חֶסֶד אֲמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא)
לָחֵם אֱלֹהֵיוּ וְגו', (שם) לָחֵם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מִקְרִיבֵם
וְגו'.

דָּבָר אַחַר טוֹב נִקְלָה וְעָבַד לוֹ - זֶה יַעֲקֹב שֶׁהִנְמִיד
רוּחוֹ לַעֲשׂוֹ בְּדֵי שְׂאֵחַר כֶּךָ יִהְיֶה לוֹ עָבַד
וַיִּשְׁלַט עָלָיו וַיִּתְקַיֵּם בּוֹ (בראשית כו) יַעֲבֹדוך עַמִּים
וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים וְגו', וְעַדִּין לֹא הָיָה זְמַנוּ כְּלָל,
אֲלֹא מִשׁוֹם שֶׁהֶעֱבִירוּ יַעֲקֹב לְסוּף הַיָּמִים. וְעַל זֶה
הָיָה מִיַּד נִקְלָה, וְאַחַר כֶּךָ אוֹתוֹ שֶׁמֵּתְכַבֵּד יִהְיֶה
עָבַד לוֹ. אוֹתוֹ שֶׁהוּא חֶסֶד לָחֵם יִהְיֶה עָבַד לְאוֹתוֹ
שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ רַב דָּגָן וְתִירוֹשׁ.

בֵּיא רֵאָה, עַל זֶה, מִשׁוֹם שֶׁיִּדְעַע יַעֲקֹב שֶׁהֶצְטַרַךְ לוֹ,
עָבָשׁוּ הַתְּהַפֵּךְ לוֹ לְנִקְלָה, וַיּוֹתֵר חֲכָמָה
וְעַקְמוּמִיּוֹת עָשָׂה בְּזֶה מְכַל מַה שֶׁעָשָׂה לַעֲשׂוֹ.
שָׂאֵלוּ הָיָה יוֹדַע עָשׂוּ חֲכָמָה זוֹ, יַחַרְגֵּ אֶת עַצְמוֹ
וְלֹא יָבֵא לִיְדֵי זֶה, אֲבָל חֶבֶל עָשָׂה בְּחֲכָמָה, וְעָלָיו
אָמְרָה חֲנָה (שמואל א-ב) ה' יַחַתּוּ מְרִיבּוֹ וְגו' וַיִּתֵּן עֹז
לְמַלְכוֹ וְגו'.

וַיִּצַּו אֶתְּכֶם לְאֹמֵר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֹדְנִי לַעֲשׂוֹ כֹּה
אָמַר עֲבָדךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן נִרְתִּי וְאַחַר עַד
עָתָה. מִיַּד פָּתַח יַעֲקֹב לְהַתְּהַפֵּךְ לוֹ לַעֲבָד בְּדֵי שֶׁלֹּא

יִסְתַּכַּל עֲשׂוּ בְּאוֹתָן בְּרָכוֹת שְׁבָרְכוּ אֲבִיו, שְׁהָרִי
יַעֲקֹב הַעֲבִיר אוֹתָן לִסּוֹף, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה רָאָה יַעֲקֹב שֶׁשָּׁלַח לְעֲשׂוֹ
וְאָמַר עִם לָבָן גְּרָתִי, וְכִי מָה עָשָׂה
בְּשִׁלְיָחוֹתָיו שֶׁל עֲשׂוֹ [שְׁאֲמַר] דָּבָר זֶה? אֵלֶּא לָבָן
הָאֲרַמִּי, קוּלוּ הַלֵּךְ בְּעוֹלָם, שְׁלֵא הָיָה אָדָם שֶׁיִּנְצֵל
מִמֶּנּוּ, וְהוּא הָיָה מְכַשֵּׁף בְּכַשְׁפִּים וְגָדוֹל בַּקּוֹסְמִים,
וְאֲבִי בְּעוֹר הָיָה, וּבְעוֹר אֲבִי בַלְעָם, שְׁפָתוֹב (יהושע
י) בַלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסִים, וְלָבָן חָכֵם בְּמְכַשְׁפִּים
וּבַקּוֹסְמִים יוֹתֵר מִכָּלָם, וְעַם כָּל זֶה לֹא יָכַל
לְיַעֲקֹב, וְרָצָה לְאַבְדֹּת אֶת יַעֲקֹב בְּכַמָּה כְּלֵי זֵינ. זְהוּ
שְׁפָתוֹב (דברים כו) אֲרַמִּי אֲבִד אֲבִי.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הָעוֹלָם הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁלָּבָן הָיָה
גָּדוֹל הַחֲכָמִים וְהַמְכַשְׁפִּים וְהַקּוֹסְמִים, וּמִי
שָׂרָצָה לְאַבְדֹת אוֹתוֹ בְּכַשְׁפָּיו, לֹא נִצֵּל מִמֶּנּוּ, וְכָל
מִה שֶׁיִּדְעַת בַּלְעָם - מִמֶּנּוּ הָיָה, וְכַתוּב בַּבְּלָעָם (במדבר
כג) כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָדָר
יוֹאֵר, וְכָל הָעוֹלָם הָיוּ פוֹחֲדִים מִלָּבָן וּמְכַשְׁפָּיו.

וְדַבֵּר רֵאשׁוֹן שְׁשָׁלַח יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ - אָמַר עִם לְבָן
גִּרְתִּי.

וְאִם תֹּאמַר שְׁמַעַט הָיָה, חֲדָשׁ אִו שָׁנָה - לֹא כָּךְ,
אֲלֵא וְאַחַר עַד עָתָה, עֲשָׂרִים שָׁנָה הִתְאַחַרְתִּי
עִמּוֹ. וְאִם תֹּאמַר שְׁלֹא עָלָה בְּיָדִי כְּלוּם - וַיְהִי לִי
שׁוֹר וְחִמּוֹר. אוֹתָם שְׁנֵי גִזְרֵי דִין, שְׁכַפְשֵׁנִיהֶם
מִתְחַבְּרִים יַחַד, לֹא מִתְחַבְּרִים אֲלָא לְהִרְעֵ לְעוֹלָם,
וְלָכֵן כָּתוּב (דברים כב) לֹא תִחַרְשׁ בְּשׁוֹר וּבְחִמּוֹר יַחְדָּו.

צֵאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה - אֵלוֹ הֵם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים
שֶׁתֵּרַג הַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, (שמות יב)
כְּבוֹר בְּהֶמְתָּה, (שם) כְּבוֹר הַשְּׁבִי, (שם יא) כְּבוֹר
הַשִּׁפְחָה. וְהִי שְׁכָתוּב צֵאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. מִיָּד הָיָה
עֲשׂוֹ פּוֹחַד וַיִּצָּא כְּנֻגְדּוֹ, וּפְחַד הָיָה לוֹ מִיַּעֲקֹב כְּמוֹ
שֶׁהָיָה לַיַּעֲקֹב מִעֲשׂוֹ.

לְאִישׁ שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּדַרְךְ. עַד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ, שָׁמַע
עַל לְסָטִים אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹרֵב בְּדַרְךְ. פָּגַשׁ
אוֹתוֹ אִישׁ אַחֵר, אָמַר לוֹ: מִמֵּי אַתָּה? אָמַר לוֹ:
אֲנִי מִלְּגִיוֹן פְּלוֹנִי. אָמַר לוֹ: סִטָּה לָךְ מִלְּפָנַי, שְׁכָל

מי שקרב אלי, אני מביא נחש אחד שהורג אותו.
הלך אותו האיש לאותו הלגיון. אמר לו: איש
אחד בא, וכל מי שקרב אליו, נושף אותו נחש
אחד שהוא מביא, (דף קסז ע"א) ומת.

שמע אותו לגיון ופחד. אמר: יפה שאלך עמו
ונאתפים עמו. עד שראתה אותו אותו האיש,
אמר: אוי ואבוי שעכשו יהרג אותו אותו הלגיון.
התחיל להשתחוות ולברע פנגדו. אמר אותו
לגיון: אלמלא היה לו בידו נחש להרג, לא היה
משתחוה כל זה פנגדי. התחיל הלגיון להתנאות.
אמר: הואיל וכל כך ברע לנגדי, לא אהרג אותו.
כך אמר יעקב, עם לבן גרתי ואחר עד עתה.
עשרים שנה התאחרתי עמו, ואני מביא נחש
להרג בני אדם. שמע עשו, אמר, אוי מי יקום
לפניו, שעכשו יהרג אותו יעקב בפיו. התחיל
לצאת פנגדו להתפים עמו.

בין שראתה אותו מה פתוב? ויירא יעקב מאד
וייצר לו. בין שקרב אליו, התחיל לברע

וְלִסְגָר לְפָנָיו, וְהוּ שְׂפָתוֹב וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֶרְצָה שְׂבַע
 פְּעָמִים עַד גְּשָׁתוֹ עַד אָחִיו. אָמַר עֲשׂוּ, אֱלֹמֵלֵא כָּל
 כֹּף הָיָה עִמּוֹ, לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה כְּנַגְדִּי. הַתְּחִיל
 לְהַתְנַאֲוֹת.

בֹּא רֵאֵה מַה פָּתוֹב בְּבִלְעָם, (במדבר כב) וַיָּבֵא אֱלֹהִים
 אֶל בִּלְעָם לַיְלָה. בְּלָכֵן פָּתוֹב (בראשית לא) וַיָּבֵא
 אֱלֹהִים אֶל לָכֵן הָאֲרָמִי בַחֲלוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ
 הַשְּׁמַר לָךְ מִן תְּדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטוֹב וְגו'. מִן
 תְּדַבֵּר? מִן תַּעֲשֶׂה לְיַעֲקֹב רְעָה צָרִיךְ לְכַתֵּב! אֱלֵא
 לָכֵן לֹא רָדַף אַחֲרַי יַעֲקֹב בְּכַח גְּבוּרִים לְעַרְףְּ בּוֹ
 קָרַב, שְׁתַּרְי חֵיל יַעֲקֹב וּבְנָיו גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, אֱלֵא
 לְחַרְגּוֹ בְּפִיו וּלְחַשְׁמִידוֹ אֶת הַכֹּל. וְהוּ שְׂפָתוֹב אֲרָמִי
 אֲבַד אָבִי.

וְלָכֵן פָּתוֹב מִן תְּדַבֵּר וְלֹא מִן תַּעֲשֶׂה. וְכַתוֹב יֵשׁ
 לְאֵל יָדֵי לַעֲשׂוֹת. מִנֵּיִן הָיָה יוֹדַע שְׂיִכְלֹת
 הַיְתָה בִּידוֹ? אֱלֵא כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֱלֹהֵי אַבְיָכֶם אֲמַשׁ
 אָמַר אֵלַי.

וְזוּהִי הָעֲדוּת שְׂצוּהַ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲדָה,
שְׂכַתוּב (דברים כו) וְעֲנִיתָ וְאָמַרְתָּ לְפָנַי ה'
אֶלְהֵיךָ אֲרָמִי אֲבִד אָבִי וְגו'. וְעֲנִיתָ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שמות כ) לֹא תַעֲנֶה בְרִיעַךְ, (דברים יט) עֲנֵה בְּאָחִיו.

כְּתוּב בְּבַלְעָם (במדבר כד) וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם כְּפַעַם
לְקַרְאֵת נְחָשִׁים, שְׂכַךְ הוּא דְרָכּוֹ - שֶׁהוּא
הָיָה מְנַחֵשׁ. בְּלָבֵן כְּתוּב (בראשית ל) נְחֹשֶׁתִי, שֶׁהִשְׁגִּיחַ
בְּכַשְׁפָּיו וּבְקִסְמוֹ בְּעֶסֶק שֶׁל יַעֲקֹב, וּכְשֶׁרָצָה
לְהֶאֱבִיד אֶת יַעֲקֹב בְּנְחָשִׁים וּבְכַשׁוּפִים שָׁלוּ, רָצָה
לְאֲבִדּוֹ, וְלֹא עֲזָבוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְהִינּוּ שֶׁנֶּאֱמַר בְּלַעַם בֶּן בְּנֹו, כִּי לֹא נֶחֱשׂ בְּיַעֲקֹב
וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל. מִי יָכוֹל לָהֶם? שְׁחֵרֵי
סְבִי רָצָה לְאֲבִד אֶת אֲבִיהֶם בְּנְחָשִׁים וּבְקִסְמוֹ
שָׁלוּ וְלֹא עָלָה בְיָדוֹ, שֶׁלֹּא הִשְׁאִירוּ לְקַלֵּל. וְהוּ
שְׂכַתוּב כִּי לֹא נֶחֱשׂ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל.

וּבְכָל עֲשֻׁרֵת מִיְיָ כְּשָׁפִים וּקְסָמִים מִהֶאֱרַת
הַכְּתָרִים הַתְּחִתוֹנִים עֲשֵׂה לָבֵן בְּנֶגֶד
יַעֲקֹב, וְלֹא יָכַל. וְהוּ שְׂכַתוּב (בראשית לא) וַתַּחֲלֵף אֶת

מִשְׁכַּרְתִּי עֲשָׂרַת מִנִּים. שְׂכָלָם עֲשֵׂה לָבֵן כְּנִגְדּוֹ וְלֹא
 עָלָה בְיָדוֹ לְהִרְעֵ לּוֹ, שְׂכַתּוֹב (שם) וְהַחֲלָף אֶת
 מִשְׁכַּרְתִּי עֲשָׂרַת מִנִּים וְלֹא נִתְּנוּ אֱלֹהִים לְהִרְעֵ
 עֲמָדִי. מַה זֶה מִנִּים? כְּתָרְנוֹם מִינִים, וְכַתּוֹב (ויקרא
 י) לְשַׁעִירִם אֲשֶׁר הֵם זָנִים אַחֲרֵיהֶם. מוֹנִים - מִינִים
 כְּמִשְׁמָעוֹ. וְעֲשָׂרָה מִינִים הֵם שָׁל כְּשָׁפִים וְקָסָמִים
 בְּכַתְרִים הַתַּחֲתוֹנִים, וְכֻלָּם עֲשֵׂה כְּנִגְדּוֹ.

עֲשָׂרָה מִינִים הֵם, שְׂכַתּוֹב (דברים יח) קָסָם קָסָמִים
 מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף וְחֹכֵר חֶכֶר וְשֹׂאֵל
 אוֹב וַיִּדְעֵנִי וְדָרַשׁ אֶל הַמֵּתִים. הֲרִי הֵם עֲשָׂרָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נַחֵשׁ וְקָסָם הֵם שְׁנֵי מִינִים, וּבְדַרְגָּה
 אַחַת עוֹלִים, וּכְשָׂבֵא בַלְעָם, בְּקָסָם עֲשֵׂה
 כְּנִגְדּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְהִינּוּ שְׂכַתּוֹב (כמדבר כג) וְקָסָמִים
 בְּיָדָם. וּכְנִגְדּוֹ יַעֲקֹב בָּא לָבֵן כְּנַחֵשׁ. זֶה וְזֶה לֹא עָלָה
 בְּיָדָם. זֶהוּ שְׂכַתּוֹב (שם כג) כִּי לֹא נַחֵשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא
 קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל. כִּי לֹא נַחֵשׁ בְּיַעֲקֹב - בַּתַּחֲלָה בְּיַמֵּי
 לָבֵן. וְלֹא קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל - אַחֲרֵי כֵּן בְּיַמֵּי בַלְעָם.

אמר בלעם לבלק, בא ראה מי יכול להם, שכל
הקסמים והכשפים שפכתרים שלנו
מהארת המלכות שלמעלה [ומטה] מתעטרים, [שחרי]
והוא התקשר בהם, שכתוב ה' אלהיו עמו
ותרועת מלך בו.

אמר רבי יהודה, חם וחלילה שהיה יודע בלעם
בקדשה שלמעלה (דף קסז ע"ב) כלל, שחרי הקדוש
ברוך הוא לא התרצה בעם ולשון אחר שישתמש
בכבודו אלא בניו הקדושים, ואמר (ויקרא יא)
והתקדשתם והייתם קדושים. מי שהם קדושים
ישתמשו בקדשה. ישראל הם קדושים, שכתוב
(דברים יד) כי עם קדוש אתה. אתה קדוש ולא עם
אחר.

מי שהם טמאים, טמאה מזדמנת להם להטמא
עליו. כתוב (ויקרא יג) טמא הוא כרד יושב מחוץ
למחנה מושבו, וטמא לטמא קורא, שכתוב (שם)
וטמא טמא יקרא. מי שהוא טמא לטמא יקרא,
הכל הולך אחר מינו.

אמר רבי יצחק, נאה הוא ליַעקב, שְׁהִיָּה קְרוֹשׁ,
 לומר שְׁנַמְמָא בְּלָבָן וּבְכַשְׁפִּיו, או שְׁבַח הוא
 שְׁלוֹ? אמר לו רבי יוסי, אף על גב שְׁאֵמַר רבי
 יהודה - אֲנִי מְסִיעַ לָךְ, שְׁחֵרֵי פְתוּב (בראשית כז) אֲנֹכִי
 עָשׂוּ בְּכַרְךָ. וְכִי יָפָה הוּא לְצַדִּיק בְּיַעקב לְהַחֲלִיף
 שְׁמוֹ בְּשֵׁם טַמְאָה? אֵלֶּא אֲנֹכִי, פּוֹסֵק טַעַם,
 וְאוֹמַר אֲנֹכִי מִי שְׁאַנִּי, אֲבָל עָשׂוּ בְּכַרְךָ, וְחֵרֵי
 פְּרִשׁוּתָּהּ.

אף כּאֵן. וַיְהִי לוֹ שׁוֹר וְחֵמֶר. לומר, אֵל תְּשִׁים
 לְבָרְךָ וּרְצוֹנְךָ לְאוֹתָהּ בְּרָכָה שְׁבַרְכְּנִי אֲבֵא
 שְׁהַתְקַיְמָה בִּי. הוּא בְּרַךְ אוֹתִי הָיָה גְבִיר לְאַחֶיךָ
 וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אִמְךָ - מִשׁוּם כֶּף עַבְדְּךָ יַעקב
 לְאֹדְנִי לְעָשׂוּ. הוּא בְּרַךְ אוֹתִי בְּרַב דְּגָן וְתִירוֹשׁ -
 חֵרֵי לֹא הַתְקַיְמִים בִּי, שְׁלֹא אֶצְרְתִּי אוֹתָם, אֵלֶּא
 וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֵמֶזֶר צֵאן וְעֶבֶד, רוּעָה צֵאן בְּשַׁדָּה.
 הוּא בְּרַךְ אוֹתִי מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַיִן הָאָרֶץ -
 חֵרֵי לֹא הַתְקַיְמִים בִּי, מִשׁוּם שְׁחֵרֵי עִם לָבָן גְּרַתִּי,
 בְּגֵר, שְׁלֹא הָיָה לִי בֵּית אַחֵר, כֹּל שְׁכֵן מִשְׁמַיִן

הָאָרֶץ. וְכָל זֶה כְּדֵי שְׁלֹא יִסְתַּכַּל בְּיַעֲקֹב עַל
אוֹתָן בְּרָכוֹת וַיִּקְטְרַג עִמּוֹ.

רַבִּי אֲבָא אָמַר, כָּתוּב בְּיַעֲקֹב (שם כה) אִישׁ תָּם
יָשֵׁב אֲהֲלִים, גָּבַר שָׁלֵם, מְשֻׁם שְׁהוּשׁ יוֹשֵׁב
בְּשָׁנַי מְשַׁכְּנִים עֲלֵיוֹנִים, וְהַשְּׁלִים לְצַד זֶה וּלְצַד
זֶה. וְהוּא לֹא אָמַר שְׁנַטְמָא בְּכַשְׁפִּיו. אֲבָל עַל מַה
שָׁאמַר רַבִּי יְהוּדָה, מְשֻׁם שְׁלָבוֹ שָׁלֵם עַל טוֹב
וְאִמַּת שְׁעָשָׂה לוֹ הַקְּדוּשׁ כְּרוּף הוּא, שְׁכַל הָעוֹלָם
יודעים מַעֲשֵׂי לָבֵן מַה הֵם וּמִי יָכוֹל לְהַנְצִיל [ס"א
מִמֶּנּוּ, כָּל עֲשָׂרִים הַשָּׁנִים שְׁחִיתִי עִמּוֹ] מִקְטְרוֹנּוֹ, וְרָצָה לְאִבֵּד
אוֹתִי [ס"א וְאֲנִי יִשְׁכַּתִּי וְעָשִׂיתִי עִמּוֹ עֲשָׂרִים שָׁנָה] וְהַקְּדוּשׁ כְּרוּף
הוּא הַצִּילָנִי מִמֶּנּוּ. וְהַכֹּל תְּהִי כְּדֵי שְׁלֹא יִסְתַּכַּל
בוֹ עֲשׂוֹ שְׁהַתְקַיְמוֹ בוֹ אוֹתָן בְּרָכוֹת וְלֹא יִשְׁמַר
לוֹ מִיָּנָה. וְעַל זֶה כָּתוּב (הוֹשֵׁעַ יד) כִּי יִשְׂרָאֵל דָּרְכֵי
ה' וְגו', וְכָתוּב (דְּבָרִים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה'
אֱלֹהֶיךָ.

וַיֵּשְׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֵל
אֲחֵיךָ אֶל עֲשׂוֹ וְגַם הִלֵּךְ לְקַרְאֲתֵךְ

וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. כִּי־זֶן שָׁאֵמַר בָּאֲנֹי אֵל
 אַחִיךָ, לֹא יִדְעֵנּוּ שֶׁהוּא עֹשֶׂה? וְכִי אַחִים אַחֲרִים
 הָיוּ לְיַעֲקֹב? אֵלֶּא בָּאֲנֹי אֵל אַחִיךָ. וְאִם תֹּאמַר
 שֶׁתִּזְרַח בְּתִשׁוּבָה וְהוֹלִיךְ בְּדַרְךְ תִּקְיֶנָּה - לֹא כָּךְ,
 אֵלֶּא עֹשֶׂה הַרְשָׁע כְּמוֹ מַעֲקָרוֹ. וְגַם הִלִּיךְ
 לְקַרְאֲתֶךָ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהוּא הוֹלִיךְ לְבִדּוֹ - לֹא,
 אֵלֶּא אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ.

וְכָל כֶּךָ לָמָּה? [אֵלֶּא הֵם] אָמְרוּ לוֹ, מִשּׁוֹם שֶׁתִּקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא תָּמִיד מְרַצֶּה בְּתַפְלוֹת הַצַּדִּיקִים
 וּמְתַעַטֵּר בְּתַפְלוֹתֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרָנוּ שֶׁאוֹתוֹ
 הַמַּלְאָךְ הַמְּמַנֶּה עַל תַּפְלוֹת יִשְׂרָאֵל, סֵנְדִלְפוֹ"ן
 שָׁמוֹ, נוֹטֵל כָּל אוֹתָן תַּפְלוֹת וְעוֹשֶׂה מֵהֶם עֲטָרָה
 לְחֵי הָעוֹלָמִים וּבְאֲרוֹתָ, וְכָל שָׂכֵן תַּפְלוֹת
 הַצַּדִּיקִים שֶׁתִּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַרְצֶה בָּהֶן,
 וְנַעֲשׂוֹת עֲטָרָה לְהַתְעַטֵּר בָּאוֹתָן תַּפְלוֹת
 לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְאִם תֹּאמַר, מִתְּנֹת קְדוּשִׁים
 הָיוּ בָּאִים עִמּוֹ, אִזּוֹ לָמָּה פָּחַד? אֵלֶּא צַדִּיקִים לֹא
 סוֹמְכִים עַל זְכוּתֵיהֶם, אֵלֶּא עַל תַּפְלוֹתֵיהֶם
 וּבִקְשׁוֹתֵיהֶם לְרַבּוֹנָם.

וּבֹא וְרָאָה וְשָׁאֵמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, תְּפִלַּת רַבִּים
 עוֹלָה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִתְעַטֵּר
 בְּאוֹתָהּ תְּפִלָּה, מִשּׁוּם שְׁעוֹלָה בְּגוֹנִים רַבִּים
 וְנִכְלָלָת מִכַּמָּה צְדָדִים, וּמִשּׁוּם שְׂנִכְלָלָת מִכַּמָּה
 גּוֹנִים, נֶעֱשִׂית עֲטָרָה, וּמִנַּחַת עַל רֹאשׁ צְדִיק חַי
 הָעוֹלָמִים. וְתְּפִלַּת הַיְחִיד אֵינָה כְּלוּלָה וְאֵינָה
 אֶלָּא בְּגִיּוֹן אֶחָד, וְעַל בֶּן תְּפִלַּת יְחִיד אֵינָה
 מְתַקְּנֶת לְהַתְקַבֵּל [אֶלָּא בְּתְּפִלָּה] בְּתְּפִלַּת רַבִּים. וּבֹא
 וְרָאָה, יַעֲקֹב הֲיָיָה כְּלוּל, וְעַל כֵּן תְּפִלָּתוֹ
 הִשְׁתַּוְּקָה לָּהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מַה כְּתוּב?
 וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (מְשָׁלִי כח) אֲשֶׁרִי אָדָם
 מִפִּיחַד תְּמִיד וּמִקְשָׁה לְבוֹ יפול בְּרָעָה. (דף קסח)
 אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל שְׂתַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה
 בָּהֶם וְנָתַן לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת כִּדִּי לְזִכּוֹת כָּהֵן לְחַיִּי
 עוֹלָם, שְׁכָל מִי שְׂמַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו חַיִּים עֲלִיוֹנִים וּמְכַנְּסוֹ לְחַיִּי
 הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁכָתוּב (דברים ל) כִּי הִיא חַיִּיךָ וְאֶרְךָ
 יְמֵיךָ, וְכָתוּב (שם לב) וּבְדַבָּר הַזֶּה

תִּתְּנוּ יָמֵינוּ. חַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְחַיִּים בְּעוֹלָם
הַבָּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל מִי שֶׁשָּׂמַשְׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה, אֵין
מִיתָתוֹ עַל יְדֵי יֵצֶר הָרָע, מִשּׁוּם [שֶׁהוּא נֹחֵשׁ, וְהוּא

מִלְּאֹד הַמָּוֶת, אֵלֹא מִיִּתְתֶם בְּנִשְׁיָקָה, שְׂפָתוֹב (שִׁיר א) יִשְׁקֵנִי מִנִּשְׁיָקוֹת פִּיהוּ.

כְּלוּמַר עַל פִּי ה'. וְהִיא הַנִּשְׁיָקָה שֶׁהִיא דְבָקוֹת שֶׁל הַנֶּפֶשׁ בְּעַקְרָהּ, וְאוֹתוֹ שֶׁשָּׂמַשְׁתְּדֵל

בַּתּוֹרָה] שֶׁהִתְחַזַּק בְּעֵץ הַחַיִּים וְלֹא הִרְפָּה מִמֶּנּוּ,

וְלִכֵּן צְדִיקִים שֶׁשָּׂמַשְׁתְּדֵלִים בַּתּוֹרָה לֹא נִטְמָא

גּוֹפֵם [אֵלֹא הוּא טָהוֹר, כִּמוֹ אֵלֶיָּהוּ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת שֶׁמִּצְאֵו אוֹתוֹ רַבֵּנּוּ וְשָׂאֵלוּ

אוֹתוֹ, וְלֹא כִתֵּן הוּא מַר? אָמַר לָהֶם, צְדִיקִים לֹא טִמְאִים בְּמִיתָתָם, כִּמוֹ שֶׁשָּׂנִינּוּ,

כִּיּוֹם שֶׁמֵת רַבִּי בְּטָלָה כְּהִנֵּה. כְּלוּמַר שֶׁהִתְעַסְקוּ בּוֹ] שְׂלֹא שְׂרָתָהּ

עֲלֵיהֶם רוּחַ טִמְאָה.

יַעֲקֹב הָיָה עֵץ הַחַיִּים, לָמָּה פָּחַד, שְׂהֲרִי לֹא

יָכוֹל לְשַׁלֵּט עֲלָיו? וְעוֹד, שְׂהֲרִי כָּתוּב

וְהִנֵּה אֲנֹכִי עֹמֵד וְגו', לָמָּה הָיָה פּוֹחֵד? וְעוֹד,

שְׂהֲרִי כָּתוּב וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מִלְּאֹכֵי אֱלֹהִים, אִם

מִחַנּוֹת קְדוֹשִׁים הָיוּ עֹמוֹ, לָמָּה הָיָה פּוֹחֵד?.

אֵלָא הַכֹּל הָיָה נְאֻתָהּ, וַיַּעֲקֹב לֹא הָיָה רוֹצֵה
 לְסַמֵּךְ עַל גַּם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 מִשּׁוֹם שֶׁחָשַׁב שֶׁאֵינוֹ בְּדַאי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 יַעֲשֶׂה לוֹ גַם, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא עָבַד אֶת
 אָבִיו וְאִמּוֹ בְּרָאוּי וְלֹא הִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וּנְשָׂא
 שְׂתֵי אֲחִיוֹת, וְאָפָה עַל גַּב שֶׁהַכֹּל נִתְּבָאָר. וְעַם כָּל
 זֶה צָרִיךְ לְאָדָם לְפָחוּד תְּמִיד וּלְהִתְפַּלֵּל לְפָנָי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּתְּפִלָּה, שֶׁכֶּתוּב אֲשֶׁרִי אָדָם
 מִפְּחוּד תְּמִיד [וּלְפָחוּד תְּמִיד מִלְּפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא], וְהִרִי
 פְּרִשׁוּתָהּ.

בֵּא רֵאָה, תְּפִלַּת הָאֲבוֹת הַעֲמִידוֹ עוֹלָם, וְכֹל בְּנֵי
 הָעוֹלָם עֲלֵיהֶם עוֹמְדִים וְסִמּוּכִים, וְלְעוֹלָם
 וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים לֹא נִשְׁכַּחַת זְכוּת הָאֲבוֹת,
 מִשּׁוֹם שֶׁזְכוּת הָאֲבוֹת הִיא קִיּוּם שֶׁל מַעֲלָה
 וּמִטָּה, וְקִיּוּם שֶׁל יַעֲקֹב הוּא קִיּוּם שְׁלֵם יוֹתֵר
 מִכָּלֶם. וְלָכֵן בְּשָׁעָה שֶׁצָּרָה לְבָנָי יַעֲקֹב, הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה אֶת דְּמוּת יַעֲקֹב וְחָס עַל
 הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי

יַעֲקֹב. יַעֲקֹב"ב בְּוֹא"ו, לָמָּה בְּוֹא"ו? מִשּׁוּם
שֶׁהוּא דְמוֹת שֶׁל יַעֲקֹב מִמֶּשׁ.

בֹּא רְאֵה, כָּל מִי שֶׁרוֹאֶה אֶת יַעֲקֹב, כְּמִי
שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּאַסְפֵּק לְרֵיחַ הַמַּאֲיָרָה (תַּפְּאֲרָת),
וְהָרִי נֹאמֵר שֶׁיִּפְּיוֹ שֶׁל יַעֲקֹב כְּיִפְּיוֹ שֶׁל אָדָם
הָרֹאשׁוֹן. אָמַר רַבִּי יִיסָא, אֲנִי שָׁמַעְתִּי, שֶׁכָּל מִי
שֶׁמִּסְתַּכֵּל בַּחֲלוּמוֹ וְרוֹאֶה אֶת יַעֲקֹב מְעַטָּף
בְּמַלְבוּשָׁיו, מִתּוֹסְפִים לוֹ חַיִּים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הָרִי נֹאמֵר שֶׁדוֹד הַמְּלָךְ, עַד
שֶׁלֹּא הָיָה, לֹא הָיוּ לוֹ חַיִּים כְּלָל, פָּרַט לָזֶה
שֶׁאָדָם הָרֹאשׁוֹן נָתַן לוֹ שִׁבְעִים שָׁנָה מִשְׁלוֹ, וְכֹךְ
הָיָה קִיוּמוֹ שֶׁל דּוֹד הַמְּלָךְ שִׁבְעִים שָׁנָה הָיוּ, וְקִיוּם
שֶׁל אָדָם הָרֹאשׁוֹן אֶלֶף שָׁנָה חֹסֵר שִׁבְעִים. נִמְצְאוּ
בְּאֵלֶּה אֶלֶף שָׁנִים רֵאשׁוֹנוֹת אָדָם הָרֹאשׁוֹן וְדוֹד
הַמְּלָךְ.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים בא) חַיִּים שָׂאֵל מִמֶּךָ נְתַתָּה לוֹ
אֶרֶךְ יָמִים עוֹלָם וְעַד. חַיִּים שָׂאֵל מִמֶּךָ - זֶה
דּוֹד הַמְּלָךְ. שֶׁהָרִי כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גַּן

עָדוּן, הַטִּיל בּוֹ נִשְׁמַת דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְהִסְתַּכַּל בּוֹ וַיִּרְאֶה
 שְׂאִיִן לוֹ חַיִּים מִשָּׁלוֹ כְּלוּם וְעוֹמֵד לְפָנָיו כָּל הַיּוֹם.
 כִּיּוֹן שֶׁנִּבְרָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, אָמַר, הֲרִי וַיֵּרֵא קִיּוּמוֹ.
 וּמֵאָדָם הָרֵאשׁוֹן הָיוּ שִׁבְעִים שָׁנִים שֶׁהִתְקַיַּם דָּוִד
 הַמֶּלֶךְ בְּעוֹלָם.

עוֹד הָאֲבוֹת הַשְּׂאִירוֹ לוֹ מִחַיֵּיהֶם כָּל אֶחָד וְאֶחָד.
 אֲבָרְהָם הַשְּׂאִיר לוֹ, וְכַד יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף. יִצְחָק
 לוֹ הַשְּׂאִיר לוֹ כְּלוּם, מִשּׁוּם שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ בָּא מִצִּדּוֹ.

וַיֵּרֵא אֲבָרְהָם הַשְּׂאִיר לוֹ חֲמִשׁ שָׁנִים, שֶׁהָיָה לוֹ
 לְהִתְקַיַּם מֵאָה וּשְׁמוֹנִים שָׁנִים, וְהִתְקַיַּם

מֵאָה וּשְׁבַעִין וְחֲמִשׁ שָׁנִים, חֲסָרִים חֲמִשׁ. יַעֲקֹב הָיָה
 לוֹ לְהִתְקַיַּם בְּעוֹלָם כִּימֵי אֲבָרְהָם, וְלֹא הִתְקַיַּם ^{נדף}

אֲלָא מֵאָה וְאַרְבָּעִים וּשְׁבַע שָׁנִים. חֲסָרִים ^{קסח ע"ב}

עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה. נִמְצָא שֶׁאֲבָרְהָם וַיִּנְקַב הַשְּׂאִירוֹ לוֹ

מִחַיֵּיהֶם שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשׁ שָׁנִים. יוֹסֶף שֶׁהִתְקַיַּם מֵאָה

וְעֶשְׂרִי שָׁנִים, הָיָה לוֹ לְהִתְקַיַּם מֵאָה וְאַרְבָּעִים וּשְׁבַע

שָׁנִים כִּימֵי יַעֲקֹב, וְחָסַר מֵהֶם שְׁלֹשִׁים וּשְׁבַע שָׁנִים.

הֲרִי שִׁבְעִים שָׁנִים שֶׁהַשְּׂאִירוֹ לְדָוִד הַמֶּלֶךְ לְהִתְקַיַּם

בָּהֶם, וּבָהֶם הַתְּקִיִּים דָּוִד בְּכָל אוֹתָם הַשָּׁנִים
שֶׁהַשָּׂאִירוֹ לוֹ הָאֲבוֹת.

וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה יִצְחָק לֹא הַשָּׂאִיר לוֹ כָּלוּם
כִּי אֵלֶּהָ? מִשּׁוּם שֶׁהוּא חַשְׁדָּה, וְדוֹד כָּאֵל מִצַּד
הַחַשְׁדָּה, וּמִי שֶׁהוּא בְּחַשְׁדָּה אֵין לוֹ אֹזֶר כָּלֵל וְאֵין לוֹ
חַיִּים, וְלִכֵּן לֹא הָיוּ לְדוֹד חַיִּים כָּלֵל. אֲבָל אֵלֶּה
שֶׁהָיָה לָהֶם אֹזֶר, הַשָּׂאִירוֹ לְדוֹד הַמְּלָךְ, וּמֵהֶם
הַצָּטֵרֶף לְהַשָּׂאִיר וְלִהְיוֹת לוֹ חַיִּים, שֶׁהָרִי מִצַּד הַחַשְׁדָּה
אֵין לוֹ חַיִּים כָּלֵל, וְעַל זֶה כָּאֵל יִצְחָק בְּחַשְׁבוֹן.

וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה יוֹסֵף יוֹתֵר מִכָּלֵם? אֵלֶּה וְדֹאֵי
יוֹסֵף בְּלִבְדוֹ כִּמּוֹ כָּלֵם, מִשּׁוּם שֶׁנִּקְרָא
צַדִּיק, וְזֶהוּ שֶׁמֵּאִיר לְלִבְנָה יוֹתֵר מִכָּלֵם, וְלִכֵּן זֶה
הַשָּׂאִיר לְדוֹד הַמְּלָךְ יוֹתֵר מִכָּלֵם חַיִּים, שֶׁכֶּתוּב
(בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם
לְהַשָּׂאִיר עַל הָאָרֶץ.

כֹּאֵל רֵאֵה, יַעֲקֹב, תְּפַלְתּוֹ הַגְּנֵה עָלָיו מִעֲשׂוֹ
מִשּׁוּם שֶׁרָצָה לְהַעֲבִיר זְכוּתוֹ לְבָנָיו אַחֲרָיו
וְלֹא לְהוֹצִיא אוֹתָהּ עִבְשׁוֹ אֲצֵל עֲשׂוֹ, וְעַל זֶה

הַתַּפְּלִיל תִּפְּלֹתוֹ לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא סָמַךְ עַל זְכוּתוֹ לְהַצִּילוֹ בְּגִלְגָּלָה.

וַיֹּאמֶר אִם יָבוֹא עֲשׂוֹ אֵל הַמַּחְנֶה הָאֶחָד וְהִכְהוּ וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִּיטָה. כֵּן רָאָה מַה כָּתוּב, וַיַּחֲזִיךְ אֶת הָעַם אֲשֶׁר אֵתוֹ וְאֶת הַצֹּאן וְאֶת הַבְּקָר וְהַגְּמִלִים לְשָׁנֵי מַחְנוֹת. לָמָּה לְשָׁנֵי מַחְנוֹת? מִשּׁוֹם שֶׁאָמַר, אִם יָבוֹא עֲשׂוֹ אֵל הַמַּחְנֶה הָאֶחָד וְהִכְהוּ וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִּיטָה.

כֵּן רָאָה שֶׁשְׂכִינָה לֹא זָוָה מֵאֱהָל לֵאמֹר וּמֵאֱהָל רַחֵל. אָמַר יַעֲקֹב, יָדַעְתִּי שֶׁהָרִי שְׂמִירָה לְאֵלֶּה מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מַה עָשָׂה? וַיִּשָּׂם אֶת הַשְּׂפָחוֹת וְאֶת יְלִדֵיהֶן רֹאשְׁנָה. אָמַר, אִם יִהְרַג עֲשׂוֹ - יִהְרַג אֶת אֵלֶּה, אֲבָל אֵלֶּה אֵינִי פּוֹחֵד מֵהֶם, מִשּׁוֹם שֶׁשְׂכִינָה עִמָּהֶם, וְעַל זֶה - וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִּיטָה. כִּיּוֹן שֶׁעָשָׂה אֶת זֶה, תִּיָּקַן תִּפְּלֹתוֹ עֲלֵיהֶם, מַה כָּתוּב? וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב

אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְכֶם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק ה' הָאֹמֵר
אֵלַי שׁוּב לְאֶרְצְךָ וּלְמוֹלְדֹתְךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךְ.

רַבִּי יוֹסֵי פֶתַח וְאָמַר, (תהלים קב) תִּפְלָה לְעֵנִי כִּי
יַעֲטֹף וּלְפָנַי ה' יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ. פָּסוּק זֶה
בְּאֵרוֹהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֵלֶּא דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר
אֵת זֶה כְּשֶׁהִסְתַּכַּל וּרְאָה בְּדַבְרֵי הָעֵנִי, וְהִסְתַּכַּל
בּו כְּשֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּבּוֹרַח מִלְּפָנַי חָמִיו אָמַר זֶה.
תִּפְלָה לְעֵנִי - זֹהֵי תִפְלָה שְׂמֵכְקֵשׁ הָעֵנִי לְפָנַי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזוֹ הַתִּפְלָה שְׂמֵקְדִימָה אֵת
כָּל תִּפְלוֹת הָעוֹלָם.

כָּתוּב כָּאֵן תִּפְלָה לְעֵנִי, וּכְתוּב שָׁם (שם ז) תִּפְלָה
לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. מַה בֵּין זֶה לָזֶה?
אֵלֶּא זֶה תִּפְלָה שֶׁל יֵד, וְזוֹ תִּפְלָה שֶׁל רֹאשׁ, וְאֵין
לְהַפְרִיד בֵּין הַתִּפְלָה לְעֵנִי הַזֶּה וּבֵין תִּפְלָה לְמֹשֶׁה
אִישׁ הָאֱלֹהִים, וְשֶׁתִּיֵּהֵן שְׂקוּלוֹת כְּאַחַת.

וְעַל זֶה תִּפְלַת הָעֵנִי מִקְדִּימָה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מִכָּל תִּפְלוֹת הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שְׂכַתוֹב (שם
כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁבְחָן עֲנוּת עֵנִי וְגו'. בֵּא רְאֵה,

תַּפְּלָה לְעַנִּי זוּ תַּפְּלָה שָׁל יָד, שְׁהַעֲנֵי דְבוּק בְּעַנְיִי
כְּמִי שְׂאִין לוֹ מִעֲצָמוֹ כְּלוּם.

דְּבַר אַחַר, תַּפְּלָה - זֶה מִשָּׁה, לְעַנִּי - זֶה דְּוֵד, כִּי
יַעֲטֹף - כְּשִׁמְת־כֶּסֶף הַלְבָנָה וּמִת־כֶּסֶף הַשָּׁמַשׁ
מִמְנָה, וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ - כִּדְרֵי לְהַתְחַבֵּר עִם
הַשָּׁמַשׁ.

בֵּא רְאֵה, הַתַּפְּלָה שָׁל כָּל בְּנֵי אָדָם תַּפְּלָה,
וּתַפְּלַת הָעַנִּי הִיא תַּפְּלָה שְׁעוֹמְדַת לִפְנֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשׁוֹכְרַת שְׁעָרִים וּפְתָחִים
וּנְכַנְסַת לְהַתְקַבֵּל לִפְנֵיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת כב) וְהָיָה
כִּי יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חֲנוּן אָנִי, וְכָתוּב שָׁמַע
אֲשָׁמַע צַעֲקָתוֹ. וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ - כְּמִי
שְׁמַתְרַעַם עַל דֵּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תַּפְּלוֹת הַצַּדִּיקִים תְּדוּוּהָ לְכַנְסַת
יִשְׂרָאֵל ^(דף קסט ע"ב) לְהַתְעַטֵּר לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. מִשּׁוּם זֶה חֲבִיבָה הִיא יוֹתֵר לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תֵּיאָב לְתַפְּלוֹת

הַצְדִּיקִים בְּשַׁעַת שְׁצַרְיָךְ לָהֶם, מִשּׁוֹם שְׂיֹדְעִים
לְרַצּוֹת אֶת רַבּוֹנָם.

מַה כָּתוּב בְּיַעֲקֹב? אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְחָם וְאֱלֹהֵי אָבִי
יִצְחָק ה' הָאֵמֵר אֵלַי שׁוּב וְגו'. הַתְּעַטֵּר וְנִקְשֵׁר
קֶשֶׁר בְּקֶשֶׁר אֶחָד כְּרֵאוֹי. אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְחָם לְיָמַי,
וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק לְשִׁמְאֵל. הָאֵמֵר אֵלַי - כָּאֵן תִּלָּח
הַדָּבָר לְהַתְּעַטֵּר לְמְקוֹמוֹ בְּיַנְיָהֶם. שׁוּב לְאַרְצְךָ
וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאִי־טִיבָה עִמָּךְ.

קְטַנְתִּי מִכָּל תַּחֲסָדִים. לָמָּה הָיָה צָרִיךְ זֶה עִם זֶה?
אֵלֶּה, אָמֵר יַעֲקֹב, אַתָּה הַבְּטַחְתָּ לִּי
לְהִיטִיב עִמִּי, וְאֲנִי יָדַעְתִּי שְׂכָל מַעֲשֵׂיךָ כִּלְמָה הֵם
עַל תַּנְאִי, חֲרִי אֲנִי אֵין בִּי זְכוּת, שְׁחֲרִי קְטַנְתִּי מִכָּל
הַתַּחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֲמֵת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ. וְכָל
מַה שְׁעָשִׂיתָ לִּי עַד הַיּוֹם, לֹא בְשִׁבִּיל זְכוּתִי הָיָה,
אֵלֶּה בְּגִלְגָּלְךָ הוּא שְׁעָשִׂיתָ לִּי. וְאוֹתוֹ טוֹב וְאֲמֵת
בְּגִלְגָּלְךָ הָיוּ, שְׁחֲרִי כְּשֶׁעֲבַרְתִּי בַּתְּחִלָּה, שְׁחֲרִיתִי
הוֹלֵךְ מִלְּפָנַי עֲשׂוֹ, יְחִידִי עֲבַרְתִּי אֶת אוֹתוֹ נָהַר,

ואתה עשית עמי טוב ואמת, וְהָרִי אֲנִי עֲבָשׁוּ
עוֹבֵר אוֹתוֹ בְּשָׁנֵי מַחְנֹתַי, הֵם שָׁנֵי הַמַּחְנֹת שְׁחָלַקְנִי.

עַד כָּאֵן סִדּוֹר הַשֵּׁבַח שֶׁל רַבּוֹנוֹ. מִכָּאֵן וְלַהֲבֵיא
בִּקְשׁ מַה שְּׁצָרִיךְ לוֹ, לְהִרְאוֹת לְכֹל בְּנֵי
הָעוֹלָם שְׁצָרִיךְ לוֹ לְאָדָם לְסִדֵּר שֵׁבַח שֶׁל אֲדוֹנָו
בַּתְּחִלָּה, וְאַחֵר יִבְקֹשׁ בִּקְשׁוֹתָיו. שְׁכַךְ עָשָׂה יַעֲקֹב
- בַּתְּחִלָּה סִדֵּר שְׁבָחָיו שֶׁל קוֹנֵו, וְאַחֵר שְׁסִדֵּר
הַשֵּׁבַח, אָמַר בִּקְשָׁתוֹ שְׁהֲצַטְרִיךְ לָהּ.

וְהוֹ שְׁפָתוֹב: הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֲשׂוֹ כִּי יֵרָא
אֲנֹכִי אֶתוֹ פֶּן יָבֹא וְהַכִּינִי אִם עַל בָּנִים. מִכָּאֵן,
מִי שְׁמַת־פִּלְל תִּפְלֹתוֹ שְׁצָרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו כְּרֵאוֹי.
הַצִּילֵנִי נָא. וְאִם תֹּאמַר שְׁתֵּרִי הַצִּלְתֵּנִי מִלְּבָן - מִיַּד
אָחִי. וְאִם תֹּאמַר קְרוֹבִים אֲחֵרִים סָתָם נִקְרָאִים
אָחִים - מִיַּד עֲשׂוֹ. מָה הַטַּעַם? בְּשִׁבְלִי לְפָרֵשׁ הַדָּבָר
כְּרֵאוֹי. וְאִם תֹּאמַר, אֲנִי לָמָּה אֲצַטְרִיךְ? כִּי יֵרָא
אֲנֹכִי אֶתוֹ פֶּן יָבֹא וְהַכִּינִי. כִּדִּי לְהוֹדֵעַ דָּבָר לְמַעַלָּה
וּלְפָרֵשׁוֹ כְּרֵאוֹי, וְלֹא יִסְתִּיר הַדָּבָר.

וְאֵתָה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב עֲמִד וְגו'. וְאֵתָה
 אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב, מַה זֶה וְאֵתָה? כִּמּוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (נחמיה ט) וְאֵתָה מְחִיָּה אֶת כָּלָם. אַף כֵּן
 וְאֵתָה אָמַרְתָּ.

כֵּן רֵאֵה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר, (תהלים יט) יִהְיוּ לְרֵצוֹן
 אֱמִרֵי פִי, אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁהִתְפָּרַשׁוּ. וְהִגִּיזוֹן לְבִי
 - אֵלּוּ דְבָרִים נִסְתָּרִים שֶׁלֹּא יָכוֹל בֶּן אָדָם לְפָרֵשׁ
 בְּפִיו, זֶהוּ הִגִּיזוֹן, שֶׁהוּא בְּלֵב, שֶׁלֹּא יָכוֹל לְהִתְפָּרֵשׁ.
 וְעַל זֶה צָרִיךְ הַדְּבָר לְהִתְפָּרֵשׁ בְּפֶה, וְדָבָר שֶׁתְּלוֹי
 בְּלֵב, וְהַכֹּל סוּר הוּא. אַחַד בְּנֶגֶד דְּרָגָה
 תַּחְתּוֹנָה, וְאַחַד בְּנֶגֶד דְּרָגָה עֲלִיוֹנָה. דְּבָר
 שֶׁהִתְפָּרֵשׁ, בְּנֶגֶד דְּרָגָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁהִצְטַרֵּךְ
 לְהִתְפָּרֵשׁ. אוֹתוֹ שֶׁתְּלוֹי בְּלֵב הוּא בְּנֶגֶד דְּרָגָה
 פְּנִימִית יוֹתֵר, וְהַכֹּל הוּא כְּאַחַד. וְעַל זֶה אָמַר יִהְיוּ
 לְרֵצוֹן אֱמִרֵי פִי וְהִגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ וְגו'.

כִּמּוֹ זֶה אָמַר יַעֲקֹב. בְּתַחֲלָה פָּרַשׁ הַדְּבָר כְּרֵאוֹי,
 וְאַחַר כֵּן הִסְתִּיר הַדְּבָר שֶׁתְּלוֹי בְּהִגִּיזוֹן הַלֵּב
 שֶׁלֹּא צָרִיךְ לְפָרֵשׁ, שֶׁכִּתוּב (בראשית לב) וְשִׁמְתִּי אֶת

וְרַעַף כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִסְפֵּר מֵרַב. כָּאֵן הוּא
 דְּבַר הַתְּלוּי בַּלֵּב שֶׁלֹּא צָרִיךְ לְפָרֵשׁ, וְכֵן צָרִיךְ כְּמוֹ
 שְׂאֵמְרָנוּ, בְּדִי לִיחַד יְחֹד שְׁלֵם כְּרֵאוֹי. אֲשֶׁרִי
 הַצְּדִיקִים שְׂיוֹדְעִים לְסִדֵּר שְׂבִיחַ רַבּוֹנָם כְּרֵאוֹי
 וְלִבְקֵשׁ בְּקִשְׁתָּם, וְלִכְּנֹן כְּתוּב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי
 עֲבָדִי אֲתָהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְּפָאֵר. [ס"א כְּתוּב גַּם אֵת
 הַשְּׁנִי גַם אֵת הַשְּׁלִישִׁי וְגו'. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים גַּם, רַבּוֹ (ג"ם רֵאשִׁי תְבוּת: גּוֹאֵל מִשָּׂה.
 גּוֹאֵל מְרַדְּכִי. גּוֹאֵל מְשִׁיחַ) לְשֹׁלֵשׁ גּוֹאֵלוֹת עַל יְדֵי שְׁלֹשָׁה צְדִיקִים, מִשָּׂה מְרַדְּכִי מְשִׁיחַ,
 שְׂעֵתִיד לְגַאֲלָנוּ בְּקָרוֹב].

וַיִּזְתַּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וְגו'. רַבִּי חֲנִינָא פָּתַח וַאֲמַר,
 (תהלים צא) לֹא תִאֲנָה אֵלֶיךָ רָעָה וְנִגַּע לֹא
 יִקְרַב בְּאַהֲלֶיךָ. בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁכְּרֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא אֵת הָעוֹלָם, עֹשֶׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם ^(דף קסט ע"ב) מַעֲשָׂהוּ
 תְּרֵאוֹי לוֹ, וְחֲרִי פִּרְשׁוּתָּהּ. וְנִתְּפָאֵר, [וְאִם תֹּאמַר] בַּיּוֹם
 הַרְבִּיעִי עֹשֶׂה מְאֹדוֹת, וְאִזּוּ נִבְרָאָה הַלְּבָנָה חֲסָרָה,
 אִזּוּ שְׂתֵקְמִינָה עֲצָמָהּ, וּמִשׁוּם שְׂתֵיָא מְאֹדָת חֲסָר
 וְא"ו, נִתֵּן מְקוֹם לְשֵׁלֵט בְּכָל הַרוּחֹת וְהַשְּׂדִים
 וְרוּחֹת סְעָרָה וּמִזִּיקִים וְכָל רוּחֹת הַטְּמָאָה.

בְּכֹל עוֹלָיִם וּמִשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם לְהַסְטוֹת, וְנִתְמַנּוּ
 בְּמִקוֹמוֹת חֲרָבִים וּבְשָׂדוֹת חֲזָקִים
 וּבְמִדְבָּרוֹת חֲרָבִים, וּבְכֹל מִצַּד רוּחַ הַטְּמֵאָה. וַהֲרִי
 נִתְבָּאֵר שְׁהַרְי רוּחַ הַטְּמֵאָה בָּאָה שְׂפָאָה מִנְחָשׁ
 הַעֲקָלְתוֹן, הוּא רוּחַ טְמֵאָה מִמַּשׁ, וְהוּא הַתְּמַנָּה
 בְּעוֹלָם לְהַסְטוֹת בֵּין אָדָם אֱלִיו, וְעַל זֶה יֵצֵר הָרַע
 שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם.

וְהוּא הַתְּמַנָּה אֵצֶל בְּנֵי אָדָם וְנִמְצָא עִמָּם,
 וּבְעַקְמוּמִיּוֹת וּבְתַחְבוּלוֹת בָּא אֵלֵיהֶם
 לְהַסְטוֹתָם מִדְּרָכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כִּמוֹ שֶׁהַסְטָה
 אֶת אָדָם הָרֵאשׁוֹן וְגַרְם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם, כִּי גַם
 מִסְטָה בְּנֵי אָדָם וְגוֹרָם לָהֶם לְהַטְמֵא.

וּמִי שְׂפָא לְהַטְמֵא, מוֹשֵׁד עָלָיו אֹתוֹ רוּחַ טְמֵאָה
 וְנִדְבֵק עִמּוֹ. וְכַמָּה הֵם שְׂמוּמָנִים לְטֵמֵא אֹתוֹ,
 וּמִטְמָאִים אֹתוֹ וְהוּא טְמֵא, וּמִטְמָאִים אֹתוֹ
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְאֹתוֹ עוֹלָם, וַהֲרִי נִתְבָּאֵר.

וּבְשַׁעָה שְׂפָא בֵּין אָדָם לְהַטְהָר, אֹתוֹ רוּחַ טְמֵאָה
 נִכְפָּה לְפָנָיו וְלֹא יָכוֹל לְשַׁלֵּט עָלָיו, וְאִזּוֹ

בְּתוֹב לֹא תֵאָנֶה אֵלַיךָ רָעָה וְנִנְע לֹא יִקְרַב בְּאֵהֶלְךָ.
אָמַר [בְּשִׁמְרָה] רַבִּי יוֹסֵי, לֹא תֵאָנֶה אֵלַיךָ רָעָה - זֶה
לִילִית. וְנִנְע לֹא יִקְרַב בְּאֵהֶלְךָ - אֵלּוּ שְׂאֵר מַזִּיקִים,
וְהִרִי פְרִשׁוּהָ וְנִתְבַּאֵר.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הִרִי אָמַרְנוּ שְׁלֹא יֵצֵא אָדָם
יְחִידִי בַלִּילָהּ, וְכָל שָׂכֵן בְּשֵׁהֲלַבְנָה נִבְרָאָה
וְהִיתָה חֲסֵרָה, וּבְאֵרוּהָ שְׁהִרִי אִזּוּ רוּחַ טְמֵאָה
שׁוֹלְטָת, וְזוּהִי רוּחַ רָעָה. מִי רָעָה? זֶה נִחַשׁ הָרַע,
וְנִנְע זֶהוּ מִי שְׂרוּכֵב עַל הַנְּחָשׁ. רָעָה וְנִנְע הֵם
בְּאֶחָד.

וְאֵף עַל גַּב שְׁשֵׁנִינוּ שְׁנִנְע אֵלּוּ נִנְעִי בְּנִי אָדָם
שְׁיֵצֵאוּ מֵאָדָם, שְׁהִרִי כָּל אוֹתָן שְׁנִים שְׁלֹא
קָרַב אָדָם לְאִשְׁתּוֹ, רוּחֹת טְמֵאָה הֵיוּ בְּאוֹת
וּמִתְחַמְּמוֹת מִמֶּנּוּ וּמוֹלִידוֹת מִמֶּנּוּ, וְאֵלֶּה נִקְרְאוּ
נִנְעִי בְּנִי אָדָם.

וְהִרִי נֵאָמַר, שְׁכַּשְׁכַּן אָדָם בְּחִלּוּמוֹ וְלֹא שׁוֹלֵט
בְּגוּפוֹ וְחַנוּף שׁוֹכֵף, רוּחַ טְמֵאָה בְּאֵה
וְשׁוֹרָה עָלָיו, וְלִפְעָמִים רוּחֹת נִקְבוֹת טְמֵאָה

בְּאוֹת וּקְרִבּוֹת אֵלָיו וּמוֹשְׁכוֹת אוֹתוֹ אֵלֵיהֶן
 וּמִתְחַמְּמוֹת מִמֶּנּוּ, וּמוֹלִידוֹת אַחֵר כֶּךָ רוּחוֹת
 וּמִזִּיקִים [נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם, כִּמוֹ בְּנֵי אָדָם], וְלִפְעָמִים נִרְאִים
 כְּמִרְאֵה בְּנֵי אָדָם, פָּרַט לָזֶה שְׂאִין לָהֶם שְׁעָרוֹת
 בְּרֵאשׁ.

וּבְכָל יֵשׁ לְאָדָם לְהִשְׁמַר מִלְּפָנֵיהֶם כְּדֵי שְׂיִלְךָ
 בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְלֹא יִטְמָא עַמָּם, שְׁחֲרֵי אֵין
 לָךְ מִי שְׂיִשֵּׁן בְּלִילָה בְּמִטָּתוֹ וְלֹא טוֹעֵם טַעַם מָוֶת
 וַיּוֹצֵאת נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, וְכִיּוֹן שְׂנִשְׂאָר הַגּוֹף בְּלֵי
 נִשְׁמָה קְדוֹשָׁה, רוּחַ טְמֵאָה זְמִינָה וְשׁוֹרָה עָלָיו
 וְנִטְמָא. וְחֲרֵי בְּאֲרָנוֹ דְּבָר, שְׂאִין לְאָדָם לְהַעֲבִיר
 יָדָיו עַל עֵינָיו בְּבִקְרָה, מִשּׁוּם שְׁחֲרֵי רוּחַ טְמֵאָה
 שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, וְחֲרֵי נִתְבָּאֵר.

בַּא רְאֵה שְׁחֲרֵי יַעֲקֹב, אֵף עַל נֵב שְׂנֵאֲהֵב עַל יָדֵי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שְׂנִשְׂאָר לְבָדוֹ, רוּחַ
 אֲחֵרֶת נוֹעֵדָה לְהוֹדִיג עִמוֹ.

רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, בַּא רְאֵה מַה פְּתוּב בּוֹ בְּבִלְעָם
 הַרְשָׁע, וַיִּלְךְ שְׂפִי. מַהוֹ שְׂפִי? יְחִידִי, כְּמוֹ

שָׁנָאֵמַר שְׁפִיפּוֹן עָלַי אֲרַח. כְּנַחֵשׁ תְּזַה שְׁהוּלָךְ יְחִידִי
וְאוֹרֵב עַל דְּרָכַי וְשִׁבְלִים, כִּךְ גַּם בְּלָעַם תְּזַה
הוּלָךְ יְחִידִי. מָה הַטַּעַם? כִּדִּי לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ
טְמֵאָה. שָׁכַל מִי שְׁהוּלָךְ יְחִידִי בְּזִמְנֵי יְדוּעִים
אֶפְלוּ בְּעִיר בְּמִקְוֹמוֹת יְדוּעִים, מוֹשֵׁךְ עָלָיו רוּחַ
טְמֵאָה.

לָכֵן בְּכָל זְמַן לֹא יֵלֵךְ אָדָם יְחִידִי בְּדַרְךְ וּבְעִיר,
אֵלָּא בְּמִקּוֹם שְׁכֵנֵי אָדָם הוֹלְכִים וְשֹׁבִים
וְנִמְצְאִים שָׁם, וְעַל כֵּן לֹא יֵלֵךְ אָדָם יְחִידִי בַּלְיָלָה,
הוֹאִיל וּבְנֵי אָדָם לֹא נִמְצְאִים, וְהִינוּ הַטַּעַם שֶׁלֹּא
תָּלִין נִבְלָתוֹ, ^(דף קע ע"א) שֶׁלֹּא לְהַחְזִיק גּוֹף יַת כְּלֵי רוּחַ
עַל הָאָרֶץ בַּלְיָלָה. מִשּׁוֹם כִּךְ אוֹתוֹ בְּלָעַם הַרְשָׁע
תְּזַה הוּלָךְ יְחִידִי כְּנַחֵשׁ תְּזַה, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרוּהוּ.

וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ. מַה זֶה וַיֵּאבֶק? [שָׁמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן

לוֹי, מִלְמַד שֶׁהָעֵלּוּ אֶבֶק בְּרַגְלֵיהֶם עַד כִּסֵּא הַכְּבוֹד. כְּתוּב כִּי

בְּהֵאבְקוֹ עִמּוֹ, וְכְתוּב (נחום א) אֶבֶק רַגְלָיו. וְאוֹתוֹ מִלְאָךְ שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ תְּזַה, וְהוּא

סְמָא"ל, לָכֵן דִּינוֹ הוּא שֶׁנִּעְלָה אֶבֶק רַגְלָיו עַד כִּסֵּא הַכְּבוֹד, שֶׁהוּא מְקוֹם הַמְּשֻׁשָׁט].

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, מִן אֶבֶק. אֶבֶק טָפַל לְעֶפֶר. מַה

בֵּין עֶפֶר לְאַבְקָה? זֶה אַבְקָה שֶׁנִּשְׁאָר מִהָאֵשׁ וְלֹא
 עוֹשֶׂה פְּרוּת [בְּעוֹלָם] לְעוֹלָמִים, עֶפֶר שֶׁכָּל הַפְּרוּת
 יוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ, וְהוּא כָּלֵל שֶׁלְמַעְלָה וּמִטָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, אִם כֹּה־, מַה זֶה מְקוּמָה מִמֶּנּוּ
 דָּל? אָמַר לוֹ, כְּמִשְׁמַעוֹ, אֲבָל בְּגוּן זֶה מְקוּמָה
 מִמֶּנּוּ דֵּל מִשּׁוּם שְׂאִין לוֹ מִעֲצָמוֹ כְּלוּם, וּמֵאוֹתוֹ
 עֶפֶר יֵצֵא דֵּל שְׂאִין בּוֹ כְּלוּם, וּמֵאוֹתוֹ עֶפֶר כָּל
 הַפְּרוּת וְכָל טוֹב הָעוֹלָם יוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ וּבּוֹ נַעֲשִׂים
 כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קהלת ג) הַכֹּל הִיָּה
 מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר.

וְשִׁנִּינוּ, הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפֶר - אֲפֹלוּ גִלְגֹּל חֲמָה,
 אֲבָל אַבְקָה לֹא עוֹשֶׂה פְּרוּת וְנִצָּנִים [לְעוֹלָם]
 לְעוֹלָמִים, וּמִשּׁוּם כֹּה־ וַיֵּאבֶק אִישׁ, שָׁבָא כְּאוֹתוֹ
 אַבְקָה וְרַבֵּב עָלָיו כְּדִי לְקַטְרַג לְיַעֲקֹב.

עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, שֶׁנִּעְבַּר שְׁלִטוֹנוֹ וְהִתְחַלְּףָה. וְכֹה־
 הוּא לְעֵתִיד לָבֵא, מִשּׁוּם שֶׁתְּגַלּוֹת עֲבָשׁוֹ דּוּמָה
 לְלִילָה, וְהִיא לִילָה, וְשׁוֹלֵט אוֹתוֹ אַבְקָה עַל יִשְׂרָאֵל
 וְהֵם שׁוֹכְבִים לְעֶפֶר [אחרי], עַד שֶׁיַּעֲלֶה הָאוֹר וַיֵּאִיר

היום, ואז ישלטו ישראל, ולהם תנתן המלכות,
 אֲשֶׁר קְדוּשִׁים עֲלֵיוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל ז'
 וּמַלְכוּת וְשִׁלְטוֹן וְגִדְלָה שְׁמוּלָכֶת תַּחַת כָּל
 הַשָּׁמַיִם תִּנָּתֵן לְעַם קְדוּשִׁים עֲלֵיוֹנִים. מַלְכוּתוֹ
 מַלְכוּת עוֹלָם, וְכָל הַשְּׁלֵיטִים לוֹ יַעֲבֹדוּ וַיִּשְׁמְעוּ.
 וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא
 אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בִּרְכָתֵנִי. רַבִּי יְהוּדָה
 פֶּתַח וְאָמַר, (שיר ז') מִי זֹאת הַנְּשֻׁקָה כְּמוֹ שָׁחַר
 יָפָה בְּלִבָּנָה בָּרָה כַּחֲמָה יָפָה כַּנְּדָגְלוֹת. פְּסוּק זֶה
 פֶּרְשׁוֹהוּ וְנִתְבָּאֵר. אֲבָל מִי זֹאת הַנְּשֻׁקָה - אֵלּוּ
 הֵם יִשְׂרָאֵל, בְּזִמְן שֶׁתְּקַדּוּשׁ פְּרוּךְ הוּא יָקִים אוֹתָם
 וַיּוֹצִיאֵם מִן הַגְּלוּת, אִזּוּ יִפְתַּח לָהֶם פֶּתַח שֶׁל אֹר
 [שְׁחוּא] וַדְּקִי קָטָן, וְאַחַר כֵּן פֶּתַח אַחַר שֶׁהוּא
 גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁתְּקַדּוּשׁ פְּרוּךְ הוּא יִפְתַּח לָהֶם
 שְׁעָרִים עֲלֵיוֹנִים פְּתוּחִים לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם.
 וְכֵן כָּל מֵה שֶׁעָשָׂה הַקְּדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל
 וְלִצְדִיקִים שִׁבְהֵם, כֵּן בְּלֵם וְלֹא בְּזִמְן אַחֵר.
 לְאָדָם שֶׁנָּתַן בַּחֲשֵׁךְ וְדִיּוּרוֹ הָיָה תָּמִיד בַּחֲשֵׁךְ,

בְּשִׁירְצוֹ לְהָאִיר לוֹ, אָרִיכִים לְפִתְחָ לֹא אִזְרַח קָטָן
בְּעֵינַי הַמַּחֲטָה, וְאַחַר כֵּן גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, וְכֵן בְּכָל
פַּעַם עַד שִׁיאִירוּ לוֹ כָּל הָאִזְרָח בְּרָאוּי.

כֵּן הֵם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כג) מְעַט מְעַט
אֶנְרִשְׁנוּ מִפְּנֵיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרָח וְגו'. וְכֵן
לְמִי שֶׁהוּא בָּא לְהִרְפֹּא, אֵינּוּ בִּשְׁעָה אַחַת, אֶלָּא
מְעַט מְעַט עַד שִׁיתְחַזֵּק. אֲבָל לְעֵשׂוֹ לֹא כֵּן, אֶלָּא
בְּפַעַם אַחַת מֵאִיר לוֹ, וְנֶאֱמַר מִמֶּנּוּ מְעַט מְעַט
[וְלַעֲתִיד לָבֹא לְאֲמוֹת עֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה (ישעיה מב) ה' בְּנִבְיֹר יֵצֵא] עַד
שִׁיתְחַזֵּקוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמִדוּ [וַיִּשְׁבּוּ] אוֹתוֹ מִהַכּוֹל,
מִהָעוֹלָם תְּהִי וּמִהָעוֹלָם הִבָּא. וּמִשׁוּם שֶׁמֵּאִיר
בִּשְׁעָה אַחַת, יִהְיֶה לוֹ הַשְּׂמֵדָה מִהַכּוֹל. אֲבָל
יִשְׂרָאֵל, אִזְרַח שְׁלֵהֶם מְעַט מְעַט, עַד שִׁיתְחַזֵּקוּ,
וַיִּאִיר לָהֶם תְּקֵדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים.

וְכֵלָם שׂוֹאֵלִים אוֹתָם וְאוֹמְרִים, מִי זֹאת
הַנְּשָׁקֶפָה כְּמוֹ שְׁחַר, זֹהִי קִדְרוֹת
הַבְּקָר, וְזֶהוּ אִזְרַח בְּקִיָּק. וְאַחַר יָפָה כְּלָבָנָה, מִשׁוּם
שֶׁתְּלַבְּנָה, הָאִזְרַח שְׁלָה מֵאִיר יוֹתֵר מִשְׁחַר. וְאַחַר

בָּרָה כַּחֲמָה, מִשּׁוֹם שְׂאוּרָה חֹזֵק וּמֵאִיר יוֹתֵר
מִהַלְבָּנָה. וְאַחַר כֵּךְ אֵינָמָה כַּנְדָּנְלוֹת, חֹזְקָה כְּאוֹר
חֹזֵק כְּרֵאוֹי.

כֹּא רֵאָה, בְּעוֹד שְׂנֵחַשָׁךְ הַיּוֹם וּמִתְכַּפֶּסֶה הָאוֹר
וּבֹא הַבֶּקֶר, יוֹאֵר בְּתַחֲלָה מְעַט מְעַט עַד
שִׁיתְרַבָּה הָאוֹר כְּרֵאוֹי. שְׁתֵּרֵי כִיּוֹן שְׂתַקְדּוּשׁ כְּרוּךְ
הוּא יִתְעוֹדֵר לְהָאִיר לָהּ לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, יֵאִיר
בְּתַחֲלָה כְּמוֹ שְׁחַר, שְׁתּוֹא שְׁחַר, וְאַחַר כֵּךְ יָפָה
כַּלְבָּנָה, וְאַחַר כֵּךְ בָּרָה כַּחֲמָה, וְאַחַר כֵּךְ אֵינָמָה
כַּנְדָּנְלוֹת, כְּמוֹ שְׂנֵחַת־כֶּאֱר. (דף קע ע"ב)

וּבֹא רֵאָה, כִּיּוֹן שְׂעוּלָה הַבֶּקֶר, שְׁתֵּרֵי לֹא כְּתוּב
כִּי בֹא הַשְּׁחַר, אֶלְא כִּי עָלָה, שְׁתֵּרֵי בְּזִמְנֵי
כִּי בֹא הַשְּׁחַר, אִזּוֹ הַתְּחִיב אוֹתוֹ מְמַנָּה וְהַכִּישׁ
אֶת יַעֲקֹב, מִשּׁוֹם שְׂאוֹתוֹ מְמַנָּה הַכִּישׁ אֶת יַעֲקֹב
לְתֵת כַּח לְהַתְּחִיב לְעֵשׂוֹ.

וּבְשִׁעְלָה אוֹתוֹ שְׁחַר שֶׁל שְׁחַר וְנִרְאָה, כֹּא
הָאוֹר וְהַתְּחִיב יַעֲקֹב, שְׁתֵּרֵי אִזּוֹ הַנִּיעַ
וּמִנּוֹ לְהֵיוֹת מוֹאֵר, מַה כְּתוּב? וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ

בְּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צִלַּע עַל יָרְכוּ.
וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁתַּרְי אִזְ הַזְּמַן לְהִיּוֹת מוֹאָר.

וְהוּא צִלַּע עַל יָרְכוּ. אִזְ הוּא רָמֹז, שְׁתַּרְי בְּעוֹד
שִׂישְׁרָאֵל בְּגִלוֹת וְסוּבְלִים פְּאֵבִים וְצַעַר
וְכִמָּה רָעוֹת, כְּשִׁמְאִיר לָהֶם הַיּוֹם וַיָּבִיא לָהֶם
מִנּוּחָה, אִזְ יִסְתַּכְּלוּ וַיִּכְאָבוּ בְּעֲצֻמוֹתֵיהֶם מִכִּמָּה
רָעוֹת וְצַעַר שֶׁסָּכְלוּ וַיִּתְמָהוּ עֲלֵיהֶם, מִשּׁוּם כֶּךָ
וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. שְׁאֹתוֹ זְמַן הַמִּנּוּחָה, וְאִזְ הוּא
צִלַּע עַל יָרְכוּ, כּוֹאֵב וּמְצַעַר עֲצָמוֹ עַל מָה
שֶׁעָבַר.

וְהוּא, כְּשִׁעוּלָה קְדָרוֹת הַשָּׁחַר, אִזְ מִתְחִזֵּק
וְנִאָּחֶז בּוֹ, שְׁתַּרְי נְחָלֶשׁ כַּחוֹ, שְׁאִיִּן לוֹ
שְׁלֵטוֹן אֶלָּא בְּלִילָה, וַיַּעֲקֹב שְׁלֵטוֹנוֹ בַּיּוֹם. וְעַל
זֶה אָמַר שְׁלֵחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, שְׁתַּרְי אֲנִי
בְּרִשׁוֹתֶיךָ עוֹמֵד, וְחַרִּי נִתְּבָאָר וּפְרָשׁוּהוּ.

[על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו', כי נגע בכבד ירד יעקב בגיד
הנשה. שאכלו בהנאה אסור, ואכלו לתת אותו לבלב. ולמה נקרא גיד הנשה?
בלומר, גיד שהוא משכיח את בני האדם מעבודת רבונם, ושם רובץ תוצר הרע.]

ובינן שגדבק עם יעקב, לא מצא מקום שיכול להתגבר על יעקב, משום שכל איברי הגוף סייעו ליעקב, וכלם היו חזקים ולא היתה בהם חלשה. מה עשה? וינע ככה ורכו בגיד הנשה, במינו של יצר הרע שהוא מינו למקומו, ומשם פא יצר הרע על בני האדם.

ולבן אמרה תורה לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, כמו שאמרו החברים באיברי האדם שרמוזו למעלה, אם טוב - טוב, ואם רע - רע. ולבן כל איבר מחזק איבר. ודאי גיד הנשה מחזק את יצר הרע שהוא מינו, ובני ישראל לא יאכלו אותו, שאינם מאדו ומיניו, אבל עמים עובדי עבודה זרה יאכלו אותו, שהוא מאד וממין המלאך שלהם, שהוא סמא"ל, כדי לחזק להם. משום שיש באדם מאתים ארבעים ושמונה איברים כנגד מאתים ארבעים ושמונה מצוות התורה שהם נתנו להעשות, וכנגד מאתים ארבעים ושמונה מלאכים שהתלבשה בהם שכינה והשם שלהם בשם רבובם.

ויש באדם שלש מאות ששים וחמשה גידים, וכנגדם שלש מאות ששים וחמש מצוות שלא נתנו להעשות וכנגד שלש מאות ששים וחמשה ימות השנה. ודרי תשעה באב אחד מהם, שהוא כנגד סמא"ל, שהוא אחד מאותם שלש מאות ששים וחמשה מלאכים [ימים], ולבן אמרה תורה לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. א"ת - לרבות תשעה באב שלא אוכלים בו ולא שותים. ולבן ראה הקדוש ברוך הוא חבל, ונרמו בהם רמו ליעקב. ויאבק איש עמו, בכל ימות השנה ובכל איברי יעקב, ולא נמצא פרט לאותו גיד הנשה. מיד תשש פח יעקב. ובימות השנה מצא

יום השעיה בָּאב שָׁבוּ הַתְּחוּק וְנִגְזַר דִּין עֲלֵינוּ וְנִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל מִי שְׁאוּבֵל
 בַּתְּשֻׁעָה בָּאב בָּאֵלוּ אֲכַל אֶת גֵּיד הַנְּשֻׁחַ. רַבִּי חֵיִיא אָמַר, אֵלְמָלֵא
 לֹא נִחְלַשׁ כַּח [שָׁל מְקוּם] זֶה שָׁל יַעֲקֹב, הָיָה מִתְקַיֵּם
 יַעֲקֹב אֱלִיּוֹ, וְנִשְׁפַּר כַּח שָׁל עֲשׂו לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל לא) בְּמִרְאֵה הַקִּשְׁת
 אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינַי בְּיוֹם הַנְּשֻׁשׁ בֵּן מִרְאֵה הַנְּנִיחַ
 סְבִיב הוּא מִרְאֵה דְמוּת כְּבוֹד ה' וְאִרְאָה וְאֶפֶל עַל
 פְּנֵי וְגו'. פְּסוּק זֶה נִתְּפֵאֵר. אֲכַל בֹּא רֵאָה, שְׁחֵרֵי
 פְּתוּב (דברים לד) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה.
 מַה בֵּין מֹשֶׁה לְשָׂאֵר נְבִיאֵי הָעוֹלָם? מֹשֶׁה הִסְתַּכֵּל
 בְּאַסְפְּקֵלְרֵיהַּ הַמְּאִירָה - שְׂאֵר הַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ
 מִסְתַּכְּלִים אֱלֵא בְּאַסְפְּקֵלְרֵיהַּ (דף קעא ע"בא) שְׁאִינָה
 מְאִירָה. מֹשֶׁה הָיָה שׁוֹמֵעַ וְעוֹמֵד עַל רִגְלָיו וְכַחוֹ
 מִתְּחוּק וְהָיָה יוֹדֵעַ דְּבַר עַל בְּרִיּוֹ, כְּמוֹ שְׁפִתוּב
 (במדבר יב) וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִירוֹת - שְׂאֵר הַנְּבִיאִים הָיוּ
 נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְנִחְלַשׁ כַּחם וְלֹא הָיוּ יְכוּלִים
 לְעִמֵּד עַל בְּרִיּוֹ שָׁל דְּבַר. מִי גַרַם לָהֶם אֶת זֶה?
 מְשׁוּם שְׁפִתוּב כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב וְהוּא צִלַּע
 עַל יָרְכוּ.

וְכָל אֹתָם נְבִיאִים לֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד עַל מַה שְּׁעָתִיד
לַעֲשׂוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹ, פָּרַט
לְעֹבְדֵיהָ הַנְּבִיא שְׁחָיָה גֵר, שָׂפָא מִצַּד שָׁל עֲשׂו -
זֶה עֲמֵד בְּקִיּוּמוֹ עַל עֲשׂו וְלֹא נֶחְלַשׁ כַּחוּ.

וְעַל זֶה כָּל שְׂאָר הַנְּבִיאִים נֶחְלַשׁ כַּחַם וְלֹא הָיוּ
יְכוּלִים לַעֲמֹד לְקַבֵּל דְּבַר עַל בְּרִיּוֹ פְּרָאוּי.
מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד
הַנְּשֵׂא. שְׁלֶקַח וְשָׂאב כָּל כַּח הַיָּרֵךְ, וְעַל זֶה נִשְׁפָּר
כַּח הַיָּרֵךְ וְנִשְׂאָר צוֹלַע עַל יָרְכוּ, שְׁחָרִי כָּל נְבִיאִי
הָעוֹלָם לֹא יָכְלוּ לְהַדְבִּק וְלַעֲמֹד בּוֹ.

בֹּא רְאֵה, כָּל הַנְּבִיאִים פָּרַט לְמַשָּׁה לֹא עֲמָדוּ
בְּכַחַם כְּרָאוּי, וּמִי שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וְאִין מִי
שְׁתוּמָךְ בּוֹ, לֹא נִמְצָא מִי שְׁמַטִּיל מְלֵאֵי לְכִיסוֹ
לְהַתְתוֹק. עַל זֶה הַתּוֹרָה מְשַׁתְּכַחַת בְּכָל הוֹר וְדוֹר
וְנֶחְלַשׁ כַּח הַתּוֹרָה כָּל יוֹם וְיוֹם, מִשׁוּם שְׂאִין לָהֶם
לֵאלוֹ שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה עַל מַה שְּׁסוּמְכִים, וּמְלָכוֹת
הַרְשָׁעָה מִתְתוֹקָת בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

בַּא רְאִיָּה כַּמָּה גָרַם חֲטָא זֶה, וּמִשּׁוֹם שְׂאִינ [לז] מִי
 שְׂיִתְמָךְ בַּתּוֹרָה כְּרֵאוֹי, אֹתָם עֲמוּדִים
 חֲלָשִׁים, וְגוֹרְמִים לְהִתְחַזֵּק אֶת אֹתוֹ שְׂאִינ לוֹ
 שׁוֹקִים וְרַגְלִים לְעֵמֵד עֲלֵיהֶם.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ב) וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים אֵל הַנְּחָשׁ
 כִּי עָשִׂיתָ זֹאת אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגוֹ'
 עַל גְּחֹנֶךָ תֵּלֵךְ. מַה זֶה עַל גְּחֹנֶךָ תֵּלֵךְ? שְׁנֵשְׁבְרוּ
 הַתּוֹמְכִים שְׁלוֹ וְקִצְצוּ אֶת רַגְלָיו וְאִינ לוֹ עַל מַה
 שְׂיַעֲמֵד. כְּשִׂישְׂרָאֵל לֹא רוֹצִים לְתַמְךָ בַּתּוֹרָה, הֵם
 נוֹתְנִים לוֹ תּוֹמְכִים וְשׁוֹקִים לְעֵמֵד וּלְהִתְחַזֵּק בָּהֶם.

בַּא רְאִיָּה כַּמָּה עֲקִימוֹת וְהִתְחַכְּמוֹת הִתְחַכְּבִים
 בְּאֹתוֹ לִילָה אֹתוֹ הָרוּכֵב עַל הַנְּחָשׁ כְּנִגְד
 יַעֲקֹב, שְׁחֵרִי הוּא הָיָה יוֹדֵעַ שְׂכָתוֹב (שם כז) הַקַּל קוֹל
 יַעֲקֹב וְהִדְרִים יְדֵי עֲשׂוֹ, וְאִם פּוֹסֵק קוֹל יַעֲב, אִז
 וְהִדְרִים יְדֵי עֲשׂוֹ. לָכֵן הִסְתַּכַּל לְכָל הַצְּדָדִים לְהִרְע
 לְיַעֲקֹב וּלְהַפְסִיק קוֹלוֹ.

וְרָאָה אֹתוֹ חָזַק בְּכָל; זְרוּעוֹת מֵצַד זֶה וּמֵצַד זֶה
 שֶׁהֵם חֲזָקֵי הַגּוֹף שְׂמֵת־חֲזִיק בִּינֵיהֶם, וְרָאָה

כח התורה שהתחזק בכל, אז וירא פי לא יכל לו.
 מה עשה? מיד - ויגע בכף ירכו, שהתחכם פנגדו.
 אמר, כיון שנשפרו עמודי ותומכי התורה, מיד
 התורה לא מתחזקת, אז יתקיים מה שאמר אביהם
 הקל קול יעקב והידיים ידי עשו, (שם) ותיח באשר
 תריד ופרקת עלו מעל צוארך.

ובזה התחכם פנגד יעקב. שהרי משום שנשפר
 כח התורה, הלך והתחזק עשו. וכשראה
 שלא יכל לתורה, אז החליש כח אותם התומכים
 אותה. וכשלא נמצא מי שסומך את התורה, אז
 לא יתיח קול יעקב, ויהיו הידיים ידי עשו.

וכשראה יעקב כך פשעלה הבקר, החזיק [יעקב]
 בו והתגבר עליו, עד שהוא ברח אותו
 והודה לו על אותן ברכות, ואמר לו, לא יעקב
 יאמר עוד שמך כי אם ישראל. לא יעקב
 בעקימות, אלא בנאותה וכת, שאין מי שיוכל לך.

ובא וראה, מהנחש תיה פמה כחות נפרדים לכל
 צד ונמצאים בעולם אצל בני אדם, ורוצים

לְקַיֵּם אֹתוֹ גִּיד הַנְּשִׂאָה. שְׂאֵף עַל גַּב שְׂקָרָב אֵלָיו
 אֹתוֹ רוֹכֵב עַל גְּחָשׁ, עוֹמֵד הוּא וְהַתְּקַיִּים בְּצוּרָה
 וְלֹא נִשְׁפָּר.

וְכַח צְרִיכִים לְהַתְּחִיק בְּעוֹלָם וּלְהִרְאוֹת, כִּי שְׂרִיף
 עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים וְתוֹכֵל. וְכִשְׂרָאָה
 שְׂהִירֵי לֹא נִשְׁפָּר וְלֹא נֶאֱכַל אֹתוֹ מְקוֹם, אִזּוּ נִשְׁפָּר
 בַּחוּ וְחִזְקוּ ^(דף קעא ע"ב) וְלֹא יָכֹל לְהִרְעֵ לְבַנְיֵי יַעֲקֹב, וְעַל
 זֶה לֹא צְרִיכִים לָתֵת מְקוֹם לְבְרִיּוֹת הָעוֹלָם לֶאֱכֹל
 אֹתוֹ וְלֹא לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ כָּלֵל.

רַבִּי יִיסָא תוֹקֵן דְּרִשׁ, כִּי נִנְעַ בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב -
 בְּתוֹב כָּאֵן כִּי נִנְעַ בְּכַף, וְכַתּוּב שָׁם (במדבר יט)
 כָּל הַנִּנְעַ בְּכַף בְּנִפְשׁ הָאָדָם [וְטַמְא]. מַה לְּהִלָּן טַמְאָה
 - אֵף כָּאֵן גַּם טַמְאָה, שְׂטַמְאָה אֹתוֹ מְקוֹם, וּמִמְקוֹם
 טַמְאָה אֵין לָנוּ [לְהַתְּמַחֵן] לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ כָּלֵל. כָּל שְׂכֵן
 בְּמְקוֹם שְׂקָרָב אֹתוֹ צַד הַטַּמְאָה, וְהַתּוֹרָה לֹא
 אָמְרָה אֵלָּא כִּי נִנְעַ, וְכַתּוּב וַיִּנְעַ בְּכַף יָרְכוּ, כְּמוֹ
 שְׂנַאֲמַר (שם) וְכֹל אֲשֶׁר יִנְעַ בּוֹ הַטַּמְאָה יִטַּמְא. בְּרוּךְ
 הַרְחֵמֵן שְׂנַתֵּן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל לְזִכּוֹת בָּהּ בְּעוֹלָם

הָיָה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׂפָתוֹב (משלי ג) אַךְ חַיִּים
בִּימִינָהּ בְּשִׂמְאֵלָה עֵשֶׂר וְכָבוֹד.

וְהוּא עֵבֶר לְפָנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֶרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים
עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר,
(שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר כִּי ה' קָנָא
שְׁמוֹ. וְכִי יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בְּחִיר הָאֲבוֹת, שֶׁנִּבְחַר חֵלֶק
שָׁלֵם לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהוּא הִתְקַרַּב אֵלָיו יוֹתֵר
[ס"א וְנִשְׁלַם לְמַעַלָּה וּלְמַסָּחָה], אִיךְ הִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתוֹ עֲשׂו
הָרָשָׁע שֶׁהוּא בְּצַד שֶׁל אֵל אֲחֵר, וּמִי שֶׁסּוֹגֵד לוֹ -
סּוֹגֵד לְאֵל אֲחֵר? אִם תֹּאמַר מִשּׁוֹם שֶׁאֲמָרוּ, שׁוֹעֵל
בְּשַׁעֲתוֹ הִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ - לֹא כֹה, שֶׁחֲרִי עֲשׂו כָמוֹ אֵל
אֲחֵר תְּהִי, וַיַּעֲקֹב לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתוֹ צַד וּלְאוֹתוֹ
חֵלֶק כָּלֵל.

[פֶּתַח רַבִּי אֶבְיָא וְאָמַר], אֶלָּא כָּתוּב (שמואל-א ב) וַאֲמַרְתֶּם
כֹּה לְחַי וְאֵתָה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר
לְךָ שָׁלוֹם. וְחֲרִי נִתְבָּאָר שְׁאֲסוּר [לוי] לְהִקְדִּים
שָׁלוֹם לְרָשָׁעִים, וְכִיּוֹן שְׁאֲסוּר, אִיךְ מְצִאֲנוּ
שְׁדוּד אָמַר פְּסוּק זֶה לְנִבְלָ? אֶלָּא חֲרִי פִּרְשׁוּהָ

שָׁאֵמַר לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרִי לְקֹשֶׁר אוֹתוֹ לְחִי,
וְחָשַׁב נָבֵל שְׁעָלָיו אָמַר.

כִּמּוֹ זֶה (בראשית מז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה,
וְכִי אֵל בָּנוּ הוּא הַשְׁתַּחֲוָה? אֵלָּא לְמָקוֹם
הַשְׂכִּינָה בְּרַע וְהַשְׁתַּחֲוָה, אִם כָּאֵן וְהוּא עֶבֶר
לְפָנֵיהֶם. מַה זֶה וְהוּא? זוֹ שְׂכִינָה עֲלִיוֹנָה שְׁתִּיחָה
הוֹלֶכֶת לְפָנָיו [בְּרַע], וְזוֹהִי שְׂמִירָה עֲלִיוֹנָה. בֵּינוֹן
שָׂרָאָה יַעֲקֹב, אָמַר, הִנֵּה זְמַן לְהַשְׁתַּחֲוֹת
לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁתִּיחָה הוֹלֵךְ עִמּוֹ.

בְּרַע וְהַשְׁתַּחֲוָה שְׂבַע פְּעָמִים עַד גְּשִׁתּוֹ עַד אָחִיו,
וְלֹא כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְעֵשָׂו. אֵלָּא בֵּינוֹן שָׂרָאָה
שְׁתִּירֵי הַקַּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ עִמּוֹ, אִזּוֹ הַשְׁתַּחֲוָה
בְּנִגְדּוֹ, בְּרִי שְׂלֵא לָתֵת כְּבוֹד לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְאַחַר
פָּרֵט לוֹ, וְהַכֹּל הוּא בְּרֵאיוֹי. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שְׂפָל
מִעֲשִׂיהֶם שְׁעוֹשִׂים בְּשִׁבִיל כְּבוֹד רְבוּנָם הוּא, וְכִרִי
שְׂלֵא יִסְטוּ יְמִינָה וּשְׂמֵאלָהּ.

וַיִּרְץ עֵשָׂו לְקַרְאָתוֹ וַיַּחֲבֹקְתוּ וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ.
צְוָאָרוֹ כְּתוּב חֶסֶר. וַיִּשְׁקְתוּ וַיִּבְכּוּ. רַבִּי

יִצְחָק אָמַר, (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים בַּיָּם נִגְרָשׁ כִּי הִשְׁקַט
לֹא יוּכַל וַיִּנְגְרָשׁוּ מִיָּמָיו רָפֵשׁ וְטִיט. פְּסוּק זֶה
נִתְּבָאָר. וּבְדַבְרֵי תוֹרָה יֵשׁ כַּמָּה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים
מִשָּׁנִים זֶה מִזֶּה, וְהֵכֵל אַחֵר.

וְהִרְשָׁעִים בַּיָּם נִגְרָשׁ כִּי הִשְׁקַט לֹא יוּכַל - זֶה
עָשׂוּ שָׂפָל מַעֲשָׂיו בְּרָשָׁע וּבַחֲטָא,
שִׁחֲרֵי בְּשָׂבָא יַעֲקֹב אֱלִיו, מַעֲשָׂיו לֹא הָיוּ בְּשָׁלוֹם.
וַיִּפֹּל עַל צְוֹאָרוֹ - אַחֵר. צְוֹאָרוֹ זֶה יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא
צְוֹאָרוֹ שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. וַיִּפֹּל עַל צְוֹאָרוֹ וְלֹא עַל
צְוֹאָרָיו, מִשּׁוֹם שֶׁפַּעֲמִים נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ - אַחֵר
מִבְּבָבֶל, וְאַחֵר מִזִּדְעוֹ שֶׁל עָשׂוּ, שֶׁהִפִּיל עֲצָמוֹ עָלָיו
פַּעַם אַחֵר וְהִחֲרִיבוֹ, וְעַל זֶה וַיִּפֹּל עַל צְוֹאָרוֹ -
אַחֵר.

וַיִּשְׁ"קְהוּ נְקוּד לְמַעְלָה, כִּי לֹא נִשְׁקוּ בְּרָצוֹנוֹ.
וְשָׁנִינוּ, מַה זֶה שְׂפָתוֹב (משלי כז)
וְנַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא? זֶה בְּלָעַם בְּשִׁבְרָךְ אֶת
יִשְׂרָאֵל, שִׁחֲרֵי לֹא בִרְכָם בְּרָצוֹן הִלְב. אַף כָּאן
נַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא - זֶה עָשׂוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּתוּב (תהלים ג) קוֹמָה ה' הוֹשִׁיעֵנִי
 אֱלֹהֵי כִּי הַבֵּית אֶת כָּל אֵיבֵי לְחֵי שְׁנֵי
 רָשָׁעִים שִׁבְרָתָּ. וְשָׁנִינוּ, אֵל תִּקְרֵי שִׁבְרָתָּ אֵלֹא
 שִׁבְרָבְרָתָּ, שְׁחַרְי גָּדְלוֹ שְׁנָיו וְחָשַׁב לְנִשְׁךְ אוֹתוֹ וְכוּ'.
 וְעַל זֶה וַיִּכְבּוּ, זֶה בָּכָה וְזֶה בָּכָה, וּבְאֵרוֹהַ תְּחַבְּרִים.
 בֵּא רֵאֶה כְּמָה הָיָה (דף קעב ע"א) לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ
 לְיַעֲקֹב, שְׁחַרְי אֶפְלוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה חָשַׁב לְאֶרֶךְ
 זְמַן [בְּמַרְיבוֹת הַיָּמִים] לַעֲשׂוֹת לוֹ רָעוֹת וּלְקַטְרֵג לוֹ, וְעַל
 זֶה וַיִּכְבּוּ. זֶה הָיָה בּוֹכָה שְׁלֹא הָיָה חוֹשֵׁב לְהַנְצִיל
 מִיָּדוֹ, וְזֶה הָיָה בּוֹכָה מִשּׁוֹם שְׂאֵבֵי הָיָה קָיָם וְלֹא
 יָכוֹל לוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבְאֵ, וַדַּאי נִחְלַשׁ רַגְזוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ בְּשָׁעָה
 שֶׁרָאָה אֶת יַעֲקֹב. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁחַרְי
 הַסְּבִים עִמּוֹ אוֹתוֹ מְמַנָּה שֶׁל עֲשׂוֹ, וְעַל זֶה לֹא יָכַל
 עֲשׂוֹ לְשַׁלֵּט בְּרַגְזוֹ, שְׁחַרְי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם
 הָיָה תְלוּוִיִּים לְמַעְלָה, וּבְשִׁהֶסְבִּימוֹ לְמַעְלָה בְּתַחֲלָה
 - הַסְּבִימוֹ לְמַטָּה. הַשְּׁלֵטוֹן אֵינּוֹ לְמַטָּה עַד שֶׁנִּתְּן
 הַשְּׁלֵטוֹן לְמַעְלָה, וְהַכֵּל תְלוּוִי זֶה בְּזֶה.

יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי וְאֲנִי אֶתְנַחֵלָה לְאִשִּׁי
וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הִינּוּ מִה שְׁאִמְרָנוּ
בְּתַחֲלָה, שְׂיַעֲקֹב לֹא רָצָה עֲבָשׁוּ אוֹתָן בְּרָכוֹת
רֵאשׁוֹנוֹת שְׂפָרְכוּ אָבִיו, [מִשּׁוֹם שְׂפָתוֹב (אִיכָה ג) מִזֵּב לְנֶבֶד פִּי
יִשָּׂא עַל בְּנֵעוּרָיו, וְכִתּוֹב (מִשְׁלִי לֹא) וַתִּשְׁחַק לַיּוֹם אַחֲרוֹן] וְעַדִּין לֹא
הִתְקַיְּמוּ בּוֹ אֲפִלוּ אֶחָד מֵהֶם, מִשּׁוֹם שְׂחֵעֵבִיר
אוֹתָם לְסוֹף הַיָּמִים בְּשַׁעַה שְׂיִצְטָרְכוּ לְבָנָיו מוֹל כָּל
עַמֵּי הָעוֹלָם.

וְלָכֵן בְּשַׁעַה שְׁאִמְרַ עֲשׂוּ נִסְעָה וְנִלְכָה, וְנַחֲלֵק
הָעוֹלָם הַזֶּה כְּאֶחָד וְנִשְׁלַט כְּאֶחָד - מָה
אָמַר יַעֲקֹב? יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי. יְקַדִּים עֲשׂוּ
שְׁלִטוֹנוֹ עֲבָשׁוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, יַעֲבֹר נָא, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר
(מִיכָה ב) וַיַּעֲבֹר מִלְכָם לִפְנֵיהֶם וְה' בְּרֵאשֵׁם, תְּקַדִּם
אֶתָּה שְׁלִטוֹנָךְ בְּתַחֲלָה בְּעוֹלָם הַזֶּה - וְאֲנִי אֶתְנַחֵלָה
לְאִשִּׁי, אֲנִי אֶעֱלֶה עִצְמִי לְאוֹתוֹ עוֹלָם תָּבֵא וְלְסוֹף
הַיָּמִים, לְאוֹתָם יָמִים שְׂחֵוֹלָכִים לְאֵט.

לְרַגְלֵי הַמְּלָאכָה - אֵיזוֹ מְלָאכָה? זוֹ אִם־פְּקַלְרִיָּה
שְׁלֹא מְאִירָה שְׂפָה נִעֲשֶׂה מִעֲשֶׂה הָעוֹלָם.

אֲשֶׁר לְפָנַי - זֹהִי מִלְּפָנַי ה' בְּכָל מְקוֹם. וּלְרַגְלֵי
הַיְלָדִים - זֶהוּ סוּד שֶׁל הַכְּרוּבִים לְהִרְאוֹת סוּד
הָאֲמוּנָה שֶׁהוּא נִדְבָק בָּהֶם.

עַד אֲשֶׁר אָבֵא אֶל אֲדֹנָי שְׁעֵי־רָה - אֲנִי אֶסְבֵּל גְּלוּת
שְׁלִי עַד שְׁיָבֵא וַיְגִיעַ זְמַנִּי לְשִׁלֹּט עַל הַר עֲשׂוֹ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (עובדיה א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן
לְשַׁפֵּט אֶת הַר עֲשׂוֹ, וְאָז וְהִי־תָה לַה' הַמְּלוּכָה.

וַיַּעֲקֹב נָסַע סִכְתָּה וַיִּבֶן לֹו בַּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה
סִכְתָּה עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמְּקוֹם סִכּוֹת. רַבִּי
חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קכז) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמוֹה
אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת וְגו', אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר
וְגו'. בֵּא רֵא, בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה בְּרָצוֹן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְבָרֵא עוֹלָם, הוֹצִיא מִתּוֹךְ נִיצוּץ חָזֵק קָשֶׁר
אֶחָד, וְהִתְלַהֵט מִתּוֹךְ הַחֲשָׁה, וְנִשְׁאַר בְּעֲלִיָּה וַיֵּרֵד
לְמַטָּה. אוֹתָהּ חֲשָׁכָה לְהַטָּה [וְהִתְלַהֵטָה] בְּמֵאָה שְׁבִילִים
דְּרָכִים בְּקִיּוּמֵי גְדוּלִים, וַנַּעֲשֶׂה בַּיִת שֶׁל הָעוֹלָם.

בַּיִת זֶה הוּא בְּתוֹךְ אֲמִצַּע הַכּוֹל. כַּמָּה פְּתָחִים
וְחֻדְרִים לוֹ סְבִיב סְבִיב, מְקוֹמוֹת עֲלִיוֹנִים

קדושים, שם מקננות צפרי השמים כל אחד ואחד
למינו. בתוכו יוצא אילן גדול אחד וחזק, ענפיו
ופריו רב, מזון לכל בו. אותו האילן עולה לענני
השמים, ונממן בין שלשה הרים. מתחת לשלשת
ההרים הללו יוצא, עולה למעלה ויורד למטה.

הבית הזה משקה ממנו וגונו בתוכו כמה גנוזים
עליונים שלא נודעו, בזה נבנה בית זה
ונתקן. אותו האילן מתנלה ביום ומתכסה בלילה.
והבית זה שולט בלילה ומתכסה ביום.

בשעה שנגנם החשך ונקשר בו שולט, וכל
הפתחים סתומים מכל הצדדים. אז כמה
רוחות פורחות באויר, תאבות לדעת ולהכנס בו,
ונכנסות בין אותן צפריים, ולקחות עדות, ושטות
ורואות מה שרואות.

עד שמתעורר אותו חשך שנקשר בו, ומוציא
שלהבת אחת, ומכה בכל הפטישים החוקים,
ופותח פתחים ובוקע סלעים. עולה ויורדת אותה

שְׁלֵחֶת וּמִכָּה בְּעוֹלָם וּמְעוֹרָרֶת קוֹלוֹת לְמַעֲלָה
וּלְמַטָּה.

וְאִז (דף קעב ע"ב) כָּרוֹז אֶחָד עוֹלָה וְנִקְשָׁר בְּאָוִיר וְקוֹרֵא.
אוֹתוֹ אָוִיר יוֹצֵא מִתּוֹךְ עַמּוּד עֲנַן שֶׁל הַמּוֹבֵחַ
הַפְּנִימִי, וּבְשִׁיזְיָא מִתְּפִישׁט לְאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם.
אֵלֶּף אֱלֹפִים עוֹמְדִים מִצַּד שֶׁהוּא שְׂמאל, וְרבוֹא
רְבבוֹת עוֹמְדִים מִצַּד שֶׁהוּא יָמִין, וְהַכָּרוֹז עוֹמֵד
בְּקִיּוּמוֹ, קוֹרֵא בְּחִיל וּמְכַרִּיז. אִז כִּמָּה אוֹתָם
שְׂמֵת־קָנִים שִׁירָה וְעוֹבְדִים עֲבוּדָה, וְשָׁנֵי פְתָחִים
נִפְתָּחִים, אֶחָד לְצַד דָּרוֹם וְאֶחָד לְצַד צָפוֹן.

עוֹלָה הַבַּיִת הַזֶּה וְנִתֵּן וּמִתְקַשֵּׁר בֵּין שְׁנֵי צַדֵּימֵי,
וְשִׁירִים מְזוּמְרִים וְתִשְׁבְּחוֹת עוֹלוֹת. אִז נִכְנָם
מִי שֶׁנִּכְנָם בְּלַחֲשׁ, וְהַבַּיִת מִתְּלַהֵט בְּשִׁשָּׁה אוֹרוֹת
מְאִירִים זֵיו לְכָל צַד, וְנִהְרֹת בְּשָׁמַיִם יוֹצְאִים
וּמְשָׁקִים כָּל חַיּוֹת הַשָּׁרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד)
יִשְׁקוּ כָּל חַיּוֹת שָׂדֵי יִשְׁכְּרוּ פְּרָאִים צִמָּאִם וְגו',
וּמְזוּמְרִים עַד עֲלוֹת הַכֶּקֶר. וּבְשִׁעוֹלָה הַכֶּקֶר, אִז
בוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת הַשָּׁמַיִם וְחִילוֹתֵיהֶם, כְּלָם

מִשְׁבְּחִים וְאוֹמְרִים שִׁירָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח) בְּרֶן
יַחַד כִּכְבִּי בְּקֶר וַיִּרְיֵעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

בֹּא רְאֵה, (תהלים קכז) אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שְׁוֹא
עֲמְלוֹ בּוֹנֵיו בּוֹ, אִם ה' לֹא יִשְׁמֵר עִיר שְׁוֹא
שֹׁקֵד שׁוֹמֵר. אִם ה' וְגו' - זֶה הַמְּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא
בּוֹנֶה אֶת הַבַּיִת הַזֶּה תָּמִיד וּמְתַקֵּן אוֹתוֹ. אֵימָתִי?
כְּשֶׁעוֹלָיִם הִרְצוּנוֹת וְהִעֲבֹדוֹת מִלְּמַטָּה כְּרָאוּ.

אִם ה' לֹא יִשְׁמֵר עִיר, אֵימָתִי? כְּשֶׁעָה שֶׁנֶּחֱשָׁד
הַלְיָלָה וְהַצְּרָדִים הַמְּוִיָּגִים שׁוֹרִים וּמְשׁוֹטְטִים
בְּעוֹלָם, וְהַפְּתָחִים סְתוּמִים, וְנִשְׁמֵר מִכָּל הַצְּרָדִים
שְׁלֵא יִתְקַרֵּב בּוֹ עָרֵל וְטָמֵא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נב)
לֹא יוֹסִיף לָבֹא בָּךְ עוֹד עָרֵל וְטָמֵא, שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִירָם מִן הָעוֹלָם.

מִי עָרֵל וּמִי טָמֵא? אֵלֶּא הַכֹּל אֶחָד עָרֵל וְטָמֵא.
זֶהוּ שֶׁהַתַּפְּתָח בּוֹ וְהַלֶּךְ אַחֲרָיו אָדָם וְאִשְׁתּוֹ
וְגַרְמוֹ מְוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְהוּא הַמְּטַמֵּא אֶת הַבַּיִת
הַזֶּה עַד אוֹתוֹ זְמַן שֶׁיַּעֲבִירוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן

הָעוֹלָם. מִשּׁוֹם כֵּךְ אִם ה' לֹא יִשְׁמֵר עִיר, שָׁוְא
וַדַּאי.

בֹּא רֵאה, וַיַּעֲקֹב נָסַע סִכְתָּה, נָסַע כְּנָנֵד חֶלְקוֹ שָׁל
הָאֱמוּנָה. מַה כְּתוּב לְמַעְלָה? וַיֵּשֶׁב בַּיּוֹם
הַהוּא עֲשׂוּ לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה, וְכַתוּב וַיַּעֲקֹב נָסַע
סִכְתָּה. אֵלֶּא כָּל אֶחָד נִפְרָד לַצַּד שָׁלוֹ - עֲשׂוּ לַצַּד
שָׁל שְׁעִיר, מַה זֶה שְׁעִיר? זוֹ אִשָּׁה זָרָה, אֵל נִכְר.
וַיַּעֲקֹב נָסַע סִכְתָּה, זוֹ הָאֱמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה.

וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) בַּיִת יַעֲקֹב. אָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁתִּקַּן תְּפִלַּת עַרְבֵי בְּרָאוּי.
וּלְמַקְנֵהוּ עָשָׂה סִכְתָּה, שָׁאֵר סִכּוֹת לְשִׁמּוֹר אוֹתָם,
וְזֵהוּ חֶלְקוֹ. וְאִזּוֹ וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֵם - שָׁלֵם מִהַכֹּל,
וּבְאֲרוּחֹהוּ. וְכַתוּב (תהלים עו) וַיְהִי בְשָׁלֵם סִכּוֹ וְגו',
וּבְאֲרוּחֹהוּ, וְהַכֹּל סוּר אַחֲרָה.

אִזּוֹ הַתְּחִבָּרָה עִמּוֹ הָאֱמוּנָה כְּשֶׁתִּיחַ שָׁלֵם,
כְּשֶׁתִּעֲטֹר בְּמָקוֹם שְׂרָאוּי לוֹ, וְאִזּוֹ סִכְתָּה זוֹ
הַתְּעַטָּרָה עִמּוֹ, שֶׁתִּיחַ שָׁלֵם מִהַאֲבוֹת, שֶׁתִּיחַ שָׁלֵם
מִבְּנָיו, וְזֵהוּ שָׁלֵם, שָׁלֵם לְמַעְלָה שָׁלֵם לְמַטָּה, שָׁלֵם

בְּשָׂמִים שָׁלֵם בְּאָרֶץ. שָׁלֵם לְמַעַלָּה - שֶׁהוּא כָּלֵל
הָאֲבוֹת, תְּפִאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. שָׁלֵם לְמַטָּה - בְּבָנָיו
הַקְּדוּשִׁים. שָׁלֵם בְּשָׂמִים שָׁלֵם בְּאָרֶץ. וְאִזּוּ וַיְהִי
בְּשָׁלֵם סִפּוֹ, וּבִאֲרוּחוֹ. מִיָּד מַה פְּתוּב? וַתֵּצֵא דִינָה
בַּת לֵאָה, וּבִאֲרוּחוֹ הַחֲבָרִים

בֵּיא רֵאָה כַּמָּה דְרָגוֹת וְצָדְדִים נִפְרָדִים לְמַעַלָּה,
וּכְלָם מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה, חֵיוֹת מְשֻׁנּוֹת אֵלּוּ
מֵאֵלּוּ, אֵלֶּה מִקְטָרְגִּים לְשִׁלְטָה עַל אֵלֶּה וְלִטְרַף טְרַף
כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִינוֹ. מֵצַד שֶׁל רוּחַ הַטְּמֵאָה כַּמָּה
דְּרָגוֹת נִפְרָדוֹת, וּכְלָם אֲוִרְבִּים לְקְטָרְגִּים אֵלֶּה כְּנֻגָד
אֵלֶּה, שְׁחֲרֵי פְתוּב (דְּבָרִים כג) לֹא תִחַרֵּשׁ בְּשׂוֹר וּבַחֲמֹר
יַחֲדוּ, שְׁכַשְׁמַת־חֲבָרִים, מִקְטָרְגִּים עוֹלָם.

וּבֵיא וּרְאָה, תְּשׁוּבַת הַדְּרָגוֹת הַטְּמֵאָה אֵינָה אֵלֶּה
לְקְטָרְגִּים בְּצָדְדִים הַקְּדוּשִׁים. יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
קְדוּשׁ, כְּלָם אָרְבוּ לוֹ וְקְטָרְגוּ עִמּוֹ. בַּתְּחִלָּה נִשְׁכּוּ
נִחַשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּנְעַ בְּכַף יָרְכוּ. עֲבָשׁוּ נִשְׁכּוּ
חֲמֹר.

שָׁם הוּא עוֹמֵד אֵצֶל הַנְּחָשׁ. עֲבָשׁוּ שְׂמֵעוֹן וְלוֹי,
 שָׁבְאוּ מֵצַד (דף קעג ע"א) תְּרִין תְּקַשָּׁה, עֲמְדוּ כְּלָפֵי
 הַחֲמוֹר וְשִׁלְטוּ עֲלָיו בְּכָל הַצְּדָדִים וְנִכְפָּה לְפָנֵיהֶם,
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵת חֲמוֹר וְאֵת שְׂכָם כְּנֹו הָרְגוּ לְפִי
 תְּרַב. וְשְׂמֵעוֹן שְׁתִּיחַ [שׂוֹר], מְזוֹלוֹ [הוּא] שׂוֹר, כָּאֵל
 חֲמוֹר וְקַטְרֵג כּוּ כְּדֵי שְׁלֵא יִתְחַכְּרוּ כְּאַחֵר, וְנִמְצָא
 שֶׁהוּא מְקַטְרֵג שְׁלוֹ.

וְכֻלָּם בָּאִים לְקַטְרֵג לְיַעֲקֹב, וְהוּא נִצָּל, וְאַחֵר כָּךְ
 הוּא שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם. אַחֵר כָּךְ כָּאֵל שׂוֹר
 וְנִשְׁלָם בְּחֲמוֹרִים שְׁכָלָם מֵצַד הַחֲמוֹר - יוֹסֵף שֶׁהוּא
 שׂוֹר, וּמְצָרִים שֵׁהֶם חֲמוֹרִים, שְׁכָתוּב בָּהֶם (יחזקאל כג)
 אֲשֶׁר בָּשָׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם.

וְעַל זֶה אַחֵר כָּךְ בְּנֵי יַעֲקֹב נִפְלוּ בֵּין אֹתָם
 חֲמוֹרִים, מִשּׁוֹם שֶׁהִזְדוּג שׂוֹר עִמָּם וְנִשְׁכּוּ
 אֹתָם עֲצָמוֹת וּבָשָׂר, עַד שֶׁחֲתָעוֹרֵר לְוִי כְּמוֹ מִקְדָּם
 וּפְיֹר אֹתָם הַחֲמוֹרִים [שֶׁהִזְדוּגוּ] לְכַפּוֹת אֹתָם, וְשִׁבַּר
 כְּתָם מִהָעוֹלָם, וְהוֹצִיא אֶת הַשׂוֹר מִשָּׁם. זֶהוּ
 שְׁכָתוּב (שמות יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ.

בַּא רֵאֵה, בְּשָׂא שְׂמֵעוֹן בְּהִתְחַלָּה עַל אוֹתוֹ חֲמוֹר,
 הִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם דָּם שְׁנִמּוֹלוֹ, וְאַחַר כָּךְ וַיִּחְרְגוּ
 כָּל זָכָר. כְּמוֹ זֶה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי
 לוֹי, זֶה מַלְּשָׁה, בְּאוֹתָם חֲמוֹרִים בְּמִצְרַיִם. בְּהִתְחַלָּה
 דָּם, אַחַר כָּךְ (ש) וַיִּחְרַג ה' כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
 וְגו'. כָּאֵן בְּחֲמוֹר הַזֶּה כְּתוּב, וְאֵת כָּל חֵילָם וְאֵת
 כָּל טַפָּם וְאֵת כָּל בְּהֵמָתָם וְגו'. שָׁם בְּאוֹתָם
 חֲמוֹרִים כְּתוּב, (ש) כָּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב וְשִׁמְלֹת,
 וְכֶתוּב (ש) וְגַם עָרַב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאֵן וּבָקָר וְגו'.
 וְשְׂמֵעוֹן וְלוֹי - זֶה עוֹמֵד אֵצֶל הַחֲמוֹר הַזֶּה, וְזֶה
 עוֹמֵד אֵצֶל כָּל אוֹתָם חֲמוֹרִים. כֵּלָם רָצוּ
 לְהִשְׁתַּתֵּף עִם יַעֲקֹב הַקְּדוֹשׁ וּנְתַקְּנוּ לְנִשְׁךְ אוֹתוֹ,
 וְהוּא בְּכַנּוּי עוֹמֵד לְגַבִּיהֶם וְכוּפָה אוֹתָם פְּתִיחוּ.
 עָבְשׁוּ שְׁעָשׂוּ נִשְׁךְ אוֹתוֹ וְאֵת בְּנָיו, מִי יָקוּם מוֹלוֹ?
 יַעֲקֹב וַיּוֹסֵף, זֶה מִצַּד זֶה וְזֶה מִצַּד זֶה, שְׂפָתוֹ
 (עוֹבְדִיָּה א) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אִשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּה וּבֵית
 עֵשׂוֹ לְקֵשׁ וְגו'.

וַיִּסְעוּ וַיְהִי חַתַּת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר
 סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרַי בְּנֵי יַעֲקֹב.
 אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּלָם הָיוּ מִתְּכַנְּסִים, וְכִשְׁהָיוּ
 חוֹנְרִים כְּלִי זֵיז לְקָרְב, הָיוּ מִרְתָּתִים וְעוֹזְזִים
 אוֹתָם, וְלָכֵן לֹא רָדְפוּ אַחֲרַי בְּנֵי יַעֲקֹב.

הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנִּבְר וְגו'. הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי
 הַנִּבְר - אֵלֶּה הֵם שֶׁנִּטְלוּ מִשְׁכָּם כְּלֵי כֶּסֶף
 וְזָהָב שֶׁהָיָה חָקוּק עֲלֵיהֶם עֲבוּדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם. רַבִּי
 יְהוּדָה אָמַר, עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ מְכַסְּפִים וְזָהָב, וַיַּעֲקֹב
 הַטְּמִין אוֹתָם שָׁם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ מֵצֵד שָׁל עֲבוּדָה
 זָרָה, שְׂאֵסוּר לְאָדָם לְהַנּוֹת מִמָּנָה לְעוֹלָמִים.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חֻזְקִיָּה הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר
 רַבִּי חֻזְקִיָּה לְרַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה שְׂכַתוֹב
 (שְׁמוּאֵל ב' יב) וַיִּקַּח אֶת עֶטְרַת מַלְכָּם מֵעַל רֹאשׁוֹ
 וּמִשְׁקָלָהּ כֶּכֶר זָהָב וְאֶבֶן יְקָרָה וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד.
 וְשָׁנִינוּ, שְׁקוּיָן בְּנֵי עַמּוּז מַלְכָּם שְׁמוֹ, וְזָהוּ עֶטְרַת
 מַלְכָּם. מָה הַטַּעַם וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד, וּמָה הַטַּעַם
 בְּתוֹב שְׁקוּיָן, שֶׁהָרִי בְּשֵׂאֵר אֱלֹהֵי הָעַמִּים עוֹבְדֵי

עבודה זרה כתוב אלהי העמים, אלהים אחרים,
אל נכר, אל אחר, וכזה אמר שקוין אחד.

אמר לו, וככל אלהי העמים עובדי עבודה זרה
כך קרא להם הקדוש ברוך הוא, שכתוב
(דברים כג) ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם. ומה
שאמר ויבא את עטרת מלכם, שהוא מלכום - כך
הוא נדאי. אלא אתי הגתני, עד שלא התגיר, אז
הוא שבר את אותה עטרת של אותו מלכום,
אותה דמות שחקוקה עליה ופנם אותה, אז הוא
עשה אותה הטר להנות מפנה, והיתה על ראשו.
ובא וראה, שקוין בני עמון, נחש אחד בחקיקה
עמקה תיה חקוק על אותו בטה, ולכן נקרא
שקוין, וזמא.

רבי יצחק אמר, הסירו את אלהי הנכר - אלו
שאר נשים שהיו מביאות בתוכן כל עדייהן,
ועל זה כתוב ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר,
אלו נשים וכל עדיים וכל עבודה זרה של זמב

וְכִסְתָּ. וַיִּטְמֵן אֹתָם יַעֲקֹב, בְּדֵי שְׂלֵא (דף קעג ע"ב) יִהְיוּ
מֵצֵד שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה כָּלָל.

בֵּא רֵאָה שְׁיַעֲקֹב אִישׁ שָׁלֵם בְּכָל הָיָה, וְהָיָה נִדְבָק
בְּקַדוּשׁ-פְּרוּךְ-הוּא. מַה פְּתוּב? וְנִקְוָמָה וְנִנְעָלָה
בֵּית אֵל וְאֶעֱשֶׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הָעֵנָה אֹתִי בַיּוֹם
צָרְתִי וַיְהִי עֹמְדִי בַדְרֹךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי. מִיָּד - וַיִּהְיוּ
אֶת יַעֲקֹב. מִכָּאן שְׁצַרִיךְ הָאָדָם לְשַׁבֵּחַ אֶת הַקְּדוּשׁ
פְּרוּךְ הוּא וּלְהוֹדוֹת לוֹ עַל נְסִים וְעַל טוֹבוֹת שְׁעֵשֶׂה
עִמּוֹ, זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיְהִי עֹמְדִי בַדְרֹךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי.

בֵּא רֵאָה, בְּהִתְחַלָּה פְּתוּב וְנִקְוָמָה וְנִנְעָלָה בֵּית אֵל
וְגו', הַכְּלִיל בְּנִיּוֹ עִמּוֹ, וְאַחַר כֵּן פְּתוּב
וְאֶעֱשֶׂה שָׁם מִזְבֵּחַ, וְלֹא כְּתוּב וְנִנְעָשֶׂה, שְׁהוֹצִיא
אֹתָם מִכָּלָל זֶה. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁעָלְיוֹ הָיָה
הַדְּבָר. יַעֲקֹב תִּקַּן תְּפִלַּת עֲרֻבֵית וַדַּאי, וְהוּא
עָשָׂה מִזְבֵּחַ וְעָלְיוֹ הָיָה הַדְּבָר, וּמִשּׁוֹם שְׁהוּא עָבַר
כָּל אֹתָן צָרוֹת מִיּוֹם שְׁפָרַח מִלְּפָנֵי אֲחִיו,
שְׁפָתוֹב וַיְהִי עֹמְדִי בַדְרֹךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי, וְהֵם בָּאוּ
אַחַר כֵּן לְעוֹלָם, וְעַל זֶה לֹא הִכְנִים אֹתָם עִמּוֹ.

רבי אלעזר אומר, מבאן מי שנעשה לו גם, צריך להודות. מי שאוכל לחם בשלחן, הוא צריך לברך, ולא אחר שלא אכל דבר.

ויבן שם מזבח וגו'. בא ראה, פתוב ויבן שם מזבח, ולא כתוב [באלו המזבחות] שהעלה עליו נסכים ועולות, אלא משום שתקן אותה דרנה הראויה להתתקן. מזבח לה', לתקן דרנה תחתונה לחברה בדרנה עליונה, ועל זה ויבן שם מזבח - זו דרנה תחתונה. לה' - זו דרנה עליונה. ויקרא למקום אל בית אל - שם זה פשם העליון, משום שפשטה אירה מהאם, אז באמה בפתח והכל אחר.

כי שם נגלו אליו האלהים - משום שהם לא נמצאים אלא בשכינה, שחרי שבעים היו שהם נמצאים תמיד עם השכינה, ושבעים קתדראות סביב השכינה, ועל זה כי שם נגלו אליו האלהים, במקום זה שהתנלה, שחרי פתוב והנה ה' נצב עליו.

וַיַּעַל מֵעַליו אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶתֹּו. רַבִּי
 שְׁמַעוֹן אָמַר, מִכָּאן שֶׁנֶּעֱשָׂה מְרַכְבָּה
 קְדוּשָׁה עִם הָאֲבוֹת. וּבֵא וּרְאֵה, יַעֲקֹב הוּא
 מְרַכְבָּה קְדוּשָׁה עַל־יוֹנָה שְׁעוֹמֶדֶת לְהַאֲדִיר לְלִבָּנָה,
 וְהוּא מְרַכְבָּה לְבֵדוֹ. וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיַּעַל מֵעַליו
 אֱלֹהִים.

פֶּתַח וְאָמַר, (דברים ה) כִּי מִי גוֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ
 אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו בְּכָל קְרֹאָנוֹ. אֵלָיו
 בֵּא רְאֵה כִּמָּה הֵם חֲכִיבִים יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, שְׂאִין לָךְ עִם וְלִשׁוֹן בְּכָל הָעַמִּים
 עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁבְּעוֹלָם שֵׁישׁ לוֹ אֵלֹהִים
 שֵׁישְׁמַע אוֹתָם כְּמוֹ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן
 לְקַבֵּל תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁעָה
 שֶׁהֵם צָרִיכִים לְהַשְׁמִיעַ תְּפִלָּה שֶׁהֵם רוֹצִים בְּשִׁבִיל
 אוֹתָהּ בְּרָגָה שְׁלָהֶם.

בֵּא רְאֵה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לְיַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל,
 שְׁפָתוֹב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם
 יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ. מִי וַיִּקְרָא? זֶה

שְׂכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וַיֹּאמֶר לוֹ
אֱלֹהִים, לְמַעַלָּה בְּאָרְנוֹ שְׁהָרֵי נְשָׁלֵם בְּכָל כְּרֵאוֹי,
וְאִזּוֹ הִתְעַלָּה בְּדַרְגָּתוֹ וְנִשְׁלַם בְּשֵׁם זֶה, וְעַל זֶה
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְהָרֵי נִתְּכָאָר.

רַבֵּי אֶלְעָזָר וְרַבֵּי יוֹסֵי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבֵּי
יוֹסֵי לְרַבֵּי אֶלְעָזָר, וְדַאי מַה שְּׂאֲמַרְתָּ שִׁיעֲקֹב
בְּחִיר הָאֲבוֹת הוּא, וְהוּא אֲחִיזוּ לְכָל תְּצַדְדִים, וְקָרָא
שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְכַתוּב לֹא יִקְרָא שְׁמֹךְ עוֹד יַעֲקֹב כִּי
אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֹךְ, וְכַתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל, לָמָּה חֲזַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָרָא לוֹ
יַעֲקֹב בְּכַמָּה פְּעָמִים, וְהַכֵּל קָרָאוּ לוֹ יַעֲקֹב כְּמוֹ
מִקְדָּם? אִם כֵּן, מַה זֶה וְלֹא יִקְרָא שְׁמֹךְ עוֹד
יַעֲקֹב?

אָמַר לוֹ, יָפָה אָמַרְתָּ. פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מב) ה'
בְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְיָאָה,
פְּסוּק זֶה פִּרְשׁוּהוּ. אֲבָל בַּא רְיָאָה, בְּגִבּוֹר יֵצֵא?
גִּבּוֹר צָרִיךְ לְכַתֵּב! כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת? אִישׁ מִלְחָמוֹת
צָרִיךְ לְכַתֵּב!

אַלֵּא תִּירִי נִתְבְּאֵר, ה' בְּכָל מְקוֹם זֶה רַחֲמִים, וְדַאי
 שְׁתִּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁמוֹ הוּא ה',
 (דף קעד ע"א)

שְׁכַתוֹב (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי. וְרֵאיוֹ
 שְׁלִפְעָמִים נִקְרָא שְׁמוֹ אֱלֹהִים, וְהוּא דִין בְּכָל
 מְקוֹם. אַלֵּא בְּזִמְן שְׁמֵת־רַבִּים תַּצְדִּיקִים בְּעוֹלָם, ה'
 שְׁמוֹ, וְנִקְרָא בְּשֵׁם תַּרְחֲמִים. וּבְזִמְן שְׁמֵת־רַבִּים
 תַּרְשָׁעִים בְּעוֹלָם, אֱלֹהִים שְׁמוֹ, וְנִקְרָא בְּשֵׁם
 אֱלֹהִים. כִּךְ בְּזִמְן שְׁיַעֲקֹב לֹא הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִים וְלֹא
 הָיָה בְּאֶרֶץ אַחֲרַת, קָרָא לוֹ יִשְׂרָאֵל. וּבְאֶשֶׁר הָיָה
 בֵּין שׁוֹנְאִים אוֹ בְּאֶרֶץ אַחֲרַת, קָרָא לוֹ יַעֲקֹב.

אָמַר לוֹ, עֲדִין לֹא הִתְיַשַּׁב הַדְּבָר שְׁכַתוֹב לֹא
 יִקְרָא, וְחִירִי אָנוּ קוֹרְאִים לוֹ. וּמָה שְׁאֲמַרְתָּ
 שְׁכַשְׁתִּיהָ בֵּין שׁוֹנְאִים אוֹ בְּאֶרֶץ אַחֲרַת קָרָא לוֹ
 יַעֲקֹב - בֵּא רְאֵה, פְּתוּב (בראשית לו) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב
 בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, וְחִירִי לֹא הָיָה
 בְּאֶרֶץ אַחֲרַת?

אָמַר לוֹ, תִּירִי בַּתְחִלָּה נֹאמַר כְּמוֹ שְׁתִּקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא לְפַעְמִים נִקְרָא ה' וְלְפַעְמִים נִקְרָא

אֱלֹהִים, כִּךְ גַּם לַפְעָמַיִם נִקְרָא יִשְׂרָאֵל וְלַפְעָמַיִם
נִקְרָא יַעֲקֹב, וְהַכֹּל בְּדַרְגּוֹת יְדוּעוֹת. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר
לֹא יִקְרָא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב, לְהַתְיַשֵּׁב בְּשֵׁם זֶה.

אָמַר לוֹ, אִם כִּךְ, הֲרֵי כְּתוּב (שם י"י) וְלֹא יִקְרָא
עוֹד אֶת שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם.
אָמַר לוֹ, שָׁם כְּתוּב וְהָיָה, וְעַל זֶה עוֹמֵד בְּאוֹתוֹ
שֵׁם, אֲבָל כָּאֵן לֹא כְּתוּב וְהָיָה, אֲלֵא כִּי אִם
יִשְׂרָאֵל יְהִי שִׁמְךָ, וְלֹא כְּתוּב וְהָיָה שִׁמְךָ
יִשְׂרָאֵל, וְאִפְלוּ בַּפֶּעַם אַחַת מִסְּפִיק לוֹ, כָּל שֶׁכֵּן
שְׁלֹפְעָמַיִם כִּךְ וְלַפְעָמַיִם כִּךְ. וּכְשֶׁהֲתַעֲטְרוּ בְּנֵי
בְּכֻהֲנִים וְלוֹיִם וְהִתְעַלּוּ בְּדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, אִז
הֲתַעֲטֵר בְּשֵׁם זֶה תָּמִיד.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי
נִתְבָּאֵר, הֲרֵי נִתְבָּאֵר שֶׁכְּשֶׁמָּתָה רַחֵל, נִטְלָה
הַבַּיִת מִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַתְקִין בְּשָׁנִים עֶשְׂרִי שְׁכָטִים
כָּרְאוּ. לָמָּה מָתָה רַחֵל מִיָּד? אָמַר לוֹ, הֲרֵי
לְהִיזוֹת שְׁכִינָה מִתַּעֲטָרֵת כָּרְאוּ וְלְהִיזוֹת אִם
הַבָּנִים שִׁמְחָה, וְבוֹ שׁוֹרָה [לְמַעְלָה] לְטַל הַבַּיִת

וְלַהֲתַקֵּן. וְעַל זֶה בְּנִימִין הוּא תָּמִיד בְּמַעֲרַב וְלֹא
בְּצַד אַחֵר.

וּבֹ שוֹרָה לְהַתְּקֵן בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים, וּבֹ
שוֹרָה מִלְּכוּת תְּרַקִּיעַ לְהוֹדֵעַ בְּאַרְצָא. וְסוֹד
זֶה, שְׁפָל הַתְּחִלָּה שְׁבָאָה לְהַתְּוֹדֵעַ, הִיא בְּקִשְׁיוֹת,
וְעַל זֶה יֵשׁ בָּהּ דִּין שָׁל מְוֹת וּמְשָׁם מִתֵּי־שִׁבַּת.

כָּאֵן בְּשִׁרוּצָה לְהַתְּתַקֵּן וְלִטַּל הַבַּיִת, נַעֲשֶׂה דִין
בְּרַחֵל, וְאַחֵר כֶּךָ הַתְּתַקְנָה לְהַתֵּי־שִׁבַּב.
בְּשִׁרְצָה לְהוֹדִיעַ מִלְּכוּת בְּאַרְצָא, שוֹרָה בְּדִין, וְלֹא
מִתֵּי־שִׁבַּת הַמִּלְּכוּת בְּמָקוֹם כְּרֵאוֹי עַד שְׁמַתְעוֹרֵר
דִּין בְּשִׂאוֹל לְפִי מַעֲשָׂיו, וְאַחֵר כֶּךָ הַתֵּי־שִׁבָּה
הַמִּלְּכוּת וְנַתְּקָנָה.

כֵּאֵן רֵאָה, כָּל הַתְּחִלָּה קָשָׁה וְאַחֵר כֶּךָ נוֹחָה.
בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הַתְּחִלָּה קָשָׁה, שְׁפָל הָעוֹלָם
נְדוֹן כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲשָׂיו, וְאַחֵר כֶּךָ נוֹחָה,
סְלִיחָה וְכַפּוּרִים. מְשׁוֹם שְׁהִרְאִשִׁית הִיא
מְשֻׁמָּאל, וְעַל זֶה דִּינָיו קָשִׁים, וְאַחֵר כֶּךָ מַתְעוֹרֵר
תִּימִין, וְעַל זֶה נַעֲשִׂית נוֹחָה.

וְלַעֲתִיד לָבֵא עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְהַתְּעוֹרֵר בְּשִׁלּוֹה עַל שְׂאֵר עַמִּים
 עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וְאַחַר כֵּן יִתְחַזַּק עֲלֵיהֶם
 בְּדִין קָדְשָׁה. וְהוּא שְׂפָתוֹב (ישעיה מב) ה' בְּגִבּוֹר יֵצֵא
 בְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְיָאָה יִרְיַע אֶפֶס יִצְרִיחַ עַל
 אֵיבָיו יִתְגַּבֵּר. ה' בְּפִתְחֵלָה, שְׁהוּא רַחֲמִים, וְאַחַר
 כֵּן בְּגִבּוֹר וְלֹא גִבּוֹר, וְאַחַר כֵּן בְּאִישׁ מִלְחָמוֹת
 וְלֹא אִישׁ מִלְחָמוֹת, אַחַר כֵּן יִתְגַּלֶּה חַחֲזוֹק
 עֲלֵיהֶם וַיִּתְחַזַּק לְהַשְׁמִיד אוֹתָם, שְׂפָתוֹב יִרְיַע אֶפֶס
 יִצְרִיחַ עַל אֵיבָיו יִתְגַּבֵּר, וְכָתוּב (זכריה יד) וַיֵּצֵא ה'
 וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם כִּיּוֹם הַלְחָמוֹ כִּיּוֹם קָרָב,
 וְכָתוּב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים
 מִבְּצָרָה וְגו'.

וַיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁה כִּי יִמָּתֵחַ וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי
 וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְּנִימִין. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח
 וְאָמַר, (נחום א) טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה וַיִּדַע חֲסִי
 בּוֹ. אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ שֶׁל הָאִישׁ שְׂמַתְחִזַּק
 בְּקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּשִׁבִיל שְׂתַחֲזַק שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא הוּא חֲזַק, וּבְאֲרוּחֵו טוֹב ה', כְּמוֹ

שְׁנַאֲמַר (תהלים קמה) טוֹב ה' לְכָל. לְמַעוֹז - זֶהוּ חֹזֵק
 יֵשֵׁשׁ בּוֹ יְשׁוּעוֹת, שְׁפָתוֹב (שם כח) וּמַעוֹז (דף קעד ע"ב)
 יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא. בְּיוֹם צָרָה - בְּיוֹם שֶׁל
 מְצוּקָה שְׁמֻצִיקִים שָׂאָר הָעַמִּים לְיִשְׂרָאֵל

בֹּא רֵאֵה מַה כְּתוּב, (משלי כד) הַתְּרַפִּית בְּיוֹם צָרָה
 צַר כְּחֻכָּה. מַה זֶה הַתְּרַפִּיתָ? מִי שְׁמַרְפָּה
 יָדָיו מִהַקְדוּשׁ כְּרוֹךְ הוּא שְׁלֵא לְהִתְחַזֵּק בּוֹ. וְאִיךְ
 יִחְזִיק הָאָדָם בְּקְדוּשׁ-כְּרוֹךְ-הוּא? יִחְזִיק בַּתּוֹרָה.
 שְׁכָל מִי שְׁמַחְזִיק בַּתּוֹרָה, מִחְזִיק בְּעֵץ חַיִּים, כְּבִיכּוֹל
 נוֹתֵן חֹזֵק לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַזֵּק. וְאִם
 הוּא יִתְרַפֵּה מִהַתּוֹרָה מַה כְּתוּב? הַתְּרַפִּיתָ. אִם
 הוּא הַתְּרַפֵּה מִן הַתּוֹרָה - בְּיוֹם צָרָה צַר כְּחֻכָּה.
 בְּיוֹם שֶׁתֵּבֵא לוֹ מְצוּקָה, כְּבִיכּוֹל דוֹחֵק אֶת
 הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא כָחוּ שֶׁל הָעוֹלָם.

דָּבָר אַחַר צַר כְּחֻכָּה - בֹּא רֵאֵה, בְּשַׁעֲהַ שְׁכָן
 אָדָם מִתְרַפֵּה מִן הַתּוֹרָה וְהוֹלִיךְ בְּדַרְךְ לֹא
 כְּשֶׁרָה, כְּמָה בְּעֵלֵי רֵיב וּמִינִים לוֹ לְהִיּוֹת לוֹ
 קַמִּינֻרִים בְּיוֹם צָרָה. וְאִפְלוּ נִשְׁמַת הָאָדָם, שֶׁהִיא

כח וחזק שלו, היא יריבה שלו כנגדו, שכתוב
צר כחכה, משום שהוא צר אליו. אמר רבי אבא,
בשעה שפן אדם הולך בדרך התורה וכל דרכיו
מתקנות פראוי, פמה סנגורים עומדים עליו
להזכירו לטוב.

פתח ואמר, (איוב לג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד
מני אלה להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר
פדעוהו מרדת שחת מצאתי כפר. בפסוקים הללו
יש להתבונן, וכי לא גלוי הכל לפני הקדוש ברוך
הוא שהוא צריך מלאך שיאמר לפניו טוב או רע?
אלא ודאי שצריך, שכאשר יש לאדם סנגורים
להזכיר זכות שלו לפניו ואין לו [לאדם] קטגורים,
או ויחננו ויאמר פדעוהו מרדת שחת מצאתי כפר.

בא ראה, בפסוק הזה תמצא ברור הדבר. כתוב
אם יש עליו מלאך. אם לא כתוב יותר - יפה
הוא. אבל מלאך מליץ אחד מני אלה כתוב,
ומיהו? זהו המלאך הממנה עם האדם בצד

שְׁמַאל, שְׁפָתוֹב (תהלים צא) יִפֹּל מִצְדָּךְ אֵלֶיךָ, וְזָהוּ צַד
שְׁמַאל, שְׁפָתוֹב אֲחֵרָיו וּרְבָבָה מִיִּמִינֶךָ.

אֲבָל אַחַד מִנֵּי אֵלֶיךָ, זָהוּ יִצָר יִצָר הָרַע, שֶׁהוּא
אַחַד מֵאוֹתָם [שֶׁהוּא] אֵלֶיךָ שֶׁחָיו לְצַד שְׁמַאל,
מִשּׁוֹם שֶׁהוּא עוֹלָה לְמַעְלָה וְנוֹטֵל רְשׁוֹת. וְעַל זֶה,
אִם בֶּן אָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְךְ אֱמֶת, אוֹתוֹ יִצָר הָרַע הוּא
עֹבֵד לוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שְׁפָתוֹב (משלי יב) טוֹב נִקְלָה
וְעֹבֵד לוֹ, אִזּוֹ הוּא עוֹלָה וְנִבְעֵשָׁה סִנְגוֹר, וְאוֹמֵר לְפָנַי
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זְכוֹת עַל הָאָדָם, וְאִזּוֹ הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר, פִּדְעָהוּ מִרְדַּת שַׁחַת.

וְעַם כָּל זֶה לֹא חוֹזֵר רִיקָם, מִשּׁוֹם שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ
אַחַר לְשַׁלֵּט עֲלָיו וְלַטֵּל מִמֶּנּוּ אֶת נְשָׁמָתוֹ,
מִשּׁוֹם שֶׁהַקְדוֹשׁ חֲטָאֵי אוֹתוֹ הָאִישׁ וְהוּא כֹּפֵר עַל
זֶה. זָהוּ שְׁפָתוֹב מְצַאֲתֵי כֹפֵר, לְפָדוֹת אוֹתוֹ.

דָּבָר אַחַר מְצַאֲתֵי כֹפֵר - אוֹתָהּ זְכוֹת שֶׁאֲמַרְתָּ,
הִיא עֲלָיו כֹּפֵר לְפָדוֹת אוֹתוֹ שֶׁלֹא יִרַד
לְגִיהֵנָם וְלֹא יָמוּת. וְלִבֵּן צָרִיךְ לְאָדָם לְלַכֵּת בְּדַרְךְ
אֱמֶת כִּדֵי שְׂיִהְיֶה לוֹ הַקְמִינּוֹר סִנְגוֹר.

כִּמּוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁנוֹתַיִם לוֹ שְׁעִיר
 וּמִתְעַסְקִים עִמּוֹ עַד שְׁהוּפֵךְ לְהִיּוֹת לָהֶם
 עֶבֶד, וְעוֹלָה וּמַעִיר עֲדוּת לְפָנַי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 וְנַעֲשֶׂה לָהֶם סַנְגוּר. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, (שם
 כה) אִם רָעַב שִׁנְאָךְ הֵאֱכִילָהוּ לָחֶם וְאִם צָמָא
 הִשְׁקָהוּ מַיִם, וְעַל תֵּיצֵר תָּרַע תִּהְיֶה זֶה נִאֲמַר.

וּמִשּׁוֹם זֶה בְּיוֹם צָרָה, כְּשֶׁבֶן אָדָם מִתְרַפֵּה מִן
 הַתּוֹרָה, כְּבִיכּוֹל דוֹחֵק אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא עִם אוֹתוֹ יֵצֵר תָּרַע שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה קַמְגוּר. צַר
 כְּחֶכֶה - צַר כַּח כַּח, מִשּׁוֹם שֶׁהַתְּקַרְב לְפָנָיו
 לְקַטְרֵג וְנַחֲלֵשׁ הַכַּח.

בֵּא רֵאָה, טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה, מַה זֶה בְּיוֹם
 צָרָה? זֶה יַעֲקֹב כְּשֶׁבֵא עָלָיו עֲשׂו לְקַטְרֵגוֹ.
 וַיִּדַע חוֹסֵי בּוֹ, כְּשֶׁבֵאָה עָלָיו צָרַת דִּינָה. וּבֵא
 וּרְאָה, אִין הַמְּקַטְרֵג נִמְצָא עַל הָאָדָם אֵלָּא כְּשַׁעַת
 סַכָּנָה.

וּבֵא וּרְאָה, מִשּׁוֹם שֶׁיַּעֲקֹב אַחַר נִדְרוֹ שֶׁנִּדְרָה לְפָנָיו
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַתְּחִיב הַדִּין עַל יְדֵי

הַמְקַטְרֵג שֶׁקַטְרֵג עַל יַעֲקֹב, (דף קעה ע"א) וְרָצָה דַּיִן בְּשַׁעַת
 הַסַּכָּנָה שֶׁהִיְתָה בָּהּ בְּרַחֵל. אָמַר לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, וַהֲרִי יַעֲקֹב נָדַר נְדָרוֹ וְלֹא שָׁלֵם, וַהֲרִיחוּ חֲזֹק
 מִהַכֹּל בְּעֵשָׂר וּבְכַנְיִים וּבְכֹל מֵה שֶׁצָּרִיךְ, וְלֹא שָׁלֵם
 נְדָרוֹ שֶׁנֶּדְרָה לְפָנָיךְ, וְלֹא לְקַחְתָּ מִמֶּנּוּ עֲנִשׁ?.

מִיָּד - וַתֵּלֶד רָחֵל וַתִּקְשֶׁשׁ בְּלִדְתָהּ. מַה זֶה וַתִּקְשֶׁשׁ?
 שֶׁהִתְקַשְּׁתָה הַדַּיִן לְמַעַלָּה אֲצֵל מַלְאָךְ הַמָּוֶת.
 וְנִעְנְשׁ יַעֲקֹב בָּזֶה, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (משלי
 כב) וְאִם אִיזֵן לָךְ לְשָׁלֵם לָמָּה יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחְתֶּיךָ,
 וְעַל זֶה יָמָּה רָחֵל וְנִמְסַר הַדַּיִן עַל יְדֵי מַלְאָךְ
 הַמָּוֶת.

וּבֵא וּרְאֵה, בְּשַׁעַת שֶׁבֵּא עֲשׂוֹ, מָה עָשָׂה? וַיִּשָּׂם
 אֶת הַשְּׂפָחוֹת וְאֶת יַלְדֵיהֶן רֵאשֵׁנָה וְאֶת לֵאָה
 וַיִּלְדֶּיָּהּ אַחֲרָנִים וְאֶת רָחֵל וְאֶת יוֹסֵף אַחֲרָנִים. מָה
 הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁשָּׂחַד עַל רָחֵל שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל אוֹתוֹ
 רָשָׁע בְּיַפְיָה וְלֹא יִקְטְרֵג לוֹ עָלֶיהָ.

עוֹד מַה כָּתוּב? וַתִּגְשָׁנָה הַשְּׂפָחוֹת הִנֵּה וַיִּלְדֶּיָּהּ
 וַתִּשְׂתַּחֲוֶיִן וַתִּגְשָׁנָה גַם לֵאָה וַיִּלְדֶּיָּהּ וַיִּשְׂתַּחֲוּוּ.

נָשִׁים מִלְפָּנַי גְּבָרִים. אֲבָל בְּרַחֵל מַה כָּתוּב? וְאַחַר
נָגַשׁ יוֹסֵף וְרַחֵל, יוֹסֵף מִלְפָּנַי אִמּוֹ, וְהוּא כִסָּה
עָלֶיהָ, וְעַל זֶה כָּתוּב (בראשית מט) בֵּין פָּרַת יוֹסֵף בֵּין
פָּרַת עָלֵי עֵינָי, שְׁהִגְדִּיל גּוֹפּוֹ וְכִסָּה עַל אִמּוֹ. עָלֵי
עֵינָי - עָלֵי עֵינָי שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע.

וְכֵאן נִעְנְנָה עַל יְדֵי הַיָּצָר הָרַע שְׁקִטְרָג בְּשַׁעַת
הַסִּפְּנָה, וְנִעְנְנָה יַעֲקֹב עַל נֶדֶר שְׁלֵא שְׁלָם,
וְזֶה קִנְיָה לַיַּעֲקֹב מִכָּל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלָיו. וּמִנֵּינָי
לָנוּ שְׁמִשׁוּם יַעֲקֹב זֶה הִיָּה? שְׁכָתוּב (שם מח) מִתָּה
עָלֵי רַחֵל, עָלֵי וְדָאֵי, עַל שְׁאַחֲרָתֵי נִדְרָי.

רַבֵּי יוֹסֵי אָמַר, כָּתוּב (משלי כו) קָלֶלֶת חֲנָם לֹא תִבְאֵי,
וּבִבְאֵרוּהוּ לוֹ בְּוֹא"ו. שְׁאֵם קָלֶלֶת צְדִיק הִיא,
אֲפִלוּ שְׁלֵא הַתְּבוּנָה בָּהּ, בִּיזוֹן שֶׁיִּצְאָה מִפִּיו נִטְלָה
אוֹתָהּ אוֹתוֹ יִצָּר הָרַע וְקִטְרָג בָּהּ בְּשַׁעַת הַסִּפְּנָה.

יַעֲקֹב אָמַר (בראשית לא) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ
לֹא יִחִיָּה. וְאִם עַל גַּב שְׁתוּא לֹא הִיָּה יוֹדֵעַ,
נִטְלָה אוֹתוֹ דָּבָר אוֹתוֹ שְׁטָן שֶׁנִּמְצָא תָמִיד אֲנֵל בְּנֵי
אָדָם. וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ, לְעוֹלָם לֹא יִפְתַּח אָדָם פִּיו

לְשֹׁטֵן, מִשּׁוֹם שְׁנוּטִיל אוֹתוֹ הַדְּבוּר וּמְקַטְרֵג בּוֹ
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, כָּל שֶׁכֵּן מְלָה שֶׁל חָכָם אוֹ מְלָה
שֶׁל צַדִּיק, וְעַל שְׁנֵי אֵלֶּה נֶעֱנְשָׁה רַחֵל.

וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁה בִּי מִתָּה. אָמַר רַבִּי אַבְיָ, וְכִי
כִּיּוֹן שְׂאֵמַר וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁה לֹא יִדְעֵנוּ בִּי
מִתָּה? אֵלֶּה צָרִיךְ מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא חֲזָרָה לְגוּפָה יוֹתֵר,
וּמִתָּה רַחֵל מִיִּתַת הַגּוּף, מִשּׁוֹם שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם
שֶׁנִּשְׁמָתָם יוֹצֵאת וְחוֹזֶרֶת לְמְקוֹמָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שְׁמוּאֵל א' ל) וַתָּשָׁב רוּחוֹ [נַפְשׁוֹ] אֵלָיו, (בראשית מב) וַיֵּצֵא
לְבָב, (שיר ה) נַפְשִׁי יֵצֵאָה בְּדַבְּרוֹ, (מלכים א' י"ז) לֹא
נֹתְרָה בּוֹ נִשְׁמָה. אֲבָל זֶה יֵצֵאָה נִשְׁמָתָה וְלֹא חֲזָרָה
לְמְקוֹמָהּ וּמִתָּה רַחֵל.

וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי, הַקְּשִׁיּוֹת שֶׁל הַדִּין שֶׁנִּגְזַר
עָלֶיהָ. וַיַּעֲקֹב הַחֲזוֹר אוֹתוֹ וְקָשַׁר אוֹתוֹ
לְיָמִין, מִשּׁוֹם שֶׁשָּׂאת הַמַּעַרְב צָרִיךְ לְקָשְׁרוֹ לְיָמִין.
וְאִם עַל גַּב שֶׁהוּא בֶּן אוֹנִי, צַד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה -
בֶּן יָמִין הוּא, שֶׁחֲרִי בְּיָמִין הַתְּקַשְׁרָה, וְנִקְבְּרָה בְּדָרֶךְ
כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר, חֲרִי הַתְּנַלְתָּה מִיִּתְתָּה וְקַבְּרָתָהּ,

אָבֵל לַאֲהָ לֹא הִתְנַלְתָּה מִיַּתְתָּה וְקִבַּרְתָּהּ, וְאִף עַל
גַּב שְׂאֵרְבַּע הָאֲמָהוֹת הִלְלוּ סוּד יֵשׁ לָהֶם, וּבְאֲרוּחוֹ.

וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מִצְבָּה עַל קְבוּרָתָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִתְכַּפָּה מְקוֹמָהּ
עַד הַיּוֹם שֶׁעָתִיד הַקְּדוֹשׁ פָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת מֵתִים,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עַד הַיּוֹם, עַד אוֹתוֹ יוֹם מִמֶּשׁ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, עַד יוֹם שֶׁתִּחְזֹר שְׂכִינָהּ מִגְּלוֹת
יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא)

וַיֵּשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיתָךְ נְאֻם ה' וְשָׁבוּ בָנִים לְגִבּוֹלָם.
וְזוֹ שְׁבוּעָה שֶׁנֶּשְׁבַּע לָהּ הַקְּדוֹשׁ פָּרוּךְ הוּא, וְעַתִּידִים
יִשְׂרָאֵל כְּשִׁיָּשׁוּבוּ מִהַגְּלוֹת לַעֲמֹד עַל אוֹתָהּ קְבוּרַת
רַחֵל וְלִבְכוֹת שָׁם, כְּמוֹ שֶׁהִיא כְּבָתָה עַל גְּלוֹת
יִשְׂרָאֵל, וְעַל זֶה כָּתוּב (שם) בְּכִי יָבֵאוּ וּבְתַחֲנוּנִים
אוֹבִילִם וְגו', וְכָתוּב (שם) כִּי יֵשׁ שָׂכָר לַפְּעֻלָּתָךְ.
וּבְאוֹתָהּ (דף קעה ע"ב) שָׁעָה עֲתִידָה רַחֵל, שֶׁהִיא בְּדֶרֶךְ,
לְשִׁמְחַת בְּיִשְׂרָאֵל וְעַם הַשְּׂכִינָה, וּבְאֲרוּחוֹ הַחֲבֵרִים.

וַיְהִי בְּשָׁבוֹן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַחַיָּא וַיִּלְךְ רֵאוּבֵן
וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָחָה פִּילְגָשׁ אִבְיוֹ וַיִּשְׁמַע

יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר. רַבִּי אֶלְעָזָר
אָמַר, וַיְהִי בְשֹׁכֵן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַחַיָּא, שְׁתַּרְי לֵאמֹה
וְרַחֵל מֵתָה, וְנָטְלָה חַבִּית מִי שֶׁנָּטְלָה.

וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׂרָאוּבֵן הַלֵּךְ וְשָׁכַב עִם
בְּלָחָה? אֵלֵּא בְּכָל זְמַנְךָ שֶׁל לֵאמֹה וְרַחֵל,
שְׁכִינָה שָׂרְתָה עֲלֶיךָ, וְעַכְשָׁיו שְׁמִתָּהּ, שְׁכִינָה לֹא
נִפְרְדָה מֵהַחַבִּית, וְשׁוֹרָה בְּחַבִּית בְּמִשְׁכַּן שֶׁל בְּלָחָה.
וְאִם עַל גַּב שֶׁשְׁכִינָה רָצְתָה לְטַל חַבִּית כְּרֵאוֹי,
אֵלְמָלֵא יַעֲקֹב לֹא נִמְצָא בְּזוּוֹג זָכָר וְנִקְבָּה, לֹא
שׁוֹרָה שְׁכִינָה בְּגִלּוֹי בְּחַבִּית, וְעַל זֶה עֲמָדָה שְׁכִינָה
בְּמִשְׁכַּן בְּלָחָה. וְכֵּן רֵאוּבֵן, מִשׁוּם שֶׁרָאָה שֶׁבְּלָחָה
יִרְשָׁה מְקוֹם אָמוֹ, הַלֵּךְ וּבְלִבֵּל הַמַּטָּה, וְעַל שֶׁעֲמָדָה
שְׁכִינָה עֲלֶיךָ כְּתוּב בּוֹ וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָחָה.

רַבִּי יִיסָא אָמַר, שְׁיִשְׁן עַל אוֹתָהּ מַטָּה וְלֹא חָשַׁשׁ
לְכַבּוֹד הַשְׁכִינָה, וּמִשׁוּם כֶּף לֹא נִפְגַּם
מִחֲשִׁבּוֹן הַשְּׁכִינָתִים, וְכֵּן הַפְּסוּק וְעָשָׂה חֲשִׁבּוֹן,
מִשׁוּם כֶּף כְּתוּב בְּכּוֹר יַעֲקֹב רֵאוּבֵן, וְהַפְּסוּק עָשָׂה
אוֹתוֹ רֵאשׁ לְכָל הַשְּׁכִינָתִים.

רְבִי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (הושע יד) כִּי יִשְׂרָאֵל יִדְרֹגוּ ה' וְגו' - כָּל דְּרָכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כֻּלָּם יִשְׂרָאֵל וְדְרָכֵי אֲמֵת, וּבְנֵי הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁנִיחִים עַל מָה הֵם עוֹמְדִים. וְעַל זֶה וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם - מִשּׁוּם שֶׁהֵם יוֹדְעִים דְּרָכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, שְׂכָל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, הוּא יוֹדֵעַ וְהוֹלֵךְ בָּהֶם שְׂלֵא סוּמָה יְמִינָה וּשְׂמָאלָה.

וּפְעֻעִים יִכְשְׁלוּ בָם - אֵלֶּה הֵם הַרְשָׁעִים שְׂלֵא מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בְּדְרָכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא יוֹדְעִים לְאֵן הַדְּרָכִים הוֹלְכוֹת, וּמִשּׁוּם שְׂלֵא יוֹדְעִים לְהִסְתַּכֵּל וְלֹא מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, הֵם נִכְשָׁלִים בָּהֶם בְּאוֹתָם דְּרָכָיו בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֵּא רְאֵה, כָּל אָדָם שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, כְּשִׁיוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה בְּאוֹתָם דְּרָכִים וּשְׂבִילִים [שְׁהֵם בַּתּוֹרָה] שֶׁל הַתּוֹרָה, וְאוֹתָם דְּרָכִים וּשְׂבִילִים שֶׁל הַתּוֹרָה הֵם יְדוּעִים, וְאוֹתָם

שְׂיֹדְעִים וְדַרְכֵי הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה יִלְכוּ בָהֶם
בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, בְּשִׁינְאוֹ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה.

וְאִם לֹא הִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא
יֹדְעִים וְדַרְכֵים וּשְׂבִילִים, בְּשִׁינְאוֹ מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה לֹא יִדְעוּ לְלַבֵּת בְּאוֹתָם וְדַרְכֵים
וּשְׂבִילִים, וְנִכְשְׁלִים בָּהֶם. וְאִזּוּ יִלְךְ בְּדַרְכֵים
אֲחֵרוֹת שְׂאִינֵן וְדַרְכֵי הַתּוֹרָה, וְיִתְעוֹדְרוּ אֵלָיו
בְּכַמָּה דִינִים וְיַעֲנֶשׂ בָּהֶם.

וְכִי שָׂמֵשׁתִּדְּל בַּתּוֹרָה מַה כְּתוּב? (משלי ו) בְּשִׂכְבְּךָ
תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תְּשִׁיחֶךָ. בְּשִׂכְבְּךָ
- בְּקִבְרָה, הַתּוֹרָה תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ מִדִּין אוֹתוֹ הָעוֹלָם.
וְהִקִּיצוֹתָ - בְּשִׁתְּקוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעוֹדֵר רוּחֹת
וְנִשְׁמוֹת לְהַחִיֹּת מֵתִים, אִזּוּ הִיא תְּשִׁיחֶךָ, הִיא
תַּהֲיֶה סִגְנוֹר עַל הַגּוֹף בְּשִׂבִיל שְׂיִקוּמוֹ אוֹתָם
גּוֹפִים שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה כְּרֵאוּי, וְאֵלֶּה הֵם
שְׂיִקוּמוֹ בַּתְּחִלָּה לְחַיֵי עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל
יב) וְדַרְכֵים מִיִּשְׁנֵי אֲדָמַת עֶפֶר יִקִּיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵי

עולם וגו'. ואלה הם לחיי עולם, משום
שהתעסקו בחיי עולם שהיא התורה.

ובא ראה, כל אלו שהשתדלו בתורה, אותו
הגוף יתקיים והתורה תגן עליו, מה
הטעם? משום שבאותה שעה יעזר הקדוש
ברוך הוא רוח אחת שכלולה מארבע רוחות,
ואותה רוח הכוללת ארבע רוחות תודמן לכל
אותם שהשתדלו בתורה להחיותם ברוח זו
בשביל שיתקיים לעולמים.

ואם תאמר, הרי פתוב (יחזקאל לו) מארבע רוחות
באי הרוח, למה לא התקיימו, שהרי כלם
מתו במקדם? בא ראה, אותו זמן שהקים
הקדוש ברוך הוא על ידי יחזקאל אותם
המתים, אותו [זמן מעתיד] רוח, אף על גב שהיה
מארבע רוחות, לא ירד לקימם בקיום, אלא
להראות שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות
מתים באותה צורה ולקימם ברוח
(דף קעו ע"א)
שנכללה בצורה זו.

וְאֵף עַל גַּב שְׁחִזְרוּ הַעֲצָמוֹת בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּמוֹ
 שְׁתֵּיהֶן, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְהִרְאוֹת
 לְכָל הָעוֹלָם שֶׁהוּא עֲתִיד לְהַחְיֹת מֵתִים [מֵה כְּתוּב?
 (ישעיה כו) יִחְיוּ מִתֵּיבָה נִבְלְתֵי יְקוּמוּן, עַל זֶה אוֹתָהּ רוּחַ שְׁעִתִּידָה לְרַדֵּת בָּהֶם
 צְדִיקִים] [ס"א וְעַל זֶה אוֹתָהּ רוּחַ שְׁעִתִּידָה לְרַדֵּת בָּהֶם צְדִיקִים מֵה כְּתוּב?
 מֵאֲרֻבַּע רוּחוֹת בְּאֵי חֲרוֹת, רוּחַ שְׁנִבְלָלָה בְּאֲרֻבַּע], מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד לְקַיֵּם אוֹתָם קִיּוּם שְׁלֵם בְּעוֹלָם
 בְּרָאוּי, וְאוֹתָם שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 הִיא עוֹמֶדֶת עַל הָאָדָם וְנַעֲשִׂית סִינְגוּרִיָּה לְפָנָי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל אוֹתָם דְּבָרֵי תּוֹרָה וְכָל
 אוֹתָהּ תּוֹרָה שֶׁהִשְׁתַּדְּלָה בָּהּ הָאָדָם בְּעוֹלָם
 הַזֶּה, אוֹתָם דְּבָרִים וְאוֹתָהּ תּוֹרָה עוֹמְדִים לְפָנָי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹמְרֵת לְפָנָיו, וְהִיא מְרִימָה
 קוֹלוֹת וְלֹא שׁוֹכְכֶת, וְלֹא אוֹתוֹ זְמַן הִיא תְּשִׁיחַ
 וְתֹאמַר כִּפִּי שֶׁהִתְדַבַּק בָּהּ הָאָדָם וְהִשְׁתַּדְּלָה בָּהּ
 בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל זֶה הֵם יְקוּמוּ בְּקִיּוּם שְׁלֵם לְחַיֵּי
 עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, וּמִשּׁוּם כֵּן (הוֹשַׁע יד) כִּי

יִשְׂרָאֵל וְרַבִּי ה' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים
 יִכְשְׁלוּ בָם.

רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (שמואל-א-ב) וְעָלִי זָקֵן מְאֹד
 וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בְּנֵי לְכָל
 יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנְּשִׂיִם הַצְּבָאוֹת
 פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד. וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׂכֵחַנִי ה'
 יַעֲשׂוּ מַעֲשֵׂה זֶה, וְהָרִי מִקֶּדֶם לְכָךְ נֹאמַר וּפְרָשָׁה
 תּוֹרָה אוֹתוֹ הַחֲטָא שְׁלָהֶם, שְׂכָתוֹב (שם) כִּי נִאֲצוּ
 הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה', וְכָתוֹב וּמִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים
 מֵאֵת הָעָם כָּל אִישׁ זִבְחַ זִבְחַ וְגו', וְכָתוֹב גַּם
 בְּטָרָם יִקְטְרוּן אֶת הַחֲלָב וּכְאֵן נֶעַר הַכֹּהֵן וְאָמַר
 לְאִישׁ הַזִּבְחַ תִּנָּה בְּשָׂר לְצִלוֹת לַכֹּהֵן וְגו', וְכָתוֹב
 וְאָמַר לוֹ כִּי עֲתָה תִּתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בְּחֻזְקָה,
 וְעַל זֶה וַתְּהִי חַטָּאת הַנְּעָרִים גְּדֻלָּה מְאֹד וְגו', וְכָל
 זֶה לֹא הָיוּ נוֹטְלִים אֲלָא מֵאוֹתָם תְּלָקִים שְׁהָיוּ
 לַכֹּהֲנִים לְאֹכַל מֵהֶם, וְעַל שְׁהִיָּה תְּקַרְבָּן קָלִיל
 בְּעֵינֵיהֶם נֶעְנְשׂוּ, וְכֵאֵן אָמַר אֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת
 הַנְּשִׂיִם הַצְּבָאוֹת?

אֵלֶּא חַם וְחַלִּילָה שְׁהִיוּ עוֹשִׂים עֲבָרָה זו, כָּל שֶׁבֶן
בְּאוֹתוֹ מְקוֹם קְרוֹשׁ, שְׁלֵא יִקוּמוּ כָּל יִשְׂרָאֵל
וַיַּחֲרִגוּ אוֹתָם. אֵלֶּא מַשׁוּם שְׁהִיוּ מְעַכְּבִים אוֹתָם
לְהַכְּנִים לַמְּקָרָשׁ וּמוֹחִים בְּיַדֵּיהֶם שְׁלֵא לְהַכְּנִים
לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּה עַד שֶׁתִּקְרָפְנוֹת נַעֲשׂוּ, מַשׁוּם שֶׁחַן
לֹא מְבִיאֹת קְרָפְנוֹת לְטַל חֶלֶק מֵהֶם, וּמַשׁוּם כְּדִ
מְעַכְּבִים אוֹתָן, וּמַשׁוּם כְּדִ אוֹתָן נָשִׁים הָיוּ
מְבַקְּשׁוֹת מֵהֶם לְהַכְּנִים לְשָׁם, וְעַל זֶה כְּתוּב אֵת
אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנָּשִׁים, שְׁמַעְכְּבִים אוֹתָן כְּמוֹ
שְׂאֵמְרָנוּ.

כְּמוֹ זֶה וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה. חַם וְשָׁלוֹם שֶׁהוּא שְׁכַב
עִמָּה, אֵלֶּא מַשׁוּם שְׁעַכְּבֵן אוֹתָהּ לְשִׁמּוֹשׁ עִם
אָבִיו שִׁמּוֹשׁ שֶׁל מִצְוָה, וְזֶה הוּא בְּלִבּוֹל הַמַּטָּה,
וְעָשָׂה כְּנֶגֶד הַשְּׂכִינָה הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה. שְׁכַבְל מְקוֹם
שְׁשִׁמּוֹשׁ מִצְוָה נְמִצָּא, שְׂכִינָה שׁוֹרָה עַל אוֹתוֹ
מְקוֹם וְנְמִצָּאת שָׁם, וּמִי שֶׁגִּזְרָם לְעַכְּבֵן שִׁמּוֹשׁ שֶׁל
מִצְוָה, גִּזְרָם שֶׁתִּסְתַּלֵּק שְׂכִינָה מִן הָעוֹלָם, וְעַל זֶה
כְּתוּב (בראשית מט) כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבִי אָבִיךָ אִזְ חֲלַלְתָּ
יְצוּעֵי עֲלָה. וּמַשׁוּם זֶה כְּתוּב וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה

פִּילְגָשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם
עָשָׂר. כֹּלָם הָיוּ בַּמִּנְיָן, וְלֹא נִגְרָעָה מְזֻבֹּת שְׁלָחָם
כָּלֹם.

רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר, מָה הַטַּעַם בַּתְּחִלָּה יִשְׂרָאֵל
וְאַחֲרַי כִּדְּ יַעֲקֹב, שְׂפָתוֹב וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל
וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר? אֵלֶּא כְּשָׂבָא רְאוּבֵן
וּבְלֵבֵל אוֹתָהּ מִטָּה, אָמַר: וּמָה שְׁנַיִם עָשָׂר שְׂכָבִים
הָיוּ לְאַבְרָם בְּעוֹלָם וְלֹא יוֹתֵר, וְעַכְשָׁיו רוּצָה לְהוֹלִיד
בָּנִים, אוֹלֵי אָנּוּ פְּגוּמִים שְׁחוּא רוּצָה לְהוֹלִיד
אַחֲרֵי כֵּמוֹ מִקְדָּם. מִיָּד בְּלֵבֵל אוֹתָהּ מִטָּה
וְהַתְּעַבֵּב אוֹתוֹ שְׂמוּשׁ כְּאֵלוֹ עָשָׂה קְלוֹן לְשִׁכְיָנָה
שְׁשָׂרְתָה עַל אוֹתָהּ מִטָּה, וְעַל זֶה כָּתוּב וַיִּשְׁמַע
יִשְׂרָאֵל, שְׁחָרֵי בָשֵׁם זֶה הַתְּעַלָּה תוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר
שְׁחַתְּכֶסוּ, שְׁחָם שְׁנַיִם עָשָׂר נִהְרֹת אֲפָרְסָמוֹן וְדָ.

וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר - אֵלּוֹ שְׁנַיִם עָשָׂר
שְׂכָבִים שְׁחַתְּכֵינָה הַתְּתַקְנָה בָּהֶם, וּמִי הֵם?

אֵלּוֹ שְׁחַתְּוֹרָה חֲזָרָה וְעָשָׂתָה לָּהֶם חֲשָׁבוֹן
כֵּמוֹ מִקְדָּם, כֹּלָם קְדוֹשִׁים, כֹּלָם רְאוּיִים לְשִׁכְיָנָה

לְהַסְתִּיכֵל בְּקִרְשֵׁי רְבוֹנִים. שְׂאֵלוֹ עָשָׂה אוֹתוֹ
מֵעֲשָׂה, לֹא יבֹא רְאוּבֵן בְּמִנְיָן.

וְעַם כָּל זֶה נִעְנַשׁ שֶׁנִּמְלָה מִמֶּנּוּ בְּכוּרָתוֹ וְנִתְּנָה
לְיוֹסֵף, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דח"א ה) וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּכוּר
יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר וּבְחֻלּוֹ יִצְוֵי אָבִיו נִתְּנָה
בְּכוּרָתוֹ [לְבְנֵי] לְיוֹסֵף.

בֹּא רְאֵה, (דניאל ב) שְׂיִהְיֶה שֵׁם הָאֵל מְבָרָךְ מִן
הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. שְׂכָל מַעֲשָׂיו אֱמֶת
וְדַרְכָּיו דִּין, וְכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, הַכֹּל הוּא
בְּחִכְמָה עֲלִיוֹנָה.

בֹּא רְאֵה בְּמַה גּוֹרֵם מַעֲשֵׂה אָדָם, שְׂחֲרֵי כָל מִי
[מֵה] שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, נִרְשָׁם וְעוֹמֵד לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. שְׂחֲרֵי יַעֲקֹב, בְּשָׁעָה שֶׁנִּבְנְנָם לְלֵאָה, כָּל
אוֹתוֹ תְּלִילָה תִּיהַ רְצוֹנוֹ וְלִבּוֹ בְּרַחֵל, שֶׁחָשַׁב שֶׁהוּא
רַחֵל, וּמֵאוֹתוֹ שְׂמוּשׁ וְטָפָה רֵאשׁוֹנָה וּמֵאוֹתוֹ רְצוֹן
הִתְעַבְּרָה לְאָה, וּבְאֶרְוֶהוּ, שְׂחֲרֵי אֶלְמָלֵא שֶׁיַּעֲקֹב
לֹא יָדַע, לֹא יַעֲלֶה רְאוּבֵן בְּחֻשְׁבוֹן. וְעַל זֶה לֹא
הִתְעַלָּה בְּשֵׁם יְדוּעַ, אֶלָּא שְׂמוֹ סֶתֶם רְאוּבֵן.

וְעַם כָּל זֶה חִזַּר מֵעֲשׂוֹי לְמִקְוֹמוֹ, כְּמוֹ שְׂאֵוֹתוֹ רְצוֹן
 רֵאשׁוֹן נִעְשָׂה בְּרַחֵל, אוֹתוֹ רְצוֹן חִזַּר בָּהּ,
 שְׁתֵּרֵי בְכוֹרְתוֹ חִזְרָה לְיוֹסֵף בְּכוֹר רַחֵל, מְקוֹם
 שְׁתֵּרֵצוֹן הָיָה בְּרַחֵל, וְהַכֹּל עוֹלָה לְמִקְוֹמוֹ, מִשׁוֹם
 שָׁכַל מֵעֲשׂוֹי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲמַת וּזְכוּת.

רַבִּי חֲזַקְיָה מְצָא יוֹם אֶחָד אֶת רַבִּי יוֹסֵי שְׁתֵּיטָה
 נִשְׁמַטת חֲתִיבַת בָּשָׂר לְתוֹךְ לַהֲבוֹת הָאֵשׁ,
 וְהָיָה עוֹלָה קַטוֹר הֶעֱשָׂן לְמַעְלָה. אָמַר לוֹ, אֵלֹהִים
 קַטוֹר הֶעֱשָׂן שָׁל הַקָּרְבָּן שְׁתֵּיטָה עוֹלָה עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ
 הָיָה עוֹלָה תָּמִיד כְּמוֹ זֶה, לֹא שׂוֹרָה רַגְזוֹ בְּעוֹלָם,
 וַיִּשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ גוֹלִים מֵעַל הָאָרֶץ.

פֶּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (שיר ג) מִי זֹאת עָלָה מִן
 הַמִּדְבָּר בְּתִימְרוֹת עֵשָׂן מִקְטָרֶת מִר וּלְבוֹנָה
 מִכָּל אֲבָקַת רוּבֵל. מִי זֹאת עָלָה? בֵּא רְאֵה, בְּזִמְנֵי
 שְׁתֵּי יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר, הַשְּׂכִינָה הִלְכָה
 לְפָנֵיהֶם, וְהֵם הִלְכוּ אַחֲרֶיהָ, שְׂכַת־טוֹב (שמות יג) וְה'
 הִלְךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לְנַחֲתָם הַדֶּרֶךְ וּלְלֵילָה
 בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהַאִיר לָהֶם וְגו'. וְלִכְּנֵן פֶּתַח־טוֹב (ירמיה ב)

כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת
כָּל־וּלְתֶיךָ לְכֹתֶךָ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר וְגו'.

וְשָׁכַיְנָה הִיְתָה הוֹלֶכֶת וְכָל עֲנִי הַכְּבוֹד עָמָה.
וּכְשֶׁהִיְתָה שָׁכַיְנָה נוֹסַעַת, הָיוּ נוֹסְעִים,
בְּכַתוּב (במדבר ט) וּלְפִי הַעֲלוֹת הָעֲנָן מֵעַל הָאֹהֶל
וְאַחֲרַי כֵּן יָסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. וּכְשֶׁהִיא עוֹלָה,
אוֹתוֹ עֲנָן עוֹלָה עַד לְמַעְלָה, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם רוֹאִים
וְשׂוֹאֲלִים וְאוֹמְרִים, מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר
כְּתִימְרוֹת עֲשָׂן.

אוֹתוֹ עֲנָן שֶׁל הַשָּׁכַיְנָה שֶׁנִּרְאָה עֲשָׂן. מָה הַטַּעַם
הִיא עֲשָׂן? מִשּׁוֹם שֶׁהָאֵשׁ שֶׁחֲדָלִיקוּ אֲבָרָהֶם
וַיִּצְחַק בְּנֵו הִיְתָה אֲחֻזָּה כֹּה וְלֹא זֹזָה מִמָּנָה,
וּכְאֲשֶׁר נִפְאֲחָה אוֹתָהּ הָאֵשׁ בְּתוֹכָהּ, הִיְתָה עוֹלָה

עֲנָן [נ"א עֲשָׂן].

וְעַם כָּל זֶה, מְקַטְרֵת מֵר וּלְבוֹנָה. מַה זֶה מְקַטְרֵת?
מִתְקַטְרֵת בְּשָׁנֵי צָרָדִים אַחֲרֵים, עֲנָן שֶׁל
אֲבָרָהֶם לְיָמִין, עֲנָן שֶׁל יִצְחָק לְשִׁמְאֵל. מִכָּל אֲבָקַת
רוֹכֵל - זֶה יַעֲקֹב.

דְּבַר אַחַר - זֶה יוֹסֵף תִּצְדִּיק, מִשּׁוּם שְׂאֲרוֹנוֹ שֶׁל
 יוֹסֵף הָיָה הוֹלֵךְ אֵלָיו. לָמָּה רוּכַל? מִשּׁוּם
 שֶׁהָיָה רָכִיל אֶת אָחָיו לְאָבִיו. דְּבַר אַחַר לָמָּה רוּכַל
 - אֵלָּא מֵה חֲנּוּנֵי זֶה שְׂצֻרוֹת עֲצֵי בְּשָׂמִים
 וְאַבְקוֹת עֲלִים מְרִיחִים כֻּלָּם בִּידּוֹ - כִּי גַם יוֹסֵף,
 הוּא כִּיּוֹם תְּתוּרָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא קָיָם אוֹתָהּ, מִשּׁוּם
 שֶׁכָּל מְצוּוֹת תְּתוּרָה קְשׁוּרוֹת לְשִׁמִּירַת בְּרִית קִדְשׁ.
 וְלָכֵן שְׂכִינָה קְשׁוּרָה לְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְיוֹסֵף,
 כְּאַחַד הֵם, וּדְמוּת אַחַת לָהֶם. זֶהוּ שְׂכַתוֹב
 (בראשית לו) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. וּמִשּׁוּם כִּי מִכָּל
 אַבְקַת רוּכַל, מִשּׁוּם שֶׁמִּמָּקוֹם שֶׁחֲנָהָר שְׂשׁוּפֵעַ
 וַיּוֹצֵא, הַכֹּל מִשְׂקִים וְכָל הַפְּנִים מְאִירוֹת.

וּבֹא וּרְאֵה, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ וְהָיוּ מִקְרִיבִים
 קִרְבָּנוֹת, כֻּלָּם הָיוּ מִתְקַרְבִּים
 לְקָדוֹשׁ-כְּרוֹן-הוּא כְּרֵאוֹי, וְכִשְׂקָרְבָן נַעֲשֶׂה וְהַעֲשֵׂן
 עוֹלָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, אִזּוֹ הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁעֲשֵׂן הַמִּזְבֵּחַ
 הַדְּלִיק (דף קעז ע"א) מְנוּרָה שְׂרֵאוֹיָהּ לְהַדְלִיק, וְכָל הַפְּנִים
 מְאִירוֹת וְהַמְנוּרוֹת הוֹלְקוֹת.

וּמִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ אֵין לָךְ יוֹם וַיּוֹם שְׂאִין
 בּוֹ זַעַם וְרָגוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ז) וַיֵּאל זַעַם
 בְּכָל יוֹם, וּפְרָשָׁה הַחֲדוּהַ מְלַמְעָלָה וּמְלַמְטָה,
 וַיִּשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בַּנְּלוֹת, וְהֵם בְּרָשׁוֹת שֶׁל עֲבוֹדוֹת
 זָרוֹת אַחֲרוֹת, וְאִז הַתְּקִיִּים הַפְּסוּק שֶׁכְּתוּב (דברים כח)
 וְעַבְדְּתָ שֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵיָם.

וְכָל זֶה לָמָּה? מִשּׁוֹם שֶׁכְּתוּב (שם) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא
 עַבְדְּתָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב
 יִרְבֵּה כָּל. מַה זֶה יִרְבֵּה כָּל? כָּאֵן יִרְבֵּה כָּל, וְשֵׁם
 מִחֶסֶד כָּל.

עַד שִׁיתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַיִּפְדֶּה אוֹתָם
 מִבֵּין הָעַמִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל) וְשָׁב ה'
 אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתֶךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבְּצֶךָ מִכָּל
 הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְּיִצְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה. וְכְתוּב אִם
 יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ וְגו'.

וַיֵּאֱלֶה תַלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוּם. כֹּא רֵאָה, בְּחַיִּי
 יִצְחָק לֹא נִמְנוּ בְּנֵי עֲשׂוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּמְנוּ בְּנֵי
 יַעֲקֹב, שֶׁחֲרֵי עַד שָׁלֹא מֵת יִצְחָק הֵם נִמְנוּ, אֲבָל

בַּעֲשׂוֹ מַה פְּתוּב? וַיְגִזֵּעַ יִצְחָק וַיָּמַת וַיֵּאָסֶף אֶל
עַמּוּי וָקֵן וּשְׁבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֲשׂוֹ וַיַּעֲקֹב בְּנָיו.
אַחֲרָיו מַה פְּתוּב? וְאַלֶּה תִלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אָדוּם.
מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂאִינּוֹ בְּחֶלְקוֹ וּבִירְשָׁתוֹ
וּבְגוּרָלוֹ, אֲלֵא יַעֲקֹב וּבְנָיו.

וְלָכֵן יַעֲקֹב וּבְנָיו הֵם חֶלְקוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְנִכְנָסִים בְּחֻשְׁבוֹן. אֲבָל עֲשׂוֹ שְׂאִינּוֹ בְּחֶלְקוֹ
שֶׁל צַד הָאֱמוּנָה, עֲשָׂה חֻשְׁבוֹנוֹ אַחַר שְׁמֵת יִצְחָק,
וְנִפְרַד חֶלְקוֹ לְמָקוֹם אַחֵר.

בֵּא רְאֵה, אַחֲרֵי שְׁמֵת יִצְחָק וְעֲשׂוֹ נִפְרַד לְצַד שְׁלוֹ,
מַה פְּתוּב? וַיִּקַּח עֲשׂוֹ אֶת נָשָׁיו וְגו' מִפְּנֵי
יַעֲקֹב אָחִיו. שְׁהִשְׁאִיר לְיַעֲקֹב קָרֵן וְרוּחַ שְׁעֵבֹד
מִצְרַיִם, וְהָאָרֶץ, וּמִכַּר לֹא חֶלְקוֹ בְּמַעֲרַת הַמַּכְבֵּלָה,
וְהַלֵּךְ לֹא מִן הָאָרֶץ וּמִן הָאֱמוּנָה וּמִחֶלְקוֹ, שְׁהַלֵּךְ
לֹא מִהַכֵּל.

בֵּא רְאֵה פְּמָה הָיָה חֶלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב טוֹב בְּכָל
מִשּׁוּם שְׁלֵא נִשְׂאָר עֲשׂוֹ עִמּוֹ וְנִפְרַד מִמֶּנּוּ
וְהַלֵּךְ לֹא לְחֶלְקוֹ וּלְגוּרָלוֹ, וְנִשְׂאָר יַעֲקֹב אָחִיו

בִּירֵשֶׁת אָבִיו וּבִירֵשֶׁת אֲבוֹתָיו. וְעַל זֶה וַיֵּלֶךְ אֵל
 אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו. מַה זֶה מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו?
 שְׁלֹא רָצָה חֵלְקוֹ וִירֵשֶׁתוֹ וְגוֹרֵל הָאֲמוּנָה שְׁלוֹ.
 אֲשֶׁרִי חֵלְקוֹ שָׁל יַעֲקֹב, עָלָיו כָּתוּב (דברים לב) כִּי
 חֵלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

וְאַלְהַ הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי
 מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יִיסָא פִּתְחָה
 וְאָמַר, (עובדיה א) הִנֵּה קָטָן נִתְתִּיף בְּגוֹיִם כְּזוֹי אֶתְהָ
 מְאֹד. בֵּא רֵאֵה, כְּשֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
 הָעוֹלָם וְחֵלַק אֶת הָאֶרֶץ לְשִׁבְעָה תְּחוּמֵי חֵלְקִים
 כְּנֶגֶד שִׁבְעִים מְמַנִּים גְּדוּלִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 חֵלַק אוֹתָם לְשִׁבְעִים עַמִּים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 כְּרֵאוֹי לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) כִּתְּנֶחֱל עֲלֵיוֹן
 גּוֹיִם כִּתְּפִרְדּוּ בְּנֵי אָדָם יַעֲב גְּבֻלַת עַמִּים.

וּמִכָּל הַמְּמַנִּים הַגְּדוּלִים שֶׁנִּמְסְרוּ לְשָׂאֵר הָעַמִּים
 אֵין בָּהֶם כְּזוֹי לְפָנָיו כִּמְמַנָּה שֶׁל עֲשׂו,
 מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהֵצֵד שֶׁל עֲשׂו הוּא צַד
 הַטַּמָּאָה, וְצַד הַטַּמָּאָה הוּא קָלוֹן לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ

בְּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָן דְּרָגוֹת קְטִינֹת שְׂאֵחַר הָרִיחִים,
 שָׂבֵא מִחֲרִיקְנוֹת שָׁל הַמְדוֹת הָאֲדָמוֹת, וְעַל זֶה
 הֵנִיחַ קִטְוֹן נְתִיבָהּ בְּגוֹיִם בְּזוּי אֶתְּהָ מְאֹד, שְׂכָתוֹב
 (בראשית ג) עַל גְּחִנְךָ תִּלְךָ וְעַפְרֵה תֹאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.
 מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶתְּהָ מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיֵּית
 הַשָּׂדֶה.

בֵּיא רְאֵה, בְּדִרְגוֹת הַתְּחִתּוֹנוֹת יֵשׁ דְּרָגוֹת עַל
 דְּרָגוֹת, בְּכֹל מְשֻׁנִּים זֶה מְזֵה, וְכָל הַדְּרָגוֹת
 נִפְרָדוֹת הֵן, וְקִשּׁוּרוֹת אֵלֶּה בְּאֵלֶּה, וּמִלְכוּת
 נִפְרָדֶת זֶה מְזֵה, וּמִלְכוּת קִשּׁוּרָה בְּמִלְכוּת, זֶה
 נִכְנָס וְזֶה עוֹלָה, אֲחוּזִים בְּקִשּׁוּר אֶחָד.

לְאוֹתוֹ קִשּׁוּר יֵשׁ קוּמָה אַחַת, וּשְׁלֹשָׁה קִשּׁוּרִים
 לְאוֹתָהּ קוּמָה. בְּכָל קִשּׁוּר וְקִשּׁוּר עֲטָרָה
 אַחַת, וּבְכָל עֲטָרָה וְעֲטָרָה שְׁלִישָׁה אַחַת,
 וְהַתְּמִנָּה בְּעֵטוֹר שְׁלִמְעָלָה, וְהַתְּמִנָּה וְיִרְד לְמִטָּה,
 עַד שֶׁהַתְּקִשּׁוּרוֹ בּוֹ כּוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת. כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד נִפְרָד בּוֹ ^(דף קעז ע"ב) כּוֹכֵב אֶחָד וּמְזוֹל אֶחָד, וְכָל
 הַכּוֹכְבִים מְזוּמְנִים הֵם בְּאוֹתָן דְּרָגוֹת שְׁלִמְעָלָה. וְעַל

זֶה כָּל דִּרְגָה וְדִרְגָה מִתְעַטָּרֶת בְּמִקְוֹמוֹת יְדוּעִים
בְּרֵאוּי.

וּבְשֵׁנֵיפָרְדוֹת הַדִּרְגוֹת נִמְצָא קִישׁר הַמִּפְסִיק, עַד
שְׁמֵת־קִישְׁרִים לִצַּד שֶׁנִּרְאָה לָהֶם,
וְהַצְדָּדִים שֶׁל דִּרְגוֹת הַטְּמֵאָה שֶׁהֵם בְּצַד שְׂמֵאל,
בְּלֶם נִפְרָדִים לְכַמָּה דְרָכִים וְשִׁבְלִים מִצְדֵי
הַגְּבוּרֹת הָאֲדָמוֹת, וְלִבֵּן תְּלוּיוֹת הַגְּבוּרֹת לְמִטָּה
לְאַלְף אֲלָפִים וְרַבּוּא רְבָבוֹת. וְעַל זֶה הִנֵּה קִטְוֵן
נִתְתִּיף בְּגוֹיִם בְּזוּי אֶתָּה מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁאֶמְרֵנוּ.

בֵּא רֵאָה, וְאַלְהַ הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאַרְץ אֲדוֹם,
בְּאַרְץ - בְּצַד שֶׁל הַדִּרְגָה שֶׁלּוֹ שֶׁהִיא דִּרְגַת
עֲשׂוֹ, שְׁכֵתוֹב עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם, וּבְלֶם בָּאִים מִצַּד
שֶׁל רוּחַ הַטְּמֵאָה. לְפָנַי מְלָךְ מְלָךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל -
מִשׁוֹם שֶׁאוֹתָן דִּרְגוֹת שְׁעוֹמְדוֹת בְּבֵית הַשְּׁעָרִים
לְמִטָּה קוֹדְמוֹת.

וְלִבֵּן אָמַר יַעֲקֹב יַעֲבֹר נָא אֲדָנִי לְפָנַי עַבְדּוֹ,
בְּשִׁבִיל דִּרְגוֹתָיו הָרֵאשׁוֹנוֹת הֵן לְהַפְּנִים,
וּמִשׁוֹם כֵּךְ לְפָנַי מְלָךְ מְלָךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁעַד

עֲבָדוּן מִיָּד הַגִּיעַ זְמַנָּהּ שֶׁל מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְשֵׁלֵט
וּלְהֵאָחֵז בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִכְן אָמַר יַעֲקֹב נָא אֲדַבֵּר
לְפָנַי עֲבָדוּ.

וּבְשֵׁה־שִׁלְמוֹ דְרָגוֹת אֵלֹהֵי בְּתַחֲלָה, אַחֲרַי כִּי
מִתְעוֹרְרֵת מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְשֵׁלֵט
עַל הַתַּחְתּוֹנִים, וּבְשֵׁשׁ־עוֹרָה, שׁוֹרָה בְּקִטְוֵן שֶׁל כָּל
הַשְּׂבָטִים, שֶׁהוּא בְּנֵי־מִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים סח) שָׁם
בְּנֵי־מִין צָעִיר רוֹדֵם וְגו'. וְבוֹ שׁוֹרָה לְהַתְעוֹרֵר
הַמַּלְכוּת. אַחֲרַי כִּי בָּאָה הַמַּלְכוּת לְמְקוֹמָהּ
וְעוֹמְדֵת עִמּוֹ שֶׁלֹּא תִזְוֶז לְעוֹלָמִים.

רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח וְאָמַר, (ישעיה מד) וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב
עֲבָדֵי וַיִּשְׂרָאֵל בְּחִרְתִּי בּוֹ. כִּי אָמַר ה' עֲשֹׂה
וַיִּצְרָךְ מִכְּטָן יַעֲזֹרְךָ אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב וַיִּשְׁרוּן
בְּחִרְתִּי בּוֹ. כִּי רָאָה כִּפְתָּה הַבְּטִיחַ לָהֶם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּכַפָּה מְקוֹמוֹת [כְּדִין] לְזִכּוֹתָם
לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁחֲרִי לֹא הִתְרַצָּה לְחַלְקוֹ לְכָל עַם
וּלְשׁוֹן פָּרַט לְיִשְׂרָאֵל לְבָדָם.

וְלִכְּזֶנְתָּן לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת, לְזִכְרוֹת בָּהּ וְלַדַּעַת
 דְּרָבִי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּי שִׁירְשׁוּ אֶרֶץ
 הַקְדוֹשָׁה, שָׁכַל מִי שְׂזוּכָה בְּאֶרֶץ הַקְדוֹשָׁה הַזֶּה,
 יֵשׁ לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט)
 וְעַמּוֹ בָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ, וַחֲרִי
 נִתְּבָאֵר. שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת כָּאֵן: בְּתַחֲלָה יַעֲקֹב, אַחַר
 כֵּן יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֵּן יִשׁוּרוּן.

בֵּא רֵאֵה, יַעֲקֹב הָרִי כְּבֹר בְּאֶרְוַחוֹ, יִשְׂרָאֵל אֵף
 גַּם כֵּן, וְאֵף עַל גַּב שְׂדֵרְגוֹת אֵלוֹ כְּאַחַת.
 יִשׁוּרוּן לָמָּה נִקְרָא יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם זֶה? אֵלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל וַיִּשׁוּרוּן הַכֹּל אַחֵד. יִשׁוּרוּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (איוב לג) יֵשֶׁר עַל אַנְשֵׁים, מִשׁוֹם שֶׁנִּטְלָה שׁוֹרָה לְצַד
 זֶה וְלְצַד זֶה, וּמִשׁוֹם אוֹתָן שְׁתֵּי שׁוֹרוֹת נִקְרָא
 יִשׁוּרוּן, וְזֶהוּ יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁנִּטְלָה גְּדֻלָּה
 וְתִקְוָה מִהַכֹּל. יִשְׂרָאֵל [יִשׁוּרוּן] עַל אוֹתָם חֲלָקִים שְׁנֵי
 צְדָדִים שְׁתֵּי שׁוֹרוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַרנוּ, וְהַכֹּל אַחֵד.
 וְכָל אוֹתָם שְׁמוֹת עוֹלָם לְאַחֵד. יַעֲקֹב עֲבָדִי,
 לְפַעֲמִים הוּא עֲבָד, כְּמוֹ עֲבָד שֵׁשׁ לוֹ

מַצִּוֹת אֲדוֹנוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. וְכֵן יִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי
 בוֹ, לְהַשְׁרֹת עָלָיו, וְהַכֹּל הוּא בְּסוּד עֲלִיוֹן. כְּתוּב
 (ישעיה מג) בְּרֹאֵךְ יַעֲקֹב וַיִּצְרָךְ יִשְׂרָאֵל, וְכְתוּב כֹּה
 אָמַר ה' עֲשֶׂה. כָּל הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ עוֹלוֹת לְאַחַד,
 וְהִרִי נֹאמֵר, בּוֹר"א, יוֹצ"ר, עוֹשֵׁ"ה, וְכָל הַדְּרָגוֹת
 אֵלֶּה עַל אֵלֶּה וְכֻלָּן אֶחָד.

אֲשֶׁרִי חֲלָקֶם שָׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 הַתְּרַצָּה בָּהֶם מִכָּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
 כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מִשׁוּם שֶׁכֻּכָּלָם כְּתוּב (ירמיה י)
 הַכֹּל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בְּעֵת פְּקוּדָתָם יֵאבְדוּ,
 בְּשַׁעַת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד לְבַעַר אוֹתָם מִן
 הָעוֹלָם וַיִּשְׁאַר הוּא לְבַדּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ב)
 וְנִשְׁנָב ה' לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שם מא) אֵל תִּירָאִי
 תוֹלַעַת יַעֲקֹב מִתִּי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עוֹדְתִיךָ
 נְאֻם ה' וְנֶאֱלָךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. בֵּא רְאֵה, כָּל
 הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת שָׁל
 הָעוֹלָם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן אוֹתָם לְמַמְנִים

שְׁלִיטִים יְדוּעִים כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְכָל־הַזֹּלָכִים
 אַחֲרַי אֶלְהִיחֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִיכָה ד) כִּי כָל
 הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו. וְכָל־שׁוֹפְכֵי
 דָּמִים וְעוֹרְכֵי קִרְבוֹת אֵלֶּיךָ בְּאֵלֶיךָ, גּוֹזְלֵי
 רוּצְחִים וְנוֹאֲפִים, וּמַעֲרָבִים (דף קעח ע"א) בְּכַמָּה מַעֲשִׂים
 רָעִים, וּמִתְחַזְּקִים בְּכַחֲם לְהַרְעוֹ.

וּלְיִשְׂרָאֵל אֵין תִּקְוָה וְכִחַ לְנִצְחָה אוֹתָם פָּרֹט לְפָנֶיהָ
 שְׁלָחָם, כִּתּוּלְעַת הַזֶּה שְׂאִין לָהּ תִּקְוָה
 וְכִחַ אֵלֶּיךָ בְּפִיָּה, וּבְפִיָּה הִיא שׁוֹבֶרֶת הַכֹּל, וְלִכְּנֹ
 נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹלְעֵת.

עוֹד, אֵל הַיִּרְאִי תּוֹלְעֵת יַעֲקֹב - מַה תּוֹלְעֵת אֵין
 בְּרִיָּה בְּעוֹלָם כְּמוֹ תּוֹלְעֵת הַמַּשִּׁי הַזֶּה
 שֶׁטּוֹנִים בּוֹ, שֶׁמִּמֶּנָּה יּוֹצְאִים כָּל לְבוּשֵׁי כְבוֹד,
 לְבוּשֵׁי הַמְּלָכִים, אַחַר כֵּן זּוֹרְעֵת זְרָעִים וּמִתָּה,
 וּמֵאוֹתוֹ הַזֶּרַע שֶׁנֶּשְׂאָר מִמֶּנָּה מִתְקַיֶּמֶת כְּמוֹ
 מִקְדָּם וַחֲרִיחֵי בְּקִיּוֹם - כֵּן יִשְׂרָאֵל הֵם כְּמוֹ
 הַתּוֹלְעֵת הַזֶּה, שֶׁאֵף עַל פִּי שְׂמֵתִים, יַחֲזִרוּ
 וַיִּתְקַיְּמוּ בְּעוֹלָם כְּמוֹ מִקְדָּם.

וַהֲרִי נֹאמֵר [שְׁתוּב] (ירמיה יח) (בי) [הנה] בַּחֲמֹר בְּיַד
הַיּוֹצֵר בֵּן אֲתֶם בְּיַדִּי בַּיַּת יִשְׂרָאֵל. מַה זֶה
בַּחֲמֹר? אֵלֶּא זֶהוּ חֲמֹר שֶׁל אוֹתָהּ זְכוּכִית, שְׂאֵף
עַל נֵב שְׁנֵשְׁבֵר - נִתְקַן, וַיֵּשׁ לוֹ תִּקְנָה כְּמוֹ
מִקְדָּם.

מִתִּי יִשְׂרָאֵל - זֶה עֵץ הַחַיִּים. שְׁמֵשׁוּם שִׁישְׂרָאֵל
דְּבוֹקִים בְּעֵץ הַחַיִּים, לָכֵן יִהְיוּ לָהֶם חַיִּים
וַיִּקְוּמוּ מִן הָעֶפֶר וַיִּתְקַיְמוּ בְּעוֹלָם וַיִּהְיוּ לְעַם
אֶחָד לְעַבְדֵי אֵת הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמֵר
(צפניה ג) לְקִרְאֵי כָּלֵם בְּשֵׁם ה' לְעַבְדוֹ שְׂכֵם אֶחָד.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ,
וְהִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, וְקָם רַבִּי אֶלְעָזָר
וְקִרְאֵי קְרִיאַת שְׁמַע וְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. אַחֲרַי כִּי
אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק, וַהֲרִי שְׁנִינוּ, שְׁעַד שְׂלֵא יֵצֵא
אָדָם לְדַרְכּוֹ, צְרִיךְ לְטַל רְשׁוֹת מִרְבוּנוֹ וּלְהִתְפַּלֵּל
תְּפִלָּתוֹ.

אָמַר לוֹ, מֵשׁוּם שְׁכַשְׁיָצְאֵתִי לֹא הָיָה זְמַן תְּפִלָּה
וְלֹא הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע. עֲבָשׁוּ

שְׁהַשְׁמֵשׁ מְאִירָה, הַתְּפִלָּתִי. אֲבָל עַד שֶׁלֹּא
 יֵצְאֵתִי לְדֶרֶךְ, בְּקִשְׁתִּי בְּקִשְׁתִּי מִמֶּנּוּ וְנִמְלַכְתִּי
 בּוֹ, אֲבָל תִּפְלָה זֶה לֹא הַתְּפִלָּתִי.

שְׁתֵּרִי אֲנִי עוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִחֲצוֹת הַלַּיְלָה,
 וּבֹאֲשֶׁר הִגִּיעַ הַבֶּקֶר, עַד עֲבָשׁוּ לֹא הָיָה
 זְמַן לְהַתְּפִלָּל תִּפְלָה, מִשּׁוּם שְׁאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁל
 קְדֻרוֹת הַשַּׁחַר נִמְצְאוֹת אֲשֶׁר מְדַבְּרֵת עִם בַּעֲלָהּ
 וְהֵם בְּסוּד בְּאֶחָד, שֶׁהוּא רוֹצֵה לְלַכֵּת לְמִשְׁכַּנָּה עִם
 עֲלְמוֹתֶיהָ שְׁיוֹשְׁבוֹת עִמָּהּ, וְלִכֵּן לֹא צָרִיךְ הָאָדָם
 לְהַפְסִיק דְבוּרָם בְּשִׁמְחָנְרִים בְּאֶחָד וּלְהַכְנִים דְּבַר
 אַחֵר בֵּינֵיהֶם.

וְעֲבָשׁוּ שֶׁהָאִיר הַשְּׁמֵשׁ, הוּא זְמַן הַתְּפִלָּה
 לְהַתְּפִלָּל, כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְוָהוּ, שְׁכַתּוֹב (תהלים
 עב) יִירָאוּךְ עִם שְׁמֵשׁ. מֵהוּ עִם שְׁמֵשׁ? לְשֹׁמֵר אֹר
 הַשְּׁמֵשׁ עִמֶּנּוּ לְהָאִיר לָהּ, שְׁתֵּרִי יִרְאֶה עִם הַשְּׁמֵשׁ
 צָרִיךְ, וְלֹא לְהַפְרִידָם. וּכְשֶׁלֹּא מְאִיר הַיּוֹם, הוּא לֹא
 יִרְאֶה עִם הַשְּׁמֵשׁ, וְצָרִיךְ לְחַבֵּר אוֹתָם בְּאֶחָד, וְזֶהוּ
 עִם שְׁמֵשׁ.

הִלְכוּ. בְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית שָׂדֵה אֶחָד יָשְׁבוּ. וְקָפוּ
 עֵינֵיהֶם וַרְאוּ הֵר אֶחָד שָׁהוּ עוֹלָיִם בְּרוֹמֹו
 בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת. פָּחַד רַבִּי יִצְחָק. אָמַר לוֹ רַבִּי
 אֶלְעָזָר, לָמָּה אַתָּה פּוֹחֵד? אָמַר לוֹ, רָאִיתִי שָׁתֵּהָר
 הַזֶּה קֹשֶׁה, וְרָאִיתִי אֶת הַבְּרִיּוֹת הַלָּלוּ שֶׁהֵן מְשֻׁנוֹת,
 וּפְחַדְתִּי שֶׁלֹּא יֵצְרוּ לָנוּ. אָמַר לוֹ, מִי שֶׁפּוֹחֵד -
 מַחֲטָאִים שֶׁפְּגִידוֹ יֵשׁ לוֹ לְפָחַד. בֵּא רְאֵה, אֵינִי אֵלֶּה
 מֵאוֹתָן בְּרִיּוֹת קָשׁוֹת שֶׁהֵיוּ נִמְצְאוֹת בְּהָרִים.

פָּתַח וְאָמַר: וְאֵלֶּה בְּנֵי צַבְעוֹן וְאֵיֶּה וַעֲנָה הוּא עֲנָה
 אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיָּמִם וְגו'. פָּסוּק זֶה
 בְּאֶרְוֵהוּ, אֲבָל בֵּא רְאֵה, אֵינִי אֵלֶּה אוֹתָם שֶׁכָּתוּב
 בָּהֶם (דברים ב) הָאֱמִים לְפָנַי יָשְׁבוּ בְּהַ וְגו', וּבְנֵי עֲשׂוֹ
 יִירְשׁוּם וְגו'.

אֲבָל אֵלֶּה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיָּמִם
 בְּמִדְבָּר, יָמִם כָּתוּב (חֶסֶד י'), אֵלֶּה הֵיוּ בְּרִיּוֹת
 מְשֻׁנוֹת. שֶׁבֵּאֲשֶׁר גִּרַּשׁ קִיִּן מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה,
 כָּתוּב (בראשית ד) הֵן גִּרְשָׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי

הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵי אֶסְתֵּר, וְכַתּוּב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ גּוֹר,
וּבְאֲרוֹהוּ.

מִבְּנֵי בְּנֵי בְּצַד שֶׁל רוּחוֹת וּסְעָרוֹת וּמִזִּיקִים וְאֵלֶּה
עָמְדוּ, שֶׁהָרִי פִּשְׁרָצָה לְהִתְקַדֵּשׁ יוֹם הַשַּׁבָּת,
נִבְרָאוּ מֵאוֹתוֹ צַד רוּחוֹת בְּיָמוֹת מְעוֹפְפוֹת [מְאִירוֹת]
בְּלִי גּוֹר, וְאֵלֶּה אֵינָם לֹא מִיּוֹם שַׁבָּת וְלֹא מִיּוֹם
שֵׁשִׁי, וְנִשְׁאַרוּ אֵלּוּ יוֹמִים בָּהֶם בְּסִפְקוֹ, וְלִכּוֹן לֹא
הִתְקַיְּמוּ לֹא (דף קעח ע"ב) מִזֶּה וְלֹא מִזֶּה.

וְהִלְכוּ וְהִתְפַּשְׁטוּ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל קִיּוֹן, וְהִתְלַבְּשׁוּ
בְּאוֹתוֹ צַד, וְלֹא הִתְלַבְּשׁוּ לְהִתְקַיֵּם,
וְנִבְרָאוּ ימ"ם חֹסֶר, שֶׁלֹּא הִתְקַיְּמוּ לֹא בְּיוֹם זֶה
וְלֹא בְּיוֹם זֶה, וְנִרְאִים לְבְנֵי אָדָם. וְהוּא מְצַא
אוֹתָם וְלִמְדוֹ אוֹתוֹ לְהַבִּיא מְמוּרִים לְעוֹלָם, וְהֵם
הוֹלְכִים בֵּין הַהָרִים וְעוֹמְדִים בְּגוֹף פֶּעַם אַחַת
בְּיוֹם, וְאַחַר כֵּךְ מִתְפַּשְׁטִים מִפְּנֵי.

בֹּא רֵאֵה, הָעֲנָה הַזֶּה הִיָּה מְמוּרָה, שֶׁפֵּא צְבָעוֹן
עַל אִמּוֹ וְהוֹלִיד מְמוּרָה, וְזֶה בֹּא מְצַד רוּחַ

הַטְּמֵאָה שֶׁנִּדְבַק בוֹ, וְלִכֵּן מָצָא אוֹתָם וְלַמָּדוּ
אוֹתוֹ כָּל מִינֵי צַד הַטְּמֵאָה בְּשָׂבִיל זֶה.

וּבֵא וּרְאֵה, אֵלֶּה הֵם וּבִמָּה אֲחֵרִים נִפְרָדִים אֵלֶּה
מֵאֵלֶּה, בְּלֵם בָּאִים מֵאוֹתוֹ צַד וְהוֹלְכִים
בַּמִּדְבָּר וְנִרְאִים שָׁם, מִשּׁוֹם שֶׁהַמִּדְבָּר הוּא מְקוֹם
חֲרָב וְהוּא בֵּית מוֹשָׁבָם. וְעַם כָּל זֶה, כָּל אָדָם
שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְיֵרָא מִהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, לֹא פוֹחַד מֵהֶם. הִלְכוּ וְנִכְנְסוּ בְּתֵר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כִּמוֹ זֶה כָּל אוֹתָם הָרִים
חֲרָבִים, מְקוֹם מוֹשָׁב שְׁלֵהֶם הוּא. אָמַר
לוֹ, כִּדּוּ זֶה, וְכָל אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה כְּתוּב
עֲלֵיהֶם (תהלים קכא) ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע יִשְׁמַר אֶת
נַפְשֶׁךָ ה' יִשְׁמַר צִיאָתְךָ וּבּוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (שם קיא) הִלְלוּנִי אֹדָה
ה' בְּכָל לֵבב בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעֲדָה, פְּסוּק
זֶה פִּרְשׁוֹתוֹ, אֲבָל בֵּא רְאֵה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ כָּל יָמָיו
הָיָה מִשְׁתַּדֵּל בְּעֲבוּרַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהָיָה

קָם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וּמָשַׁבַּח וּמוֹדָה בְּשִׁירוֹת
 וְתַשְׁבְּחוֹת כְּדִי לְתַקֵּן מְקוֹמוֹ בַּמַּלְכוּת שֶׁל מַעֲלָה.
 שְׁבַשְׁמַתְעוֹרֵר רוּחַ צָפוֹן בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, הִיָּה
 יוֹדֵעַ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מִתְעוֹרֵר בְּנֵן עֶדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם
 הַצַּדִּיקִים, וְהוּא הִיָּה קָם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וּמִתְנַבֵּר
 בְּשִׁירִים וְתַשְׁבְּחוֹת עַד שְׁעוֹלָה הַשַּׁחַר.

מִשּׁוּם שְׁבַשְׁמַתְעוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא בְּנֵן עֶדֶן,
 הִרִי בְּאֲרָנוֹ שֶׁהוּא וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּנֵן,
 בָּלָם מִקְשִׁיבִים לְקוֹלוֹ, בַּכָּתוּב (שִׁיר ח) חֲבֵרִים
 מִקְשִׁיבִים לְקוֹלֶךָ הַשְּׁמִיעֵנִי. וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא חוּט
 שֶׁל חֶסֶד מְשׁוּךְ עָלָיו בַּיּוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שְׁכַתוֹב
 (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יֵצֵא ה' חֶסֶדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עַמִּי.
 וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא שְׁאוֹתָם דְּבָרֵי תוֹרָה שֶׁהוּא אוֹמֵר,
 בָּלָם עוֹלָיִם וּמִתְעַטְטְרִים לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 וְלִבֵּן דָּוִד הַמְּלֶכֶךְ הִיָּה מִשְׁתַּדֵּל בַּלַּיְלָה בַּעֲבוּרַת
 אֲדוֹנָו.

בא ראה, הללויה, בכל אותן שירות ותשכחות
 שדוד אמר, הרי שנינו שלמעלה מכלם הוא
 הללויה, ובארוהו, מה הטעם? משום שכולל השם
 והשבח באחד. מה שם ומה לשבח? שם זה י"ה.
 השבח מהו? אלא זו פגסת ישראל שהיא (הלל
 בגימטריא ה"ם, שהוא אדנ"י) מתקנת לשבח תמיד
 לקדוש-ברוך-הוא ולא שוקטת, כמו שנאמר (שם
 פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל.
 משום שדוד השבח היא מסדרת ומשפחת תמיד
 אליו, ולכן שם ושבח באחד.

אודה ה' בכל לבב, כמו שבארוהו - בייצר הטוב
 ובייצר הרע, משום שהם נמצאים תמיד
 אצל האדם, כמו שנאמר (דברים ו) בכל לבבך,
 ובארוהו. בסוד ישרים ועדה - אלו הם ישראל
 שכל הדרגות מתעשרות בהם, כהנים ולוים,
 צדיקים וחסידים, ישרים. ועדה, כמו שנאמר (תהלים
 פג) נצב בעדת אל. והם סוד שהקדוש ברוך הוא
 מתעשר בהם.

וְלִכְּנֹן צָרִיף הָאָדָם לְשֵׁבַח אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 תְּמִיד, מִשׁוּם שֶׁהוּא מִתְרַצֶּה בְּשִׁירִים
 וְתִשְׁבָּחוֹת, וְמִי שִׁיזְדַּע לְשֵׁבַח לוֹ לְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בְּרֵאוֹנִי, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִקְּבֵל תְּפִלָּתוֹ
 וּמְצִילוֹ. וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב (שם צא) אֲשֶׁנְּבַחֵהוּ כִּי יִדַּע שְׁמִי
 וְגו', אַרְךְ יָמִים וְגו'.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שם לב) אֶתְּה סֵתֵר לִי מִצַּר
 תִּצְרֵנִי רַגְי פִּלְט תְּסוּבְּבֵנִי סָלָה. אֶתְּה סֵתֵר
 לִי - זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא סֵתֵר וּמִגֵּן לְאָדָם
 שֶׁהוּלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, וְהוּא מִסְתַּתֵּר בְּצֵל כְּנָפָיו,
 שְׁלֵא יְכוּלִים לְהַרְעֵ לוֹ. מִצַּר תִּצְרֵנִי - מִלְּמַעְלָה
 וּמִלְּמַטָּה. לְמַעְלָה יֵשׁ לְאָדָם יְרִיבִים, אַף לְמַטָּה כֹּף
 גַּם, וּמִיָּהוּ? זֶהוּ יִצְר הָרַע ^(דף קעט ע"א) שֶׁהוּא צַר לְמַעְלָה
 וְצַר לְמַטָּה, וְאֵלְמֵלֵא יִצְר הָרַע - לֹא נִמְצָא בְּעַל
 רִיב לְאָדָם בְּעוֹלָם. בְּשִׁבִיל כֹּף מִצַּר תִּצְרֵנִי.

רַגְי פִּלְט תְּסוּבְּבֵנִי סָלָה, הִיָּה צָרִיף לְכַתֵּב
 יְסוּבְּבֵנִי סָלָה, מַה זֶה תְּסוּבְּבֵנִי? אֵלוֹ
 שִׁירִים שֵׁשׁ בָּהֶם דְּרָגוֹת לְהַצִּלָּה, תְּסוּבְּבֵנִי בָּהֶם

לְהַצִּילַנִי בְּדַרְךָ. וּפְסוּק זֶה הוּא גַם בְּסֵדֶר וְגַם
לְמַפְרָע, מֵצַד זֶה וּמֵצַד זֶה.

בֹּא רְאֵה, בְּשִׁירִים וְתַשְׁבְּחוֹת הִלְלוּ שְׂאֵמֵר דָּוִד
יֵשׁ בָּהּ סוּדוֹת וּדְבָרִים עֲלִיוֹנִים בְּסוּדוֹת
הַחֲכָמָה, מִשּׁוּם שֶׁכָּלֵם נְאֻמָּרוּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ,
שֶׁהָיָה שׂוֹרָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל דָּוִד וְהָיָה אוֹמֵר
שִׁירָה, וְלִבֵּן כָּלֵם נְאֻמָּרוּ בְּסוּדוֹת הַחֲכָמָה.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים קיח) דָּחָה דְחִיתַנִּי
לְנֶפֶל וְה' עֲזָרְנִי. דָּחָה דְחִיתַנִּי, דָּחָה דְחִיתַנִּי
הָיָה צָרִיךְ לְכַתּוּב! מַה זֶה דָּחָה דְחִיתַנִּי? אֵלֶּא זֶה
צַד הָאֲחֵר שְׂדוּחָה אֶת הָאָדָם תָּמִיד וְרוֹצֵחַ
לְדַחוֹת אוֹתוֹ וְלְהַסְטוֹתוֹ מִעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְזֶהוּ יֵצֵר הָרַע שֶׁנִּמְצָא תָּמִיד אֵצֶל הָאָדָם, וּכְנַגְדּוֹ
חֲזַר דָּוִד וְאָמַר דָּחָה דְחִיתַנִּי לְנֶפֶל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא
הָיָה מִשְׁתַּדֵּל אֵלָיו בְּכָל אוֹתָן צָרוֹת לְהַסְטוֹתוֹ
מִעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעָלְיוֹ אָמַר דָּוִד, דָּחָה
דְחִיתַנִּי לְנֶפֶל - בְּנִיחָנִם, וְה' עֲזָרְנִי - שְׁלֵא
נִמְסַרְתִּי לְיָדְךָ.

וְעַל זֶה יֵשׁ לְאָדָם לְהִזָּהֵר מִמֶּנּוּ כִּי שְׂלֵא יִשְׁלַט
 עָלָיו, וְאִזּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ
 בְּכָל דְּרָכָיו, שְׂכָתוֹב (משלי יג) אִזּוּ תִלְךָ לְכַטַּח הַדְּרָכָךְ
 וְרַגְלְךָ לֹא תִגּוֹף, (שם ד) בְּלִכְתָּךְ לֹא יִצַּר צִעְדְּךָ
 וְאִם תִּרְוֵץ לֹא תִכָּשֵׁל, וְכָתוֹב (שם) וְאֵרַח צְדִיקִים
 כְּאוֹר נֹגַח הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשַׁרְיָהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׂכָתוֹב (ישעיהו ס) וְעִמָּךְ כָּל־צְדִיקִים
 לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.